

**SAĞLIKLIL KENTLER İÇİN ATIL KAMUSAL
MEKANLARI DÖNÜŞTÜRMEK:
KENTSEL AKUPUNKTUR YAKLAŞIMI**

Bahareh JOOSHANI

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SAĞLIKLI KENTLER İÇİN ATIL KAMUSAL MEKANLARI
DÖNÜŞTÜRMEK:
KENTSEL AKUPUNKTUR YAKLAŞIMI**

Bahareh JOOSHANI
0000-0003-2241-3212

Doç. Dr. Sibel POLAT
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS
MİMARLIK ANABİLİM DALI

BURSA – 2021
Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

Bahareh JOOSHANI tarafından hazırlanan ‘‘SAĞLIKLI KENTLER İÇİN ATIL KAMUSAL MEKANLARI DÖNÜŞTÜRMEK: KENTSEL AKUPUNKTUR YAKLAŞIMI’’ adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Sibel POLAT

Başkan :	Doç. Dr. Sibel POLAT 0000-0003-4380-0457 Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Anabilim Dalı	İmza
Üye :	Prof. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR 0000-0002-5907-1773 Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Anabilim Dalı	İmza
Üye :	Dr. Öğr. Üyesi Ebru KAMACI KARAHAN 0000-0001-6809-8401 Bursa Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı	İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Hüseyin Aksel EREN
Enstitü Müdürü
08 / 10 / 2021

B.U.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

08 / 10 / 2021

Bahareh JOOSHANI

ÖZET

Yüksek Lisans

SAĞLIKLI KENTLER İÇİN ATIL KAMUSAL MEKANLARI DÖNÜŞTÜRMEK: KENTSEL AKUPUNKTUR YAKLAŞIMI

Bahareh JOOSHANI

Bursa Uludağ Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Sibel POLAT

Sağlıklı kent kavramı, dünya üzerindeki yoğun kentleşmeye karşı ortaya çıkmıştır. Bu kavramla, insanların sağlığını ve refahını iyileştirmek için kamusal mekanların tasarımında ve kullanımında katılımlarını sağlamanın ve kamusal mekanların erişimine yatırım yapmanın gerekliliği vurgulanmaktadır. Günümüzde kamusal mekanlar özelleşme, terkedilme, güvensizlik, yok olma gibi birçok sorunla karşı karşıyadır. Bununla birlikte kamusal mekanlar kamusal yaşam için birçok fayda sunarlar. Gerekli, isteğe bağlı veya sosyal açık hava etkinlikleri için bir platform oluştururlar. İnsanların yer duygusuyla ve sembolik anlamla tanışmalarını ve sosyalleşmelerini sağlarlar. Kolektif eylem ve tartışmalar için arenalar yaratırlar. Böylece toplumun işlevsel, sosyal, psikolojik ve ekonomik ihtiyaçlarına hizmet eder, kentsel kimlik ve hafızayı yansıtır. Buna ek olarak 2020 yılında ortaya çıkan Covid – 19 salgını sağlıklı kentler ve toplumlar için bugün ve gelecekte kamusal mekânların ne kadar önemli olduğunu daha da vurgulamıştır. Bu nedenle terkedilmiş ve âtil kalmış kamusal mekanların yeniden canlandırılmaları ve böylece kamusal yaşamı desteklemeleri gerekmektedir. Kamusal mekanları dönüştürme stratejilerinden biri de Çin tıbbından ilham alan kentsel akupunkturdur. Kentsel akupunkturun öncülerine göre, artık kamusal mekânı dönüştürmek için büyük ölçekli projelere ihtiyaç yoktur, daha küçük, daha az maliyetli ve hızlı müdahaleler gerekmektedir. Birçok kentte daha az bütçe ve daha fazla vatandaş katılımı ile kamusal mekanlarda kalıcı ve etkili sonuçlar almak mümkündür. Bu tez çalışması, kentsel akupunkturun temel ilkelerini tanımlamayı ve örnekler üzerinden Türkiye’deki âtil kamusal mekanları dönüştürmek için kentsel akupunktur önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın metodolojisi, kentsel akupunktur ile ilgili literatür taramasına, 10 uluslararası, 5 ulusal kentsel akupunktur müdahalesinin analiz edilmesine ve bu projelerin tasarımcılarıyla yapılan çevrimiçi görüşmelere ve e-posta yolu ile cevaplanmış görüşme sorularına dayanmaktadır. Sonuç olarak, tez çalışması Türkiye’deki âtil kamusal mekanları dönüştürmek için yenilikçi ve işbirlikçi bir strateji olarak kentsel akupunkturdan faydalanılabileceğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Kent, Kamusal Mekân, Kamusal Yaşam, Dönüşüm, Kentsel Akupunktur.

2021, x + 146 sayfa.

ABSTRACT

MSc Thesis

TRANSFORMATION OF ABANDONED PUBLIC SPACES FOR HEALTHY CITIES: URBAN ACUPUNCTURE APPROACH

Bahareh JOOSHANI

Bursa Uludağ University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture

Supervisor: Assoc. Prof. Sibel POLAT

The concept of healthy city has emerged against the intense urbanization in the world. With this concept, the necessity to engage people in design and use of public spaces and to invest in accessibility of public spaces is emphasized in order to improve their health and well-being. Today, public spaces are faced with many problems such as privatization, abandonment, insecurity and extinction. However, public spaces offer many benefits for public life. They create a platform for essential, optional or social outdoor activities. They enable people to meet and socialize with a sense of place and symbolic meaning. They create arenas for collective action and discussion. Thus, they serve the functional, social, psychological and economic needs of the society and reflect the urban identity and memory. In addition, the Covid-19 pandemic in 2020, has further emphasized the importance of public spaces for healthy cities and societies for today and future. For this reason, abandoned public spaces should be revitalized to support public life. One of the strategies to transform public spaces is urban acupuncture inspired by Chinese medicine. According to the pioneers of urban acupuncture, large-scale projects are no longer needed to transform public space, smaller, less costly and rapid interventions are needed. In many cities, it is possible to get permanent and effective results in public spaces with less budget and more citizen participation. This thesis aims to define the basic principles of urban acupuncture and to develop urban acupuncture proposals to transform abandoned public spaces in Turkey through examples. The methodology of the study is based on a literature review on urban acupuncture, an analysis of 10 international and 5 national urban acupuncture interventions, and online interviews with the designers of these projects and interview questions answered via e-mail. In conclusion, the thesis reveals that urban acupuncture can be utilized as an innovative and collaborative strategy to transform abandoned public spaces in Turkey.

Key words: Healthy City, Public Life, Public Space, Transformation, Urban Acupuncture.

2021, x + 146 pages.

TEŐEKKÖR

Bursa Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakóltesi Mimarlık Bölümünde yüksek lisans eğitimime başladığım günden bugüne tez çalışmam boyunca yardımını, bilgi ve önerilerini eksik etmeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Sibel Polat'a, jüri üyeleri Prof. Dr. Arzu Çahantimur ve Dr. Öğr. Üyesi Ebru Kamacı Karahan'a ve tez konumla ilgili yaptığım çalışmalarda bana yardımcı olan tüm öğretim elemanlarına çok teşekkür ederim.

Bu tezin hazırlanmasında engin tecrübeleriyle ve ayırdıkları zaman ile katkıda bulunan Onaranlar Kulübü, Herkes İçin Mimarlık ve Başka Bir Atölye, Orizzontale ve Todo Por La Praxis ekiplerine teşekkür ederim.

Bahareh JOOSHANI

08 / 10 / 2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ARAŞTIRMASI	4
2.1. Sağlıklı Kent Kavramı	4
2.2. Kamusal Mekan Kavramı	9
2.3. Sağlıklı Kentlerin Geliştirilmesinde Kamusal Mekânın Rolü	11
2.4. Kamusal Mekanların Kentsel Akupunkturla Dönüştürülmesi	14
2.5. Kentsel Akupunktur Yaklaşımının Gelişimi	18
2.5.1. Kentsel gelişme (Manuel de Solà-Morales)	18
2.5.2. Sürdürülebilirlik (Jaime Lerner)	21
2.5.3. Üçüncü nesil kentler (Marco Casagrande)	24
2.5.4. Kent hayatını harekete geçirmek (Diğer gruplar)	26
2.6. Kentsel Akupunkturun İlkeleri	29
3. MATERYAL ve YÖNTEM	34
3.1. Kentsel Akupunktur Yaklaşımının Uluslararası Örnekleri	36
3.1.1. Kentsel gelişme vizyonu ile yola çıkan örnekler	36
3.1.1.1. Moll de la Fusta Caddesi, İspanya, Barselona, 1985	36
3.1.2. Sürdürülebilirlik vizyonu ile yola çıkan örnekler	42
3.1.2.1. Tahran'ın tarihi merkezinde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, İran, Tahran, 2017	42
3.1.3. Üçüncü nesil kentler vizyonu ile yola çıkan örnekler	50
3.1.3.1. Bug Dome, Çin, Shenzhen, 2009	51
3.1.3.2. Yeşil Bulut, Çin, Shenzhen, 2018	56
3.1.4. Kent hayatını harekete geçirmek vizyonu ile yola çıkan örnekler	61
3.1.4.1. Winschoterkade Caddesi'nin yeşil alanı, Hollanda, Groningen, 1996	61
3.1.4.2. Madrid'in yıkılmış alanlarında geçici müdahale, İspanya, Madrid, 2010	65
3.1.4.3. Yıkılmış alanlarda Velluters sakinlerinin stratejisi, İspanya, Valencia, 2008	71
3.1.4.4. Kentsel Tomurcuk, Çin, Şangay, 2018	80
3.1.4.5. Quarteirao Sokağı, Portekiz, Azor Adaları, 2016	84
3.1.4.6. Paten Noktası, Rusya, Moskova, 2017	89
3.2. Kentsel Akupunkturun Ulusal Örnekleri	94
3.2.1. Hamamyolu kentsel platformu, Odunpazarı, Eskişehir, 2018	95
3.2.2. Kalamış Parkı dönüşüm projesi (Renkli onarım), Kadıköy, İstanbul, 2020	98
3.2.3. Hareketli Çay Bahçesi, Beşiktaş, İstanbul, 2020	105
3.2.4. Boğada, Kadıköy, İstanbul, 2017	110
3.2.5. Başka Bir Oyun, Gölcük, Kocaeli, 2016	122
4. BULGULAR	129
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	134
KAYNAKLAR	137

ÖZGEÇMİŞ	143
----------------	-----

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
bla	Başka Bir Atölye
TED	Technology, Entertainment, Design
LUB	Urbanisme de Barcelona
ASLA	American Society of Landscape Architects
SGT	Sürdürülebilir Küresel Grubu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
TNC	The Nature Conservancy
UPDIS	Shenzhen Şehir Planlama ve Tarım Enstitüsü
AAO	The Association of Architecture Organizations
CEO	Chief Executive Officer
AB	Avrupa Birliği
HİM	Herkes İçin Mimarlık
TXP	Todo Por La Praxis

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Kentsel akupunkturun ilkeleri.....	33
Şekil 3.1. Moll De Fusta Caddesi'nin kuşbakışı.....	37
Şekil 3.2. Manuel de Sola-Morales'in Moll De La Fusta için tasarımının planı.....	38
Şekil 3.3. Manuel de Sola-Morales'in Moll De La Fusta için tasarımının A – A kesiti.....	38
Şekil 3.4. Moll De La Fusta yükseltilmiş alanı.....	39
Şekil 3.5. Palmiye ağaçlarıyla dolu yürüyüş alanı.....	39
Şekil 3.6. Moll De La Fusta'nın yaya alanları.....	39
Şekil 3.7. Moll De La Fusta'nın yaya alanlarındaki saçaklar.....	40
Şekil 3.8. Müdahaleden önce Moll De La Fusta Caddesi.....	41
Şekil 3.9. Müdahaleden sonra Moll De La Fusta Caddesi 1.....	41
Şekil 3.10. Müdahaleden sonra Moll De La Fusta Caddesi 2.....	42
Şekil 3.11. Bölge 12'nin Tahran içindeki konumu.....	43
Şekil 3.12. Bölge 12'nin iyileştirme planlaması.....	44
Şekil 3.13. İyileştirme esnasında ve iyileştirmeden sonra kaldırımlar.....	45
Şekil 3.14. Yaya caddelerinin gece görüntüsü – 1.....	46
Şekil 3.15. Yaya caddelerinin gece görüntüsü – 2.....	46
Şekil 3.16. Mahalleler ve sokakların görünümü Işıklar hareketinden önce ve sonra – 1.....	47
Şekil 3.17. Mahalleler ve sokakların görünümü Işıklar hareketinden önce ve sonra – 2.....	47
Şekil 3.18. Mahalleler ve sokakların görünümü Işıklar hareketinden önce ve sonra – 3.....	48
Şekil 3.19. Bug Dome'in içinde bulunduğu bölgenin kuşbakışı görüntüsü.....	51
Şekil 3.20. Bug Dome'un kent içinde bulunduğu bölge.....	52
Şekil 3.21. Bug Dome'un ilk çizimleri – 1.....	53
Şekil 3.22. Bug Dome'un ilk çizimleri – 2.....	53
Şekil 3.23. Bug Dome'un ilk çizimleri – 3.....	54
Şekil 3.24. Bug Dome iç görünümü – 1.....	55
Şekil 3.25. Bug Dome iç görünümü – 2.....	55
Şekil 3.26. Gangxia kentsel köyünün kentteki konumu.....	56
Şekil 3.27. Gangxia kentsel köyünün hava fotoğrafı.....	57
Şekil 3.28. Müdahale öncesinde ve sırasında kentsel köyün kesiti.....	57
Şekil 3.29. Kentsel köyünün kesiti müdahale esnası ve sonrası.....	58
Şekil 3.30. Yeşil Bulut – 1.....	58
Şekil 3.31. Yeşil Bulut – 2.....	58
Şekil 3.32. Müdahaleden sonra kentsel köyün cephesi (A) ve alt kattaki pavyonlar (B).....	59
Şekil 3.33. Yenileme uygulamasının aşamaları.....	60
Şekil 3.34. Winschoterkade Caddesi'nin konumu cadde isimleri.....	62
Şekil 3.35. Müdahaleden önce Winschoterkade Caddesi.....	63
Şekil 3.36. Winschoterkade Caddesi müdahaleden sonra – 1.....	63
Şekil 3.37. Winschoterkade Caddesi müdahaleden sonra – 2.....	64
Şekil 3.38. Winschoterkade Caddesi müdahaleden sonra – 3.....	64
Şekil 3.39. Birinci ve ikinci etapta kent merkezinde seçilen noktalar.....	66
Şekil 3.40. Dikey ve yatay yüzeylerin renk ikilileri.....	67
Şekil 3.41. Dikey ve yatay yüzeylerde renk ikilisi örneği 1.....	67
Şekil 3.42. Dikey ve yatay yüzeylerde renk ikilisi örneği 2.....	68
Şekil 3.43. Dikey ve yatay yüzeylerde renk ikilisi örneği 3 (C2014).....	68

Şekil 3.44. Kent merkezinde işleve göre seçilen noktalar	69
Şekil 3.45. Sarı alanın dinlenme için kullanımı	69
Şekil 3.46. Yeşil alanın oyun için kullanımı	70
Şekil 3.47. Mor alanın kültürel aktiviteler için kullanımı	70
Şekil 3.48. Kent merkezinde seçilen noktalar	72
Şekil 3.49. Çalışma yapılan alan	73
Şekil 3.50. Birinci kat, duvarlar üzerinde müdahale, Kat 1A, Kat 1B ve Kat 1C	74
Şekil 3.51. İkinci Kat: yer üzerinde müdahale, Kat 2A, Kat 2B ve Kat 2C.....	75
Şekil 3.52. Kat 3: belirli bir program, Kat 3A, Kat 3B ve Kat3C.....	76
Şekil 3.53. 1A + 2A katlar karışımı	76
Şekil 3.54. 1B +2B +3B katlar karışımı	77
Şekil 3.55. 1A +1C +2C +3A katlar karışımı	77
Şekil 3.56. 1B +1C +2B +2C +3C katlar karışımı	78
Şekil 3.57. Müdahale alanlarının öncesi ve sonrası	79
Şekil 3.58. Müdahale alanlarının öncesi ve sonrası	79
Şekil 3.59. An Fu Caddesinin Shanghai’de ki konumu	80
Şekil 3.60. Kentsel Tomurcuğun kuş bakışı görünüşü.....	81
Şekil 3.61. Ağaç yaprakları gibi balonlar.....	81
Şekil 3.62. Bahçeye dönüşmüş olan platformlar.....	82
Şekil 3.63. Geri dönüştürülmüş paletlerden yapılan oturma alanları – 1	82
Şekil 3.64. Geri dönüşüm paletlerden yapılan oturma alanları – 2.....	83
Şekil 3.65. Kentsel Tomurcuk uygulaması yan cephesi	83
Şekil 3.66. Quarteirao Sokağı projesi alanının kuş bakışı konumu	85
Şekil 3.67. Miolo Sanat Galerisinde Orizzontale grubunun alan sakinleri ile yaptığı toplantı	85
Şekil 3.68 Müdahale için seçilen alan.....	86
Şekil 3.69. Alana iki giriş tasarlanmadan önce	86
Şekil 3.70. Alana iki giriş tasarlandıktan sonra.....	87
Şekil 3.71. Alanın iki girişi uygulamadan sonra	87
Şekil 3.72. Alanda yaşayanların yardımı ile yapı yapılırken	87
Şekil 3.73. Uygulamanın Garden Ring projesinde yer aldığı konumun kuş bakışı görünümü	91
Şekil 3.74. Projenin yer aldığı konum.....	91
Şekil 3.75. Projenin farklı cepheleri – 1	92
Şekil 3.76. Projenin farklı cepheleri – 2.....	92
Şekil 3.77. Projenin çitle kapalı dış görünümü	92
Şekil 3.78. Müdahaleden sonra üst geçidin altı.....	93
Şekil 3.79. Hamamyolu Caddesinin konumu.....	95
Şekil 3.80. Doğrusal led aydınlatma geçen, el yapımı camların gömülü olduğu beyaz çimentodan oluşan yaya aksı.....	96
Şekil 3.81. Hamamyolu Caddesi’nin kuş bakışı	96
Şekil 3.82. Hamamyolu Caddesi’nin tematik bölümleri – 1	97
Şekil 3.83. Hamamyolu bölümleri – 2	97
Şekil 3.84. Kalamış Parkının konumu.....	99
Şekil 3.85. Kalamış Parkının onarımdan önceki durumu	99
Şekil 3.86. Kaykay Pisti ve Basketbol Sahası.....	100
Şekil 3.87. Analizler ve görüşmelere göre işlevsel alanlar	100
Şekil 3.88. Kalamış Parkı.....	101

Şekil 3.89. Kaykay Pistine paralel uzanan topluluk alanı – 1	101
Şekil 3.90. Kaykay Pistine paralel uzanan komünite alanı – 2	102
Şekil 3.91. Kalamış Parkının gökyüzü hamakları – 1	102
Şekil 3.92. Kalamış Parkının gökyüzü hamakları – 2	103
Şekil 3.93. Barbaros Meydanı'nın konumu	106
Şekil 3.94. Barbaros Meydanının uygulamadan önce durumu	106
Şekil 3.95. Uygulamanın gündüz görünümü	107
Şekil 3.96. Uygulamanın gece görünümü	107
Şekil 3.97. Hareketli çay bahçesinde uygulanan eleman tipleri.....	109
Şekil 3.98. Tekerlekli çay bahçeleri – 1	109
Şekil 3.99. Tekerlekli çay bahçeleri – 2	110
Şekil 3.100. Altıyol Meydanı'na konulan boğa heykelinin konumu	111
Şekil 3.101. İncelemelerden sonra proje için seçilen alan	112
Şekil 3.102. İnsan hareket diyagramı (gece)	113
Şekil 3.103. İnsan hareket diyagramı (gündüz)	114
Şekil 3.104. İlk öneri görünüş – birim detayları	114
Şekil 3.105. Çeşitli varyasyonlar geliştirilmesi	115
Şekil 3.106. Uygulamadan sonra alan – 1	115
Şekil 3.107. Uygulamadan sonra alan – 2	116
Şekil 3.108. Saraylı Köyü ve müdahale alanının kuşbakışı görüntüsü	123
Şekil 3.109. Saraylı Köyü'nün Kocaeli, Gölcükte ki konumu.....	123
Şekil 3.110. Köy kahvesinde köy halkı ile yapılan atölye	124
Şekil 3.111. Maket üzerinden üretilen çizimler	125
Şekil 3.112. Çocuklar ve atölye katılımcılarının iş birliği ile lastik parkını uygulaması	125
Şekil 3.113. Oyun alanının bitmiş hali.....	126

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2.1. DSÖ Sağlıklı Kentler Ağı Etaplarının Ana Konuları Sağlıklı Kentler Hareketi.....	7
Çizelge 2.2. Avrupa Sağlıklı Kentler Ağı VII. Faz 2. temanın öncelikli konular tablosu	12
Çizelge 2.3. Kentsel Akupunktur, Büyük ve Küçük Ölçekli Kentsel Yenileme Arasındaki Karşılaştırma	17
Çizelge 2.4. Kentsel akupunkturun farklı teorisyenlerin bakış açısından zaman içindeki gelişimi.....	28
Çizelge 3.1. Uluslararası örneklerin vizyonu, ismi, bulunduğu ülke ve kent, iyileştirme projesinin tarihi, projenin tasarımcısı, ortakları ve görüşme yapılan kişiler.....	35
Çizelge 3.2. Ulusal örneklerin ismi, bulunduğu ülke ve kent, iyileştirme projesinin tarihi, projenin tasarımcısı, ortakları ve görüşme yapılan kişiler	36
Çizelge 4.1. Uluslararası Örneklerde Kentsel Akupunktur İlkelerinin İncelemesi.....	130
Çizelge 4.2. Ulusal Örneklerde Kentsel Akupunktur İlkelerinin İncelemesi.....	131

1. GİRİŞ

Sağlıklı Kentler Hareketi, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından 1988 yılında başlatılan, sağlığı kent yönetimlerinin sosyal, ekonomik ve politik gündeminin üst sıralarına koymak için çalışan küresel bir harekettir. Nitelikli konutlara sahip, temiz, güvenilir bir fiziksel çevreye ulaşmak sağlıklı kentlerin temel hedeflerinden biridir (World Health Organization, 2021). Sağlıklı kamusal mekanların geliştirilmesi ise, hem DSÖ'nün Sağlıklı Kentler Projesi'nde, hem de 2004 yılında kurulan Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin hedefleri içinde önemli bir yer tutmaktadır. Halka açık, kapsayıcı, sağlıklı kamusal mekanların birçok yönden sağlık eşitliğini destekleyebileceği ifade edilmektedir. Bunlar;

- herkes için erişilebilir ve misafirperver olmak,
- onur ve saygı gibi paylaşılan sosyal değerleri yansıtmak,
- özellikle marjinal gruplar arasında güveni ve katılımı teşvik eden süreçlerin değerini göstermek,
- sosyal etkileşimi teşvik etmek,
- fiziksel aktivite veya rahatlama gibi çeşitli kullanım fırsatları sunmak,
- toplumların fiziksel ve zihinsel sağlığın önündeki engelleri aşmalarına yardımcı olmak,
- bir yerin ve insanların doğal varlıklarını ve güçlü yönlerini desteklemek ve sürdürülmesini sağlamak şeklinde özetlenebilir (World Health Organization, 2021).

Böylece kamusal mekanlar sağlıklı kentlerin ve toplumların geliştirilmesi açısından üzerinde çalışılması gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte günümüzde hızlı kentleşmenin bir sonucu olarak kamusal mekanlar birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Kentlerdeki nüfusun artması, inşaat sektöründe hızlı konut yapımına, kamusal mekanların göz ardı edilmesine veya dışa kapalı yarı özel mekanların yapılmasına sebep olurken, açık kamusal mekanlar bakımsızlık, sahiplenmeme, köhneleşme nedeniyle kimi zaman çöplük, depo veya otopark olarak kullanılmaktadır. Böylece kent içinde binaların aralarında işlevsiz, tanımsız ve ıssız boşluklar görülmeye başlanmıştır (Gehl, 2011).

Bunlara ek olarak 2020 yılında Covid – 19 pandemisinin ortaya çıkması, kamusal mekanları hem bireysel hem de sosyal aktiviteler açısından insanlar için önemli bir

gereksinim haline getirmiştir. Artık insanların büyük bir oranı spor aktiviteleri için spor salonları yerine parkları, arkadaşları ve akrabaları ile bir araya gelmek için evleri, kafeleri, restoranları, AVM'leri değil, açık kamusal mekanları tercih etmeye başlamışlardır. Ayrıca pandemi nedeni ile sosyal mesafe yeni bir terim olarak hayatımıza girmiş, insanlar açık kamusal mekanlarda bile birbirlerine fazla yaklaşımdan çekinmeye başlamıştır. Artık kent içinde bulunan cazip açık kamusal mekanlar bile insanlara yetmemeye başlamış, yeni yaşam tarzı ile uyum sağlayamaz hale gelmiştir. Bu nedenlerle kentin ve toplumun sağlığı, kamusal yaşamın sürdürülebilirliği için, anlamını yitirmiş ve atıl kalmış kamusal mekanların yeniden canlandırılması zorunlu gözükmeye başlamıştır.

Kamusal mekanlarla ilgili çalışmalar kent planlama kapsamında 1970'lerde önem kazanmaya başlamış ve 1980'lerde kentsel akupunktur teorisi, ilk olarak İspanyol mimar Manuel de Sola - Morales tarafından kamusal mekân tasarımı, uygulaması ve iyileştirilmesi için uygun ve yararlı bir yöntem olarak tanımlanmıştır. Terimin adından da anlaşılacağı gibi kentsel akupunktur, enerjinin serbest bırakılması ve olumlu bir dalgalanma etkisinin yaratılması için hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilecek noktasal müdahaleleri içerir (Minhao, Lubei, Junyi, & Jiameng, 2014).

Kamusal mekanların yeniden canlandırılması için Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kentsel akupunkturun kullanılabilir bir yaklaşım olabileceği düşünülmektedir. Nüfus artışı, ekonomik krizler ve toplumsal acil ihtiyaçlar nedeni ile, kamusal mekanları canlandırmak için büyük ölçekli projeler yerine küçük müdahaleler yapmak günümüzde daha makul görünmektedir. Yerel yönetimler artık projelerin sermaye açısından geri dönüşünden emin olmadan yüksek maliyetli projelere yatırım yapmak istememektedir (Frampton, 2000).

Bu noktada tez çalışmasının amacı, ilgili teorisyenlerin yaklaşımları üzerinden kentsel akupunkturun temel ilkelerini tanımlamak, uluslararası ve ulusal örnekler üzerinden Türkiye'deki atıl kamusal mekanları dönüştürmek için kentsel akupunktur yaklaşımı çerçevesinde öneriler geliştirmektir.

Tez çalışmasının başlangıç aşamasında aşağıdaki varsayımlar oluşturulmuştur:

- Sağlıklı kentler ve toplumlar için sağlıklı kamusal mekanların olması kaçınılmazdır.

- Covid – 19 pandemisi ile kamusal mekanlara olan gereksinimimiz artmıştır.

Tez çalışmasının araştırma soruları aşağıda belirtilmiştir:

- Kentsel akupunktur yaklaşımlarının ortak ilkeleri nelerdir?
- Atıl kamusal mekanların dönüştürülmesinde kentsel akupunktur yaklaşımı başarılı sonuçlar verebilir mi?

Tezin giriş bölümünde çalışma konusunun önemi, problemin tarifi, varsayımlar, hipotezler, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi belirtilmiştir. İkinci bölümde ise literatür araştırmasıyla sağlıklı kentler, kamusal mekân kavramı, sağlıklı kentler için kamusal mekanların önemi, kamusal mekanların kentsel akupunkturla dönüştürülmesi ve kentsel akupunktur yaklaşımının farklı mimarlar tarafından nasıl ele alındığı açıklanmış ve kentsel akupunkturun temel ilkeleri ortaya çıkarılmıştır. Materyal ve yöntem bölümünde, farklı vizyonlara sahip 10 uluslararası ve 5 ulusal kentsel akupunktur müdahalesi örnek olarak incelenmiş olup, projelerin tasarımcıları ile çevrimiçi görüşmeler yapılmış ve e-posta ile kendilerine görüşme soruları gönderilerek tasarımcıların kentsel akupunkturla ve projeleriyle ilgili bakış açıları, tasarım ve uygulama sürecinde dikkate aldıkları ilkeler tanımlanmaya çalışılmıştır. Bulgular bölümünde, incelenen örnekler kentsel akupunkturun temel ilkeleri üzerinden değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise, kentsel akupunktur alanındaki öncü mimarların vizyonları, kentsel akupunkturun temel ilkeleri ve uluslararası örnek projelerden yola çıkarak ulusal örnek projeler tartışılmış ve son olarak Türkiye çapında kentsel akupunktur kamusal mekanlarda uygulamak için öneriler sunulmuştur.

Özetle, bu tez çalışmasında, sağlıklı toplumların oluşmasında kamusal mekanların önemi ve kamusal mekân tasarımında kentsel akupunkturun günümüzde uygun ve verimli bir yaklaşım olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda yenilikçi bir yaklaşım olarak kentsel akupunkturla gelecekte yapılacak kamusal mekân tasarım ve uygulama çalışmalarına yol gösterildiği, yerel yönetimler, profesyoneller ve sivil toplum örgütleri için pratik ve nitelikli öneriler sunulduğu düşünülmektedir.

2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ARAŞTIRMASI

Kuramsal temeller ve kaynak araştırması kapsamında; sağlıklı kentler, kamusal mekân ve kamusal mekânı oluşturan öğeler, sağlıklı kentlerin geliştirilmesinde kamusal mekânın rolü incelenmiş, daha sonra âtil kamusal mekanların dönüştürülmesinde kentsel akupunktur yaklaşımı, kentsel akupunkturla ilgili farklı bakış açıları değerlendirilerek, kentsel akupunkturun temel ilkeleri belirlenmiştir.

2.1. Sağlıklı Kent Kavramı

Sağlıklı kent kavramı dünya üzerindeki yoğun kentleşme karşısında ortaya çıkmıştır. Bu kavram ilk olarak Dünya Sağlık Örgütü Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi tarafından 1985 yılında Kanada'da tanımlanmıştır (Özcan, 2007).

Sağlık, farklı insanlar için farklı anlamlar ifade edebilir. Sağlık için en mükemmel tanımlardan biri Dünya Sağlık Örgütü ana yönetmeliğinde belirtilmiştir. Bu tanımlamaya göre sağlık, yalnızca hastalık veya sakatlığın olmaması değil, tam bir fiziksel, zihinsel ve sosyal iyilik halidir. Ulaşılabilir en yüksek sağlık standardından yararlanma, ırk, din, siyasi görüş, ekonomik veya sosyal durum ayrımı olmaksızın her insanın temel haklarından biridir (Duhl & Sanchez, 1999).

Fiziksel ve sosyal ortamları yaratan ve geliştiren, insanların yaşamının tüm işlevlerini yerine getirmelerinde ve potansiyellerini en üst seviyede geliştirmelerinde karşılıklı olarak birbirlerini desteklemelerini sağlayan topluluk kaynaklarını genişleten kente sağlıklı kent denir. Sağlıklı kentin amacı, sağlığı destekleyen bir ortam yaratmak, iyi bir yaşam kalitesi elde etmek, temel temizlik ve hijyen ihtiyaçlarını sağlamak, sağlık hizmetlerine erişim sağlamaktır (Anonim, WHO, 2021). Dünya Sağlık Örgütü; sağlık ve refah hakkı, cinsiyet eşitliği, eşitlik ve sosyal adalet, dayanışma, sosyal içerme ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlıklı kentlerin kesin değerleri olarak belirtmiştir. Sağlıklı kentler yaklaşımı sektörler arası iş birliği, toplumsal katılıma ve güçlendirme ilkelerine dayanmaktadır (Tsouros, 2017).

Sağlıklı kentlerde bulunması gereken nitelikler aşağıda yazılan 11 başlık altında sıralanabilir;

1. Temiz ve güvenilir bir fiziksel çevre,
2. Bugün dengeli olan ve uzun vadede sürdürülebilecek bir ekolojik sistem,
3. Güçlü ve dayanışma içinde bir toplum,
4. Halkın kendi yaşam, sağlık ve refahını etkileyen kararlara katılımının sağlanması ve denetiminin yapılması,
5. Bütün kent fertlerinin temel ihtiyaçlarının (yemek, su, barınak, gelir, güvenlik ve iş) karşılanması,
6. Çeşitli temas, ilişki ve iletişim olanağı ile çeşitli kaynak ve tecrübeye ulaşılabilirlik,
7. Geniş kapsamlı, yaşamsal ve yenilikçi bir kent ekonomisi,
8. Geçmişe, kent sakinlerinin kültürel ve biyolojik mirasına ve diğer kişilere bağlılığın desteklenmesi,
9. Önceki özelliklerle uyumlu olanları geliştiren bir yapı,
10. Optimum düzeyde herkese ulaşabilen uygun halk sağlığı ve hastalık bakım servisi,
11. Yüksek sağlık seviyesi (yüksek pozitif sağlık ve düşük hastalık servisi) (Tsouros, 2017).

Yukarıda sayılan niteliklerden 1, 3, 4, 6 ve 8'inci maddelere dayanarak, temiz ve güvenilir yapı bir çevreye erişmek ve kullanmak bütün vatandaşların eşit hakkı olup söz konusu çevrenin tasarım ve uygulamasında halkın katılımının sağlanması, onların kültürel ve tarihsel miraslarının korunması sağlıklı bir kente kavuşmaları için önemli noktalar olarak sayılmaktadır. Söz konusu yapı çevreler içinde kamusal mekanlar farklı kültürel etkinliklere ve tarihi yapılara ev sahipliği yaparak, insanların birbiri ile iletişim ve temasa girmesini sağlayan ve sağlıklı bir kent içinde sağlıklı bir kamusal yaşama sahip olmayı destekleyen mekanlar olarak önemli roller oynamaktadır (Tsouros, 2017).

1988 yılında DSÖ Avrupa Bölge Ofisi sağlıklı kentler oluşturmak ve daha fazla kente ulaşmak için bu kentlerin aralarındaki iş birliğini arttırmak hedefiyle Sağlıklı Kentler

Projesini geliştirmiştir. Genel anlamda, Avrupa'da sağlıklı kentlerin amacı, yöntemi ve vizyonu dört ana başlıkta altında toplanmaktadır. Bunlar;

- Sağlık belirleyicilerine ve herkes için sağlık ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine yönelmek,
- Avrupalı ve küresel toplum sağlık önceliklerini bütünleştirmek ve teşvik etmek,
- Sağlığı, kentlerin sosyal ve politik gündemlerine yerleştirmek,
- İyi yönetim ve sağlık için ortaklığa dayalı planlamayı teşvik etmek şeklinde ifade edilmiştir (Fidan, 2018).

Avrupa çapında güçlü bir katılımın sağlandığı Sağlıklı Kentler Projesi günümüzde küresel bir hareket haline gelmiştir. Sağlıklı Kentler Proje Ofisi, sağlıklı kent planlamasının tüm ilkeleriyle ilgili bir sağlık anlayışı geliştirmiştir. Bu ilkeler, kentlerin tasarımı ve geliştirilmesinde yer alanlara rehberlik edecek bir çerçeve sağlamayı amaçlamaktadır. Genel kılavuzlar olarak tasarlanmış olsalar da bu ilkeler sağlıklı kentler yaratma ve sürdürme süreci için çok önemlidir. DSÖ Sağlıklı Kentler Projesi tarafından belirlenen ilkeler; eşitlik, sağlığı geliştirme, sektörler arası eylem, topluluk katılımı, destekleyici çevreler, hesap verebilirlik, barış hakkı olarak sıralanabilir (Duhl & Sanchez, 1999).

Bu kapsamda bilgili, motive edilmiş ve aktif olarak katılım sağlayan topluluklar, önceliklerin belirlenmesi ve kararların alınması ve uygulanması için temel unsur olup, aynı zamanda bir kent sağlığı planının, destekleyici fiziksel ve sosyal çevrelerin yaratılmasına yardımcı olur. Buna ekoloji ve sürdürülebilirlik konuları ile ilgili sosyal ağlar, ulaşım, barınma ve diğer çevresel konular da dahildir. Böyle bir çerçevenin ardındaki strateji çok yönlü olup sağlık konusunu kentplanlamacılarının gündemine yerleştirir, sağlıklı halk politikasını teşvik eder ve kentlerin sağlığını şekillendiren karmaşık sorunları ele almaya yönelik adımlar olarak hizmet eder.

Sağlıklı kentler projesinin her bir etabı belli ana temalar üzerine kurulmakta ve 5 yıllık etaplar şeklinde ilerlemektedir (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. DSÖ Sağlıklı Kentler Ağı Etaplarının Ana Konuları Sağlıklı Kentler Hareketi (Fidan, 2018)

Etaplar	Ana Konular
ETAP I (1987-1992)	Yeni yapılar yaratmak ve kent içerisinde sağlık için çalışmanın yeni yollarını araştırmak
ETAP II (1993-1997)	Sağlıklı toplum politikası oluşturmak ve kapsamlı kent sağlık planlaması yapmak
ETAP III (1998-2002)	Eşitlik, sürdürülebilir kalkınma ve sosyal gelişme sağlamak
ETAP IV (2002-2008)	Sağlık etki değerlendirmesi ve sağlıklı kent planlaması yapmak, sağlıklı yaşlanma, fiziksel aktivite, aktif yaşam sağlamak
ETAP V (2009-2013)	Önemseyen ve destekleyici çevreler, sağlıklı yaşam oluşturmak, sağlıklı kentsel çevreler ve tasarımlar geliştirmek
ETAP VI (2014-2018)	Herkesin sağlığını geliştirmek ve sağlık alanındaki eşitsizlikleri azaltmak, sağlık alanında liderliği ve katılımcı yönetimi iyileştirmek
ETAP VII (2019-2024)	Kentlerimizi oluşturan insanlara yatırım yapmak, sağlığı ve refahı iyileştiren kentsel yerler tasarlamak, sağlık ve refah için daha fazla katılım ve ortaklıklar oluşturmak, toplumsal refahı ve ortak mal ve hizmetlere erişimi iyileştirmek, kapsayıcı toplumlar aracılığıyla barışı ve güvenliği teşvik etmek, gezegenimizi sürdürülebilir tüketim ve üretim uygulamalarını da kullanarak bozulmalardan korumak

Birinci ve ikinci etapta sağlıklı kent için gereksinimler araştırması ve sağlıklı kentler için kapsamlı bir planlanmanın önemi ortaya konulduktan sonra üçüncü etapta bu doğrultuda sosyal gelişme sağlanma kararı alınmıştır. Dördüncü etapta fiziksel aktivite ve aktif yaşam için planlar yapılması gerekliliği önem kazanmıştır ve beşinci etapta bu amaçlara ulaşmak amacıyla sağlıklı kentsel çerçeveler ve tasarımlar yapılmaya karar verilmiştir. Daha sonra yani altıncı etapta eşitliği çoğaltmak söz konusu olmuştur. Yedinci ve son etapta insanların sağlık ve refahı konusunda iyileştirmeyi sağlamak için kamusal mekanların tasarlanmasında ve daha sonra kullanımında halkın katılımını sağlamanın ve bu kullanım için kamusal mekanların erişimine yatırım yapmanın gereksinimi vurgulanmaktadır.

Sağlıklı kentlerin misyon ve vizyonunu 21. yüzyıl bağlamına çevirirken, ana hedefler aşağıdaki gibi ifade edilebilir; (Belli, 2019)

1. Tüm yerel politikalarda sağlığın ve eşitliğin teşvik edilmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri gündemine tam olarak uyum sağlanması,
2. Sağlıkta Sosyal Belirleyiciler yaklaşımıyla sağlıktaki eşitsizliklerin ele alınması,

3. Aktif yaşam dahil olmak üzere sağlıklı yaşam tarzlarını destekleyen ortamların oluşturulması,
4. Evrensel sağlık sigortasının ve tüm vatandaşların ihtiyaçlarına erişilebilir ve duyarlı sosyal hizmetlerin sağlanması,
5. Sağlığın geliştirilmesi ve sağlık okuryazarlığına yatırım yapılması,
6. Çocuklar için hayata sağlıklı bir başlangıç yapılması ve göçmenler, işsizler ve yoksulluk içinde yaşayan insanlar gibi dezavantajlı gruplara destek sağlanması,
7. Obezite, sigara, sağlıksız beslenme ve fiziksel hareketsizlik konularına özel olarak odaklanarak hastalık önleme programlarının güçlendirilmesi,
8. Sağlıklı kentsel planlama ve tasarımın desteklenmesi,
9. Yeşil, temiz, çocuk ve yaşlı dostu kent ortamlarına yatırım yapılması,
10. Topluluğun güçlendirilmesinin, katılımın ve esnekliğin desteklenmesi ve sosyal içermenin ve topluma dayalı girişimlerin teşvik edilmesi,
11. Şehrin halk sağlığı acil durumlarına cevap verme kapasitesinin güçlendirilmesi (Belli, 2019).

Bu hedefler arasından 3, 8, 9 ve 10'uncu maddeler göz önünde bulundurularak sağlıklı kent planlamasını ve tasarımını desteklemek için aktif yaşamı destekleyen, yeşil, temiz, çocuk ve yaşlı dostu kent ortamlarına yatırım yapmak ve bu ortamı yaratmak için insanları katılıma teşvik etmek her sağlıklı kent için kaçınılmazdır. Bu noktada kamusal mekanların kamusal yaşamı herkes için çekici, aktif ve esnek bir hale getirmede önemli payları olduğu bilinmektedir (Başaran, 2007). Yukarıda verilenler arasında bir bağlantı kurulacak olursa, sağlıklı kentler planlamasında aktif yaşamı desteklemek amacıyla kamusal mekanların önemi göz önüne alınmalıdır.

Türkiye'de bu çalışmalar 1993 yılında, Sağlık Bakanlığı Ulusal Koordinatörlüğü'nde başlatılmış olup, 2004 yılında Sağlıklı Kentler Birliği'nin kurulmasıyla resmi bir zemine oturmuş, sağlıklı kent çalışmaları hız kazanmıştır. Günümüzde DSÖ Sağlıklı Kentler Ağı Etaplarından Etap VII'ye göre hareket ederek kentteki önemli değerleri yenilemek ve yeni mekanlar yaratmak, yeşil alanlarda yeni, iyi ve eşit erişilebilirliğe sahip fiziksel alanlar oluşturmak ve onların oluşumunda ve kullanımında insanları katılım sağlamaya

teşvik etmek dünyadaki tüm diğer sağlıklı kentler gibi Türkiye'deki sağlıklı kent ağına girmek isteyen kentler için kaçınılmaz bir hale gelmiştir (Başaran, 2007). Bu noktada öncelikle kamusal mekân kavramına dair tanımları gözden geçirmek gerektiği düşünülmektedir.

2.2. Kamusal Mekan Kavramı

Kamu kelimesi, halka hizmet eden devlet organları ve ülkede yaşayan halkın bütünü anlamına gelmektedir. Aynı zamanda kamusalılık, topluma açık olmayı ve tüm halk tarafından erişilebilir olmayı ifade etmektedir (TDK, 2017).

Madanipour (1999), kentsel mekanların herkes tarafından erişilebilir, kentler içerisinde kalan fiziksel mekanlar olduğunu ve dışarıdan gelenlerin minimum kısıtlamalarla bu mekanları kullanabilmeleri gerekliliğini vurgulamaktadır. Kamusal mekân kavramı ise, genel anlamıyla, hangi dinden ya da sosyal statüden olursa olsun tüm vatandaşların kullanımına açık, kullanıcıların iletişim içerisinde olduğu, bütünleştirici ve kapsayıcı, erişilebilir, kamuya ait, kullanıcıların işlevsel, kültürel ve sosyal olmak üzere tüm ihtiyaçlarına cevap verebilen, yapılandırılmış veya yapılandırılmamış mekanlar için kullanılmaktadır (Madanipour, 1999).

İlk olarak 1960'lı yıllarda kavramsal olarak incelenmeye başlayan kamusal mekân ile kamusal alan kavramı günlük hayatta sıklıkla birbirinin yerine kullanılmaktadır. Kamusal alan ilk kez 1962 yılında Jürgen Habermas tarafından, özel şahısların, kendilerini ilgilendiren ortak bir mesele etrafında akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışmanın neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati, kamuoyunu oluşturdukları araç, süreç ve mekanların tanımladığı hayat alanı olarak tanımlanmıştır (Habermas, 1989).

Kamusal mekân, kamusal alanın fiziksel boyutuna yapılan vurguyla, serbest erişim, kamu mülkiyeti, toplumun her kesimine açık olma, toplumsal yaşam içinde insanların işlevsel, kültürel ve sembolik gereksinimlerine cevap verme ile tanımlanmaktadır. Kamusal mekân tüm vatandaşlar tarafından, cins, ırk, etnik köken, yaş ve sosyo-ekonomik seviyeye bağımlı olmadan açık ve erişilebilir olan ve ortak olarak paylaşılan toplumsal kuralların geçerli olduğu, kamusal mekânın gerçekleştiği fiziksel mekândır. Özel

mekanların dışında kalan meydanlar, sokaklar ve parklar gibi insanların bir araya gelebileceği yerler açık kamusal mekânlar şeklinde ifade edilir (Polat, 2011).

Kamusal mekân, insanların sosyalleşebilecekleri, egzersiz yapabilecekleri, oynayabilecekleri, rahatlayabilecekleri, gönüllü çalışabilecekleri, mal ve hizmet alıp satabilecekleri, bağlantılar kurabilecekleri, siyasi görüşlerini ifade edebilecekleri, sanatı veya mimariyi takdir edebilecekleri veya sadece dışarıda olmaktan keyif alabilecekleri erişilebilir ve paylaşılabılır bir fiziksel mekandır (Gehl, 2011). Kamusal mekân, mahallelerimizdeki ve topluluklarımızdaki günlük deneyimlerimizi şekillendiren alanlardan oluşmaktadır (Anonim, 2018).

Kamusal mekanların var olma sebebi insani aktiviteleri ve iletişimleri kendi içlerinde barındırmaktır. İnsani aktiviteler hayat akışında her an yaşanmaktadır. Bunlara çocukların mahallede oyun oynamaları, komşuların mahallede birbiri ile selamlaşması, insanların kapılarının önünde arabalarını tamir etmeleri ve postacının mektupları dağıtması gibi aktiviteleri örnek gösterebiliriz. Bu karşılıklı aktiviteler birçok faktöre bağlı olup fiziksel çevre bunlardan birisidir.

Kamusal mekanlarda aktiviteler üç gruba ayrılmaktadır:

- Zorunlu aktiviteler: Genellikle az veya tamamen zorunlu olan aktivitelere verilen bir isimdir. Örneğin, okula veya işe veya alışverişe gitmek, durakta otobüsü beklemek vb. gibi aktiviteler gündelik sorumluluklarımızı oluşturur ve gün içinde bu aktiviteleri yapmama şansımız yoktur. Zorunlu oldukları için, fiziksel çevre ve onun durumuna bağlı sayılmazlar.
- Seçmeli aktiviteler: İnsanlar bu aktiviteleri kendi isteklerine göre seçerler. Aynı zamanda bu aktivitelere girmek için zamanın ve mekânın sağladığı imkanlar önemlidir. Temiz hava almak için yürüyüş yapmak, bir yerlerde oturup dinlenmek veya güneşlenmek vb. bunlara örnek verilebilir. Bu aktiviteler sadece hava durumuna bağlı değildir, eğer çevremiz cazip ve çekici olursa insanları dışarıya davet eder. Açık hava mekanlarında yapılan eğlenceli aktiviteler bu kategoride yer alır ve tamamen dışarının fiziksel durumuna bağlıdır.

- Sosyal aktiviteler: Başkalarının var olmasına bağılı olan aktiviteleri kapsamaktadır. Çocukların birlikte oynayıp konuşmaları, toplumsal aktiviteler ve en yaygın aktivite olarak bilinen diğer insanları görmek ve duymak bu kapsamda sayılmaktadır. Bunlar birleşik aktiviteler olarak adlandırılabilir. Genelde diğer iki kategoride yer alan aktivitelerle birlikte gelişir, çünkü insanlar aynı mekanlarda birbiriyle görüşür veya yürür veya sadece o alan içinde olurlar. Sosyal aktiviteler insanların aynı yerde bulunmalarından dolayı kendi kendilerine meydana gelir. Dolayısıyla eğer zorunlu ve seçmeli aktivitelerin meydana geldiği kamusal mekânın erişilebilirliği ve kalitesi yükselirse sosyal aktiviteler de desteklenecektir (Gehl, 2011).

Görüldüğü gibi, kentlerdeki açık kamusal mekanlar toplumun ruhsal ve fiziksel sağlığını destekleyecek aktiviteleri barındıran yerler olarak öne çıkmaktadır. Bu yüzden tez kapsamında sağlıklı kentlere ulaşmak için açık kamusal mekanların dönüşümü ele alınmıştır.

2.3. Sağlıklı Kentlerin Geliştirilmesinde Kamusal Mekânın Rolü

Günlük ortamlarımız, bireyler ve topluluklar olarak ne kadar sağlıklı olduğumuzu şekillendirmede temel bir rol oynar. Yaşadığımız, çalıştığımız ve oyun oynadığımız yerin, neden bazı insanların diğerlerinden daha sağlıklı olduğu ile ilgisi vardır. Çok sayıda araştırmada, sağlık söz konusu olduğunda mekân ve fiziksel çevrenin önemi vurgulanmıştır (Gehl, 2011).

Yapılı ve sosyal çevre içinde konut ve mahalle tasarımı, imar yoğunluğu, karma arazi kullanımı, yeşil alan ve tesislere erişim, rekreasyon alanları, bisiklet yolları gibi konulardaki eksikliklerin, hava ve gürültü kirliliği ile toksik maddelere maruz kalmanın farklı açılardan toplumun sağlığını ve refahını etkilediği görülmüştür. Kentsel yaşamın bazı koşulları (özellikle de ayrışma ve yoksulluk) ekonomik ve sosyal yoksunluk ile ilişkili olarak sağlıksız ve sosyal olarak istenmeyen durumları artırarak eşitsizlikler yaratmaktadır (DSÖ, 2019).

Son yıllarda kentler, yaşlı nüfusun artması, göç, yoksulluk ve eşitsizliklerin artmasının yanı sıra iklim değişikliği ve fiziksel ve sosyal dayanıklılığa olan ihtiyaç dahil olmak üzere değişen sosyal ortamın baskısıyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle kentleşmenin toplumun sağlığı ve esenliğini göz önüne alarak planlanması gerekmektedir (DSÖ, 2019).

Bu kapsamda, DSÖ Sağlıklı Kentler Ağı VII. Faz'da insan, mekân, katılım, refah, barış ve yerküresi olmak üzere 6 ana tema belirlenmiştir. Belirlenen temalardan da anlaşılacağı gibi; sağlıklı kentlerin oluşmasında toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığı, yaşanılan çevrenin mekânsal kalitesi ile kentle ve toplumla ilgili alınan kararlarda halkın katılımının sağlanması oldukça önemlidir.

Çizelge 2.2. Avrupa Sağlıklı Kentler Ağı VII. Faz 2. temanın öncelikli konular tablosu (DSÖ, 2019)

Tema 2 Mekân Öncelikli Konular	İçerik
Sağlıklı mekanlar ve ortamlar	Kent düzeyinde; evler, okullar, işyerleri, eğlence ortamları, bakım hizmetleri ve yaşlı insanların evleri gibi insanların yaşadığı, sevdiği, çalıştığı ve oynadığı ortamların iyileştirilmesi gerekmektedir.
Sağlıklı kentsel planlama ve tasarım	Kent yaşamı, fiziksel ve yapısal çevreye, sosyal çevreye ve hizmet ve desteğe erişim yoluyla sağlığı etkileyebilir. Örneğin, fiziksel aktiviteyi ve yaşlanan kişilerin ve engelli insanların hareketliliğini artırmak için yürütülen kentsel planlama çalışmaları hayati öneme sahiptir. Sektörler arası ortaklıklar ve toplumun güçlendirilmesine yönelik girişimler, yerel paydaşların aktif desteği ile yerelde daha kolay uygulanabilir.
Sağlıklı ulaşım	Bisiklet ve yürüyüş ile bağlantılı iyi toplu taşıma uygulamaları, hava kirliliğini, gürültüyü, sera gazı emisyonlarını, enerji tüketimini ve trafik sıkışıklığını azaltabilir; yol güvenliğini artırabilir, peyzaj ve kentsel uyumu koruyabilir; fiziksel olarak aktif olmak ve sosyal bağlantılar oluşturmak için daha fazla fırsat sunabilir; eğitim, eğlence ve iş fırsatlarına erişimi artırabilir. En büyük sağlık kazanımlarını durağan bir hayat yaşayan fakat bazı faaliyetlerde bulunma imkânı kazanan gruplar elde edecektir. Sosyal ve fiziksel ortamlar, fiziksel aktiviteyi insanların günlük yaşamlarına güvenli ve kolay bir şekilde entegre etmek için tasarlanabilir. Yürüyüşü ve bisiklete binmeyi teşvik eden kentsel planlama ve entegre ulaşım sistemleri, fiziksel aktiviteyi artıracak bütünleşik stratejilerin temel unsurlarıdır.
Yeşil alanlar	Kentsel ortamlardaki yeşil alanlar, sağlığı olumlu etkilemektedir ve yeşil alanlara erişimi artıracak yerel önlemler sağlık konusunda büyük faydalar sağlayabilir. İnsanlar, yürüyüş yaparak, oynayarak ve bisiklet sürerek, fiziksel aktiviteyi günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline getirerek bu alanları kullanırlar. Bu alanlar kamusal yaşamı geliştirirken aynı zamanda yaralanma riskini, kentsel ısı adası etkisini, stres seviyelerini ve gürültü kirliliğini de azaltır. Kamusal yeşil alan, taşkın yönetimine de katkıda bulunabilir.
Enerji ve sağlık	Enerji, kalkınma ve geçim kaynakları için gereklidir. Bununla birlikte, enerji kullanımı sağlığa zararlı olabilir: ısınma, yemek pişirme ve ulaştırma yöntemleri ev ve toplumsal ortamları bozabilir ve hem doğrudan hem de dolaylı olarak sağlık üzerinde ciddi etkiler yaratabilir (örneğin yakıt yoksunluğu gibi eşitsizlikler üzerinden veya düşük hava kalitesi nedeniyle iklim değişikliğinin artması). Temiz kaynaklardan enerji elde edilmelidir.

Söz konusu 6 tema içerisinde mekân başlığı incelendiğinde; sağlığı ve refahı arttıran kamusal mekanlar tasarlanmasının, yaşanan çevrenin toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde oldukça etkili olduğu ve sağlıklı kentler için mekânsal özelliklere yönelik hangi konularda öncelikli olarak iyileştirmeler yapılması gerektiği görülmektedir (Çizelge 2.2).

Diğer taraftan Covid – 19’un bir sonucu olarak kamusal mekân ile olan fiziksel, sosyal, duygusal, ekonomik ve maddi ilişkilerimizin geçici olarak veya temelden değişip değişmeyeceği ve nasıl değişeceği önemli sorulardır. Bu sorulara erken çözüm üretmek için halk sağlığının ve sosyo-ekonomik krizin, kamusal mekân tasarımını, algılarını, kullanımını ve yönetimini kentler içindeki değiştirme kapasitesi incelenebilir (Honey-Rosés, Anguelovski, Chireh, & Bosch, 2020).

Salgın durumunda kentlere ve açık kamusal mekanlara dair aşağıdaki tespitler yapılmıştır:

- Tek başına nüfus yoğunluğu, virüsün yayılmasına katkıda bulunan önemli bir risk faktörü değildir.
- Bazı kentler, sosyal mesafe gereksinimlerini karşılarken vatandaşlarının açık hava egzersiz ve rekreasyon taleplerini karşılamak için uygun yeşil ve açık alanlardan yoksundur.
- Tesislere ve halk sağlığı altyapısına daha iyi erişim, yüksek yoğunluklu alanları daha savunmalı hale getirir.
- Yaya alanlarına ve açık alanlara daha fazla alan tahsis edilmelidir (Sharifi & Khavarian-Garmsir, 2020).

Covid – 19 salgını sırasında hareketlilik tavsiyeleri için elde edilen bulguların bir başka sonucu da, nüfus için yeterli ve sosyal mesafeye uyumlu, erişilebilir açık yeşil alanların hastalık bulaşma riskini düşürürken, orta dereceli fiziksel hareketlilik kısıtlamalarının öngörülen olumsuz sağlık etkilerini azaltabileceğidir.

Daha da önemlisi, Covid – 19 salgını, daha sürdürülebilir bir gelecekte günlük kentsel yaşamın bazı yönlerinin neye benzeyebileceğine ışık tutmuştur. Daha yüksek konut yoğunluğu ve azalan uzun mesafeli seyahat ile yerel rekreasyonel fırsatlara duyulan

ihtiyacın kentsel yeşil ve kamusal mekanlar üzerindeki baskıyı artıracakı aşıkardır (Venter, Barton, Gundersen, Figari, & Nowell, 2020).

Bu bağlamda hem kamusal mekanların toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki etkisinin, hem de Covid – 19'dan sonraki dönemde yerel rekreasyonel fırsatlara duyulan ihtiyacın açık kamusal mekanlar hakkındaki çalışmaları arttıracakı düşünölmektedir.

2.4. Kamusal Mekanların Kentsel Akupunkturla Dönüştürölmesi

Modern şehircilik, öncelikle kentlerin ve binaların işlevselliğine odaklanmış ve bunları, yaşam makineleri haline gelecek şekilde gerçekleştirmeye çalışmıştır. Fikirler genellikle ütopyalara dayanmış ve hedeflerinin çoğuna ulaşmada başarısızlığa neden olmuştur (Ellin, 2006).

1970'lerin başından bu yana ortaya çıkan endüstriyel kriz nedeniyle; kentsel işsizlik artmaya başlamış, sanayi alanları yeniden organize edilmiş ve kent sınırlarına taşınmış ve hizmet endüstrisi eski endüstriyel bölgeleri işgal etmeye başlamış, böylece kentsel endüstrilerin ve bunlara karşılık gelen kent alanlarının uyumu büyük ölçekte değişmiştir. Sanayinin kent sınırına taşınmasına ek olarak, karşı-kentleşme olgusu, orta sınıfın banliyölere göç etmesine, kent merkezinin köhneleşmesine ve ayrıca merkezi fiziksel çevrenin ve nüfus bileşiminin bozulmasına neden olmuştur. Kentlerde hastalıklı bölgeler ortaya çıkmıştır. Bu değişiklikler aynı zamanda Avrupa'nın sanayi çağından sanayi sonrası çağa dönüşümünün bir yansıması olmuştur. Ekonomik kalkınmanın yeni taleplerini karşılamak için hükümetler, kent merkezindeki terk edilmiş veya yeterince kullanılmayan arazilerin yeniden geliştirilmesini teşvik etmek için arazi politikasını düzenlemeye başlamıştır. Kentsel yenileme amacıyla yeni yaklaşımlar sunulmuştur. Bu yaklaşımlardan birisi, geleneksel Çin tıbbından esinlenerek hastalıkları küçük müdahaleler ile ortadan kaldırmayı amaçlayan kentsel akupunkturdur.

Çin İmparatorluğunun tıp klasiği kitabına göre hastalıklar Yin veya Yang'dan kaynaklanır. Kitaba göre:

Denge elde edilirse, Qi pozitif enerji olur; ancak denge kaybolursa Qi negatif enerjiye dönüşür. Burada Qi, doğal ve yaşam süreçlerindeki çeşitli hareketleri ifade eder. Bu

hareketlerdeki herhangi bir dengesizliğe, Evil Qi adı verilir ve bunlardan ilki rüzgâr, soğuk, kuruluk, nem, ısı gibi doğal süreçteki hareketlerin dengesizliğini ifade eden, Dış Kötü Qi ve İç Kötü Qi olarak ikiye ayrılabilir. Burada endişe verici olan şey, bazı spesifik fiziksel patojenik faktörlerden, yapı ve işlevdeki bazı değişikliklerden veya batı tıbbında sözde etiyojoloji ve patolojiden ziyade hareket modelleri, ilişkiler ve dengesiz durumdur. Geleneksel Çin tıp bilimi, dengesizliğin, hastalıkların temel nedeni olduğunu savunuyor. Bu nedenle tıbbi tedavide bu durumun ayarlanmasına önem verilmelidir. Denge sağlandığında, hastalık doğal olarak ortadan kalkacaktır.

Bu duruma bir örnek, geleneksel Çin tıp bilimi perspektifinden yüz yıl önce, kent planlamasının yeni başladığı zamanlarda İspanya'dan verilebilir: Cerda'nın seyrek konumlu, bilinmeyen birkaç köyün bulunduğu geniş bir ovayla ve sanayileşme nedeniyle ciddi şekilde hasar görmüş eski bir kentle uğraşması ve artan nüfusun hızla yükselen yaşam taleplerini karşılayamaması özünde şehrin, Yin ve Yang dengesini kaybetmesi ve kan Qi'sinin uyumsuz hale gelmesi şeklinde açıklanabilir. Yüz yıldan fazla bir süre sonra, Barselona hükümeti benzer bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Endüstriyel bir çağdan post endüstriyel bir çağa geçişte kentmerkezi çürümeye, fiziksel çevresi ve nüfus yapısı kötüye gitmeye başlamış ve kenttam kelimesiyle hastalanmıştır (Minhao, Lubei, Junyi, & Jiameng, 2014).

1980'lerden beri kamusal mekânın önemi, planlama disiplini içinde önemli bir faktör olarak fark edilmeye başlanmıştır. Lewis Mumford, Jane Jacobs, Paul Davidoff, E.F. Schumacher, Christopher Alexander, Allan Jacobs ve Donald Appleyard gibi birkaç batılı bilim insanı kamusal mekanların önemine değinmiştir (Minhao, Lubei, Junyi, & Jiameng, 2014). Kamusal mekanların yaşam kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunabileceği, sosyal ve reaksiyonel etkileşimler, buluşma ve etkinlik yerleri için bir dizi fırsat sunabileceğini, ayrıca ekonomik kalkınmanın teşvik edebilmesine katkı koyabileceği ve kentsel imajı güçlendirebileceği fark edilmiştir. Kamusal mekânın yirminci yüzyıl planlaması genellikle büyük ölçekli olmuş ve kalıcılık için planlanmıştır. Bu kalıcılık planlaması giderek artan bir dirençle karşılaşmıştır, çünkü değişimlerin artan bir hızla gerçekleştiği bu çağda kalıcılık artık arzu edilmemektedir (Ellin, 2006).

1990'lardan beri bu farklılıklar Avrupa mimarlık pratiğinden ortaya çıkmıştır. Çağdaş kentsel uygulamada bu anlayışlar, kamusal mekanların giderek artan tek boyutlu karakterine yas tutan daha geniş bir teorik söylemin ana hatlarını çizen Koolhaas, Sorkin ve De Cauter gibi mimarlar tarafından desteklenmiştir (Minhao, Lubei, Junyi, & Jiameng, 2014).

İngiliz mimar, eleştirmen ve tarihçi Kenneth Frampton, yeni milenyumun çağdaş mimarisi için yedi ilgi noktasından bahsettiği 1999 Pekin'deki UIA Konferansı sırasında yeni bir vizyon ihtiyacını vurgulamıştır (Frampton, 2000). Frampton, kentsel tasarımın ve her türlü master planlamanın, dünyanın hem gelişmiş hem de gelişmemiş bölgelerinde, arazi spekülasyonları ile sınırlı olduğunu ve bunun akademik bir egzersiz haline geldiğini savunmaktadır. Bu nedenle kentsel formun geliştirilmesi ve / veya değiştirilmesi için yeni stratejilere ihtiyaç olduğuna inanır. Frampton, bu yeni yaklaşımları geliştirmeye çalışan üç figürden bahseder: Perulu mimar Henri Ciriani'yi, 'la pièce urbaine' olarak adlandırılan katalitik kentsel müdahale biçimi kavramı için, Japon mimarlar Fumihiko Maki ile Ohtaka iş birliğini megaform konseptleri için ve son olarak İspanyol mimar Manuel de Solà-Morales'i kentsel akupunktur için örnek verir (Frampton, 2000).

Kentsel akupunktur kavramına son on yıldan beri sıklıkla atıfta bulunulmasına rağmen, yine de terimi ilk kimin icat ettiğine dair net bir fikir yoktur. Günümüzde özellikle sivil örgütler tarafından çeşitli uygulamalar halinde her ne kadar üzerine çalışılsa da kentsel akupunktur teorisinin ana ilkelerini ele alan üç mimar öne çıkmaktadır.

İlk olarak Frampton'ın manifestosundaki, İspanyol mimar Manuel de Solà-Morales, kentsel akupunktur konseptiyle anılır. De Solà-Morales'in projeleri 1970'lerde başlamıştır. İkincisi, Brezilyalı Jaime Lerner, 2007'de bir TED konferansında yaptığı konuşmadan da anlaşılacağı üzere, projelerine kentsel akupunktur uyguladığını belirtmektedir (Lerner, 2007). Üçüncüsü, kentsel akupunktur kavramını yeniden canlandıran Finli mimar Marco Casagrande'dir.

Bu üç öncünün hepsinin iyi bir geçmişi bulunmaktadır. Lerner, UIA-Uluslararası Mimarlar Birliği'nin (2002 – 2005) eski başkanıdır ve 2010 yılında Time dergisi tarafından dünyanın en etkili 25 düşünüründen biri arasında gösterilmiştir. De Solà-Morales 2008 Avrupa Kentsel Kamusal Alan ödülü için jüri başkanı olmuştur.

Casagrande 2013 yılında Avrupa mimarlık ödülünü kazanmıştır. Bu üç mimarın kentsel gelişme hakkındaki vizyonlarının büyük bir etkisi olduğu açıktır (Hoogduyn, 2014).

Terimin adından da anlaşılacağı gibi kentsel akupunktur, enerjiyi serbest bırakmak ve olumlu bir dalgalanma etkisi yaratmak için hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilecek noktasal müdahaleleri içerir (Harjoko, Urban Acupuncture: An Alternative, 2009). Kentsel akupunktur, kentteki her potansiyel alan üzerinde bir etkiye sahip olmayı hedefler. Sanat yoluyla uygulanabilir, bazen kentsel bağlamımızın gerçek sanatı olarak adlandırılır (Filipovitch, 2014). Bu nedenle, daha önce kullanılan büyük kentsel yenileme stratejilerinden farklıdır. Yerelleştirilmiş, küçük ölçekli bir müdahale yöntemidir. Bu yaklaşım yerel sakinlerden etkilenmesi gerektiğinden, en küçük ölçekli kentsel gelişimden yola çıkmalıdır (Harjoko, 2003).

Çizelge 2.3. Kentsel Akupunktur, Büyük ve Küçük Ölçekli Kentsel Yenileme Arasındaki Karşılaştırma (Nassar, 2021)

Karşılaştırma Öğeleri	Büyük Ölçekli Kentsel Yenileme	Küçük Ölçekli Kentsel Yenileme	Kentsel Akupunktur
Geliştirmenin Amacı	Çoğunlukla mali kar elde etmek	Çevreyi ve yaşam koşullarını iyileştirmek	Farklı kentsel sorunları çözmek (sosyal, çevresel vb.)
Kalkınma Yönetimi	Hükümet ve geliştiriciler	Hükümet ve sakinler	Devlet, geliştiriciler ve yerel örgütler
Geliştirme Yöntemi	Çoğunlukla hepsini tek seferde yıkmak ve yeniden inşa etmek	Aşamalı olarak hedefe ulaşmak	Birikimli, adım adım etki yaratmak
Finansman	Devlet veya geliştiricilerden tek seferlik yatırım	Devlet ve bölge sakinlerinin fonlarından	Çeşitli / sınırsız kanallar
Strateji: Planlama ve tasarım	Yukarıdan aşağı	Yukarıdan aşağı	Yukarıdan aşağı
Strateji: İnşaat	Yukarıdan aşağı	Aşağıdan yukarı	Aşağıdan yukarı
Strateji Uygulamasının zorluğu	Basit	Esnek	Esnek
Kentsel Gelişim Seviyesi	Tek seferlik iyileştirme	Adım adım iyileştirme	Adım adım iyileştirme
Yerel Tarzın ve Tarihsel Bağlamın Korunması	Büyük bir yıkım seviyesi ile küçük koruma seviyesi	Küçük bir yıkım seviyesi ile küçük bir koruma seviyesi	Dengeli bir koruma seviyesi
Ekonomik Arazi Kullanım Faydası	Yüksek	Düşük	Yüksek
Sürdürülebilir ve Devam Eden Gelişim	Düşük	Orta	Yüksek

Çizelge 2.3, kentsel akupunkturun küçük ve büyük ölçekli kentsel yenileme stratejileri arasındaki karşılaştırmayı göstermektedir. Her üç yaklaşımda amaç, yöntem, maliyet, her etapta gerçekleşen strateji ve onun zorluğu kentsel gelişim seviyesi, yerel ve tarihsel bağların korunması ve sürdürülebilirliği incelenmiştir. Bu noktada kentsel akupunkturun diğer stratejilere göre daha ekonomik, sürdürülebilir ve pratik uygulama olanakları sunabileceği görülmektedir.

2.5. Kentsel Akupunktur Yaklaşımının Gelişimi

Bu kısım minimum yatırımla maksimum etkiyi elde etmek için daha büyük bir stratejinin parçası olarak topluluk öncülüğündeki, hedefli ancak katalitik, küçük ölçekli müdahaleleri teşvik eden kentsel akupunktur teorisinin gelişimini, farklı mimarların ve sivil toplum örgütlerinin vizyonlarını ve uygulama bakış açılarını açıklamaya ve sınıflandırmaya çalışmaktadır.

2.5.1. Kentsel gelişme (Manuel de Solà-Morales)

Barselonalı mimar Manuel de Solà-Morales i Rubio (1939–2012) Laboratori d'Urbanisme de Barcelona'yı (LUB) kurmuş ve Avrupa'da kentsel tasarımı dönüştürmek için yeni konseptler yaratarak, yenilikçi uygulamaları tanıtmıştır. Bir mimar ve aynı zamanda bir kentplancısı olarak, kendisini mimari ve kentsel tasarım arasındaki farka adanmıştır (Yimeng, 2015).

Maunel de Sola-Morales 1975'lerde, İspanyol yönetiminin Franco diktatörlüğünden demokrasiye geçtiği önemli bir dönemde çalışmıştır. O yıllarda şehircilikte kamusal mekanlar önem kazanmaya başlamıştır. Manuel de Sola-Morales kentsel akupunktur yaklaşımıyla kentsel sorunları, stratejik mimari projeler yoluyla çözmeye çalışmıştır.

Manuel de Sola-Morales kentsel akupunktur kavramını, iyileştirici, kısa sürede inşa edilebilen ve çevreyi kendiliğinden iyileştirebilen kentsel müdahalelerle ifade etmeye çalışarak, 1980 ile 1985 yılları arasında, Barselona şehrinin farklı noktalarında küçük büyük 100 kentparkı oluşturmayı başarmıştır. Manuel de Sola-Morales, mimarlığın sahasının kentolduğuna ve onu geliştirmek için mümkün olduğunca kentüzerinde çalışmamız gerektiğine inanmıştır (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015).

2008 yılında “A Matter of Things” adlı kitabını yayınlamıştır. Bu kitap insan vücudunun 361 hassas noktaya sahip olduğu, eski tıbbi akupunktur uygulamasına atıfta bulunmaktadır. Bu noktalar, on iki meridyen veya yol aracılığıyla duyuusal izlenimleri vücudun geri kalanına iletir, dış ve iç kısımlarına aktarır. Eski doğu akupunktur pratiği, insan vücudunun hastalıklar sebebini temel enerji nakil sisteminden kaynaklı olarak görmektedir. Kentsel cilt aynı zamanda nitel enerjiyi de yönlendirir ve eğer akupunktur soğuk ve sıcak enerjiden bahsediyorsa, kentsel cildin nitelikleri de künt veya keskindir, zihinsel veya duyuusaldır (Rubió, 2008, s. 24).

Manuel de Sola-Morales kentsel akupunktur teorisini açıklamış, bir şehrin aynı zamanda yapı, doku ve kontrastlardan oluşan bir cilde sahip olduğunu anlatmıştır. Bu cilt üzerinde çalışmak için bazı yerlerde bazı şeylerin kaldırılması, eklenmesi veya değiştirilmesi gerekmektedir. Bu operasyon geleneksel akupunktur yoluyla küçük ölçekli ve düşük maliyetli müdahalelerle karşılanabilir. Manuel de Sola-Morales, kentin dokusunu bir cilt olarak görür ve insanlar onunla temasa geçtiklerinde bir kentsel deneyim yaşandığını anlatır. Bu nedenle müdahale bölgeleri, bu cildin daha az enerjiye sahip olan noktalarından hassas bir şekilde seçilmelidir. Manuel de Sola-Morales, şehirciliğin dokunma, görme, hissetme ve önerme yoluyla şehrin yoğunluğu ve karmaşıklığı arasında denge kurduğuna inanır (Hoogduyn, 2014).

Ona göre kentsel akupunktur yapmak için, iğnelerin yerini tespit etmek ilk adımdır ve iğnelerin koyulduğu yerler kentsel dokuda dönüştürülecek potansiyel zenginliği barındıran noktalardır. Terapi amaçlı akupunkturda olduğu gibi, hassas noktanın yeri kentsel cildin strateji tedavisinde ilk adımdır. Yeni nitelikler eklememizi sağlayan nokta ve dokuda etki kanallarının belirlenmesindeki el becerisi ister soğuk ister sıcak olsun yeterli enerji sağlamak ve çeşitli biçimlerde kentliliği güçlendirmek içindir (Rubió, 2008, s. 18).

Akupunktur kent içinde önemli olan şeylerde gerçekleşir ve küçük çaptadır. Manuel de Sola-Morales için daha önemli olan şey, birbirine bağlı bir sistem içindedirler, böylece müdahalenin ortaya çıkardığı etki yalnızca başvuru alanı değil, tüm kentsel ağ üzerinde olur. Akupunktur projesi aynı Çinli uzmanların kulakta gerçekleştirilen eylemlerin akciğer veya diz üzerinde yararlı etkileri olacağını inandıkları gibi, stratejik,

sistemik ve birbirine bağı olan küçük veya hassas olan mekanlarla ilgilenir. Kentin cildinde, mimari araçlarımız, kent sakinleri olarak deneyimimiz ve bedensel hislerimiz gerçek çalışma malzemesi olarak yararlı ve en soyut türdeki neden-sonuç ilişkileri için bile kendi başlarına önemlidir. Manuel de Sola-Morales şöyle der: “Yani şehrin dokusuna müdahale ile akupunkturun teknikleri arasında belirli bir benzerlik var, çünkü iğne kullanmayı veya küçük kesikler yapmayı içerir.” (Rubió, 2008, s. 26).

Manuel de Sola-Morales’in akupunktur uygulama yöntemi; ilk olarak kentsel gerçekliğe dikkat etmek, ikincisi kentin meselelerini bulmak ve üçüncüsü onları yeniden düzenlemektir. Kentin canlandırılması için gerekli olan kentsel akupunkturun anlamını, kentin dış görünüşü üzerinde çalışmak için, sürekli olarak işlerin nasıl olduğu, hangi şeylerin eklenmesi, çıkarılması veya değiştirilmesi gerektiği ya da bunların nasıl yeniden daha iyi düzenleneceği hakkındaki sorularla sürekli ilgilenmek olarak tanımlar (Rubió, 2008, s. 26).

Manuel de Sola-Morales, kentsel akupunkturun oyunculuğuyla kentlilik aramıştır. Hollandalı mimarlık eleştirmeni Hans Ibelings’e göre Manuel de Sola-Morales’in yaptığı işin özü planlama veya kentkurma sanatı değil, şehirciliği yaratma ve teşvik etme ve minimum müdahale ile maksimum etkiye ulaşmaktır. Müdahaleleri yüksek bir potansiyeli açığa çıkarır ve bu kentleşme olasılığıdır. Mimar Rafeal Moneo, 2003 yılında Harvard’daki bir sempozyumunda, farklı bir düzenin nedenlerini aramanın, şehrin devamlılığının katı bir evrim anlamına gelmediğinin, kaçınılmaz müdahalelerin içerdiği sıçramalara, kesiklere, benzersiz kentsel koşullara izin vermenin ve birlikte şehrin icadının gerçekleşmesine yol açan koşulları belirlemenin, Manuel de Sola-Morales’in şehri dinlerken yapmaya çalıştığı şey olduğunu anlatmıştır (Yimeng, 2015).

Manuel de Sola-Morales’in bakış açısından, projeler nüfus yoğunluğu açısından değerlendirilmelidir, çünkü iyi bir kent, kentin belirli bir noktasına veya unsuruna kamusal değer verebilen bir kenttir. Manuel de Sola-Morales’in çalışmaları esas olarak kentsellikle karakterize edilir. Manuel de Sola-Morales, mimarlık alanının kent olduğuna inanır, bu yüzden kenti olabildiğince iyi incelemek ister. Kentlerin nasıl büyüdüğünü ve bunun bir parçası olabileceğimizi anlamak onun için önemli bir odak noktası olmuştur.

Manuel de Sola-Morales'in yönteminin, güvenli bir gelecek kurmak için geçmişin şehrini restore etmeye odaklandığı sonucu çıkarılabilir.

2.5.2. Sürdürülebilirlik (Jaime Lerner)

Brezilyalı mimar ve kent plancısı Jaime Lerner, bazıları tarafından kentsel akupunktur yaklaşımını ilk icat edenlerden biri olarak tanımlanmaktadır. Lerner, mimarlık eğitimini 1964 yılında Federal Paraná Üniversitesi'nde bitirmiştir. Curitiba'daki kentsel araştırma ve planlama enstitüsü olan IPPUC'nin kurucu ortağı olmuştur. 1971'de Lerner, 1971 – 1975, 1979 – 1984 ve 1989 – 1992 yılları arasında yürüttüğü Curitiba'nın belediye başkanlığına üç kez seçilmiştir. 1998'de Curitiba eyaletinin valisi olmuştur. 1960'ların ortalarında Lerner, tıkanmış, kirli, suçla dolu Curitiba kentini dünyaca ünlü bir yeşil yaşam ve sosyal yenilik modeline başarıyla dönüştüren bir kentsel devrim yapmıştır (Phillips, 2008).

2003 yılında Lerner, Acupunctura Urbana adlı bir kitap yayınlamıştır. Bu kitap teorik bir kitap değil, daha çok Jaime Lerner'in bir günlüğü veya seyahat notu gibidir. Kentsel akupunkturun anlamını ve nasıl yapılacağını anlatmak için öyküleyici bir şekilde yazılmıştır. Lerner'e göre, kentlerin dönüşümü sadece fiziksel özellikleriyle değil, aynı zamanda psikolojik, kültürel ve diğer birçok faktörle de ilgilidir. Kitabın girişinde her zaman yanılısına yaşadığını ve bir iğne sokmasıyla hastalıkları iyileştirmenin mümkün olacağına dair umudunu açıklamıştır. Bu acı, hasta veya ağrılı bir noktada enerjiyi geri kazanmayı amaçlar. Burada Lerner, insanlar ve kentler arasındaki karşılaştırma yaparak, birçok kentin hasta olduğunu belirtir. Bu kentleri tedavi etmenin yolu, akupunkturun tıbbi uygulamasıyla karşılaştırılabilir. Lerner'e göre kentsel akupunktur, bu noktayı ve çevresini canlandırarak hasta veya ağrılı bölgelerdeki enerji akışlarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yüzden, kentlerin bir kentsel cilde sahip olduğunu düşünür. Tedavi, hastanın bir reaksiyonunu hedefler, bu nedenle doktor ve hasta arasında bir etkileşim gerekir. Lerner, kent planlamasında kentin de tepki vermesi gerektiğini belirtir. Kentlerdeki hasta veya acı veren alanlar, kentsel doku içinde yer alır. Kent planlamaya iğne sokmayla, kent içinde iyileşmeye, gelişmeye ve pozitif zincirleme reaksiyonlar yaratmaya yardımcı olunmalıdır (Mang, 2009).

Lerner değişikliklere ulaşmak için planlama sürecinin zamana ihtiyaç duyduğunun farkındadır, ancak kentsel akupunktur bu değişiklikleri gerçekleştirmenin hızlı bir yoludur. Kentsel akupunkturun hızlı hareketleri yardımıyla yeni enerji yaratılabilir (Langston, 2014).

Lerner'in vizyonu, gelecek olarak gördüğü kentlerin potansiyelini desteklemeyi hedeflemektedir. Lerner, kentler hakkındaki genel kötümser görüşü kınar, kentlerde sorunların ortaya çıktığını kabul eder, ancak aynı zamanda iklim değişikliği sorunlarını çözme fırsatı sunanların kentler olduğuna da inanır. American Society of Landscape Architects (ASLA) ile yaptığı röportajda şöyle demektedir:

“Araba emisyonlarının %75'inin kentlerle ilgili olduğunu fark ettiğimizde, kent konseptiyle çalışırken daha etkili olabileceğimizi anladık. Daha iyi sonuçlara kentler aracılığıyla ulaşabiliriz.”

Lerner'in iddia ettiği gibi kentler için odak alanları sürdürülebilirlik, hareketlilik ve hoşgörü (sosyal çeşitlilik) olmalıdır. Kentsel akupunktur konusundaki vizyonun yansıdığı alan esas olarak bunlardadır. Ona göre, iyimser bakış açısıyla dünyadaki her kent üç yıldan daha kısa sürede geliştirilebilir. Lerner, bunun ölçek veya mali hükümlerle ilgisi olmadığına inanarak şöyle demektedir:

“Yaratıcılık istiyorsanız, bütçenizden bir sıfır kesin. Sürdürülebilirlik istiyorsanız, bütçenizden iki sıfır atın” (Green, 2014).

Lerner bir kenti iyileştirmeye yönelik eylemlerin tek bir kişi tarafından değil, bir katılım süreci ile yürütülmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu şekilde, doğru yolda olmadığınız zamanlarda düzeltilebileceğinizi iddia eder. Lerner'e göre ortak sorumluluk, kişinin yaratabileceği bir şeydir ve bunu başarmak için eğitim çok önemlidir. Burada çocukların eğitimi güçlü bir şekilde yer almalıdır.

(Frampton, 2000) İngiliz mimar Frampton'da nihai manifestosunda çocuklara öğretilmenin önemine de dikkat çekmektedir: “İyi müşterilere, mimarının kaliteyi garanti etmesi gerekmez, çünkü mimar karşılaştırılabilir nitelikte olmayabilir, ancak indirgemeci müşterinin doğduğuna dair çok az şüphe vardır. Bürokratik katılık veya spekülasyon acımasızlık, kalem kâğıt haline getirilmeden çok önce vasat bir sonuç sağlar. Yeterli bir

müşteri tabanı oluşturmak için, son yirmi yılda birçoklarının savunduğu gibi lise seviyesinden başlayarak, çevresel tasarım alanında toplumun eğitimine en yüksek öncelik verilmelidir.” (Frampton, 2000)

1980’lerde Lerner, çocuklar ve gençler için bir kitap yayınlamıştır. Bu kitapta, sürdürülebilirlik ve ortak sorumluluk mesajını iletmek için hayvanlara ve araçlara dayalı karakterleri tasvir etmiş, çocukları ve gençleri eğiterek her yaştan insana öğretmeyi amaçlamıştır. Lerner’e göre çocuklara öğretme daha önemlidir, zira onlar daha sonra ebeveynlerine öğretirler (Lerner, 2007). Kitaptaki üç ana karakter, kaplumbağa Vita, otomobil Otto ve Lerner’in kentler hakkındaki görüşünü açıklamaya yardımcı olan arkadaş canlısı otobüs Accordion’dur. Kaplumbağa, birlikte yaşamayı ve çalışmayı birleştirdiği için yaşam kalitesini temsil eder. Kaplumbağa kabuğunun deseni, kentsel blokları ve işlevsel merkezleriyle bir kent yapısına benzer. Model, herkesin yararlanabileceği ekolojik olarak sürdürülebilir bir toplu taşıma sistemini içerir (Jooshani & Polat, 2019).

Lerner, mevcut toplum biçimimizin kaplumbağanın kabuğunu bozduğuna inanır; ona göre burada yaşıyoruz, orada çalışıyoruz ve başka bir yerde dinleniyoruz. Kaplumbağa kabuğunun tüm canlıya zarar vermeden değiştirilemeyeceğini belirtir. Kentselliğin gelir, yaş ve işlevlerin karışımı olan kentlerde daha büyük bir yaşanabilirlik yarattığını öne sürer. Otto otomobil, aşırı araba kullanımını temsil etmek için kullanılır. Lerner, otomobil ile kayınvalideyi karşılaştırır. Onunla iyi bir ilişkiye sahip olmamızı, ancak hayatımıza hükmetmeye izni vermemiz gerektiğini ifade eder. Ona göre tersi olursa bu hayatımızda bir sorunumuz olduğunu gösterir (Jooshani & Polat, 2019).

Lerner’e göre otomobil, ortalama olarak yalnızca bir veya iki kişiyi taşıdığı için çok bencildir. Yine de otomobil daha büyük bir altyapı ağı talep etmeye devam etmektedir. Bu görüşü Frampton, kıyametle ilgili bir icat varsa atom bombası yerine bunun otomobil olacağını belirterek paylaşmaktadır (Frampton, 2000).

Son karakter, dost canlısı otobüs Akordeon’dur. Bu karakter, Lerner’in savunduğu toplu taşımayı göstermektedir. Otomobilin aksine, toplu taşıma minimum enerji gerektirir, birçok insanı taşır ve hareketliliğin ve sürdürülebilirliğin geliştirilmesine katkıda bulunur (Jooshani & Polat, 2019).

Lerner'e göre akupunktur insanları sokaklara çekmek ve buluşma yerleri yaratmakla ilgilidir. Esas olarak, kentin insanlar arasındaki etkileşimlerin katalizörü olmasına yardım etmekle ilgilidir. Örneğin; bir toplu taşıma merkezi sadece bir otobüs durağı olmak zorunda değildir, aynı zamanda bir toplanma yeri de olabilir. Kentlerin farklı gelir gruplarını, yaşlıları ve gençleri bir araya getiren işlevlerin bütünleşmesi olduğu anlaşıldıkça, daha fazla buluşma yeri yaratılacak ve kentler daha canlı hale gelecektir. Bu nedenle kamusal mekânın tasarımı önemlidir.

Süreklilik, Jaime Lerner için hayattır. Kent birçok parçadan oluşan bir ağdır, boşlukları doldurarak, gerekli olan yeni fonksiyonları ekleyerek süreklilik yaratılır. Birçok büyük kentsel sorun, devamlılık eksikliğinden kaynaklanır. Bu kentsel boşluğu doldurmak, akupunkturu sağlamanın ilk adımı olabilir. Önemli bir adım belirli bir alana eksik olabilecek unsurları eklemektir. Çok fazla ticaret veya sanayi varsa, ancak insan yoksa, o zaman konut geliştirme teşvik edilebilir. Başka bir semtte evler ve apartmanlar varsa, hizmetleri arttırmayı, eğer bir bina çökerse veya bir dükkân kapılarını kapatırsa, geçici olsa bile yerine yeni bir şey inşa etmeyi önerir (Yimeng, 2015).

Lerner'e göre kentsel akupunktur, Sürdürülebilirlik ve bu dünyayı sonraki kuşağa teslim etmek amacı ile uygulanmalıdır. Bu doğrultuda insanların eğitilmesi ve onları kent için alınacak tüm kararlara katılımlarını sağlaması gerekmektedir.

2.5.3. Üçüncü nesil kentler (Marco Casagrande)

Marco Casagrande, Finli bir mimar ve sosyal teorisyendir. Helsinki Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun olduktan sonra, arkadaşı Sami Rintala ile birlikte kendi mimarlık şirketini kurmuştur. Zor bir başlangıçtan sonra, Casagrande dünya çapında tanınırlığa sahip olmayı başarmıştır. Casagrande 2000 Venedik Bienali'ne davet edilmiş, 2013'te Avrupa Mimarlık Ödülü'ne layık görülmüştür. Casagrande günümüzde birkaç üniversitede ders vermektedir ve şu anda Aalto Üniversitesi'nin SGT Sürdürülebilir Küresel Grubu ile iş birliği içinde Tayvan, Taipei'deki, Harabe Akademisi araştırma merkezine liderlik etmektedir.

Bazı kaynaklar, Casagrande'nin kentsel akupunktur teorisini ortaya atan kişi olduğunu iddia etmektedir. Lerner ve Manuel de Sola-Morales'in çalışmaları daha önce yapılmış

olmasına rağmen, Casagrande teoriye yeni bir boyut kazandırmıştır. Casagrande'nin çalışmaları esas olarak doğa ve insan doğası arasındaki bağlantıya odaklanır. Kentleri, birbiriyle örtüşen farklı enerji akışı katmanlarının kentin gelişiminin yanı sıra vatandaşların eylemlerini de belirlediği karmaşık enerji organizmaları olarak görür.

Casagrande, post endüstriyel kentler için üçüncü nesil kentler terimini kullanır. Bu üçüncü nesil kentteorisi, doğa ve insan doğasının etkileşime girdiği üç aşamalı bir döngüden oluşmaktadır. İlk nesilde insanlar, tamamen çevreye ve doğa anlayışına bağlı olarak doğada mütevazı bir mimari yaratmıştır. İkinci nesil boyunca, insanlar doğal kaynakları kullanmış ve cilt üzerindeki kanser gibi endüstriyel kentler oluşturmuşlardır. Sanayileşme ile vatandaşlar doğadan bağımsızlaşmış ve doğayı gereksiz bir şey olarak görmüşlerdir (Casagrande, 2015). Doğanın mimariyi devraldığı ve geride kalıntılar bıraktığı üçüncü nesil kentlerdir. Bu yeni nesilde, kentorganik bir makine olacağına, mimari doğanın bir parçası olacaktır. Bunu gerçekleştirmek sadece bir mimarın, kent planlamacısının veya kent tasarımcısının görevi değildir. Bunun yerine, Casagrande'nin telif haklarının ihlali olarak tanımladığı gibi daha bütüncül bir görüşe ihtiyaç vardır (Casagrande, 2015). Bunu üçüncü nesil kentde yerel bilgi olarak tanımlar.

Casagrande'ye göre kentsel akupunktur kavramı üçüncü nesil kent teorisindeki üç unsurdan biridir. Kalan ikisi anarşist bahçecilik ve nehir şehirciliğidir (Jooshani & Polat, 2019). Casagrande, üçüncü nesil şehre doğru ekolojik olarak sürdürülebilir bir kentsel gelişim yaratmak için kentsel enerji akışları için manipülasyon yöntemlerini geliştirir. Casagrande'ye göre üçüncü nesil şehrin organik özellikleri sanayi kentinin altında yatmaktadır. Bu enerjiye, manipüle edilebilen ve daha sonra mekanik kentleri üçüncü nesil kentlere dönüştürebilen temel organik Chi adını verir. Bu dönüşüme neden olan manipülasyonlar kentsel akupunkturun unsurudur. Dolayısıyla kentsel akupunktur, insan çevresinin yapılı çevresinin endüstriyel yüzeyinin tahrip edilmesidir (Casagrande, 2015). Casagrande kentsel akupunkturunu bir şehrin kolektif duyumsal aklının çapraz mimari manipülasyonu olarak tanımlamaktadır. Onun bakış açısından kent, çok boyutlu duyarlı bir enerji organizasyonu, yaşayan bir çevre olarak görülmektedir. Kentsel akupunktur, görsel şehrin altındaki kolektif Chi'nin enerji akışlarını anlamak ve Chi'nin sıcak noktalarına tepki vermek için bu doğa ve duyarlılıkla temas halinde olmayı amaçlamaktadır. Mimarlık, kentli Chi için akupunktur iğnelerini üretebilecek

konumdadır. Marco Casagrande kentsel akupunkturu kısaca böyle anlatmıştır: “Bir ot, asfalttaki en küçük çatlağa kök salacak ve sonunda şehri kıracaktır. Kentsel akupunktur ot, akupunktur noktası ise çatlaktır. Etki olasılığı, doğanın bir parçası olarak insan doğasını birbirine bağlayan toplamdır.” (Hoogduyn, 2014)

Marco Casagrande üçüncü nesil kentler vizyonu doğrultusunda, her kentsel akupunktur projesini doğanın bir parça olması ve doğadan doğmuş, kalkmış ve yükselmiş gibi tasarlanmış ve uygulanmış olmasını vurgulamaktadır.

2.5.4. Kent hayatını harekete geçirmek (Diğer gruplar)

Manuel de Solà-Morales, Jaime Lerner ve Marco Casagrande kentsel akupunktur teriminde farklı anlayış ve önermelere sahiptir. Manuel de Solà Morales, şehre dokulu bir cilt gibi davranmakta ve terapinin nereye yerleştirileceğine dikkat etmektedir. Onun için önemli olan şey ölçek değil, belki birbirine bağlı sistemin tamamıdır. Jaime Lerner, hareketlilik ve Sürdürülebilirlik ile ilgili sosyal stratejiler ve kentsel akupunktur yapmanın derin anlamıyla daha çok ilgilenmektedir. Marco Casagrande şehri organik bir sistem olarak ele almakta ve mimari kent dokusunu akupunktur olarak işgal edeceği için kentin sadece bir parçası olacağını savunmaktadır.

Günümüzde kentlerimizin yaşanabilirliğini geliştirme konusu genellikle cadde, blok veya bina ölçeğinde başlamaktadır. Daha büyük ölçekli çabalar her ne kadar gerekli ise, artan küçük ölçekli iyileştirmeler, giderek daha önemli yatırımlar gerçekleştirmenin bir yolu olarak görünmektedir. Bu yaklaşım, bir dizi yerel aktörün önemli siyasi ve mali taahhütlerde bulunmadan önce yeni kavramları test etmesine olanak tanımaktadır. Bu eylemler genellikle gerilla kentsellik, pop-up şehircilik, kentsel yama veya kendin yap şehircilik konularını kapsamaktadır. Mike Lydon’ın öncülüğündeki söz konusu eylemler kentsel akupunktura çok benzerlik göstermektedir, ancak onun geçici şekli veya başka bir ifadeyle sonraki aşamada kentsel akupunktura dönüşebilen şekli olan taktiksel şehirciliği içermektedir (Lydon, 2015). Taktiksel şehircilik; küçük ölçekli müdahalelerle sadece yeni bir tür kent mobilyası değil, bir grup insan tarafından yapılan spontane bir faaliyet, meydana veya sokakta bir sanat manzarası, ayın görüntüsü için bir çerçeve, gerçek bir proje veya sadece halka açık bir etkinliğin katılımı da olabilir. Sırf küçük ölçekli olduğu

için kentsel canlandırmada her şeyi yıkmamıza gerek olmadığını ve bu şekilde enerji tasarrufu sağlanabileceğini ve dönüşümün daha sürdürülebilir olabileceğini savunur. Müdahaleler çok işlevli ve halka açık olmalıdır. Küçük gözlemsel-fiziksel bir örnek değil, aynı zamanda bir alan hareketi de olabilir. Daha çok, kolayca ve kısa sürede yapılabilecek bir şey olması önemlidir.

Taktiksel şehirciliğin uzun vadede potansiyel bir etkisi olabilir. Bu etki, mevcut kentsel unsurların yeniden değerlendirilmesi, sosyal etkileşimin yeniden kurulması veya kültürel kimlik olabilir. Mevcut doku için sonraki aşamada parklet, anıtsal bir kamu mimarisi veya çok işlevli bir mimari veya kentsel akupunktur projesi olarak nitelendirilebileceğimiz bir katalizör olabilir.

Kentsel akupunktur süreci, uzun vadeli bir süreçtir. Ancak başlangıçta küçük ölçekli bir deney olabilir ve yavaş yavaş kentte büyük ölçekli bir harekete dönüşebilir. Böylelikle büyük ölçekli deneyler yeniden yapılandırmadan farklı olarak kentsel gelişimin sürekliliğine ve evrimine saygı duyup, kentte kısa sürede fragmanlar oluşturmaktan çok kapsayıcı bir yol alırlar. Ancak kentsel akupunkturun boyutunu esnek ve değiştirilebilir olduğu için tanımlamak zordur. Bu nedenle, uygulamada zamanını ve kapsamını kontrol etmek önemlidir (Yimeng, 2015).

Aşağıdaki beş özellik, taktiksel şehircilik yaklaşımını içeren ilkenin kısaltılmış halidir:

- Değişimi teşvik etmek için kasıtlı, aşamalı bir yaklaşım,
- Yerel planlama için yerel çözümlerin sunulması,
- Kısa vadeli taahhüt ve gerçekçi beklentiler,
- Düşük riskli, muhtemelen yüksek bir kazanç,
- Vatandaşlar arasında sosyal sermayenin geliştirilmesi ve kamu / özel kurumlar, kâr amacı olmayan / STK'lar ve bunların bileşenleri arasında örgütsel kapasitenin oluşturulması.

Taktiksel şehircilik müdahaleleri, deneyler için bir laboratuvar oluşturur. Kuzey Amerika'nın dört bir yanındaki uygulamaları, kent kurma sürecinde aşamalı bir yaklaşım benimsemenin faydasını ortaya koymaktadır. Elbette, uzun vadeli değişim genellikle küçük bir şeyi deneme süreciyle başlar. Uygulamanın ardından sonuçlar gerçek zamanlı

olarak gözlemlenebilir, ölçülebilir, ucuz ve esnek bir şekilde uygulandığında, ilerlemeden önce ayarlamalar yapılabilir. Gerçekten de kalıcı mekanlara büyük miktarda yatırım yapmadan evvel geçici maddi değişiklikler, çok daha az miktarda bir maddi güce sahip olan belediyeler için gerçek bir değere sahiptir. İyileştirme planlandığı gibi çalışmazsa, bütçenin tamamı çekilmez ve gelecekteki tasarımlar belirli ve dinamik bir bağlamın ihtiyaçlarını karşılamak için düzenlenmeye devam edilebilir. İyi yapılırsa, bu tür küçük ölçekli değişiklikler, kalıcı değişikliği gerçekleştirmenin ilk adımı olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle taktiksel şehircilik, uzun vadeli planlama çabalarıyla birlikte kullanıldığında en etkili yöntemlerden sayılabilir (Lydon, 2015).

Bunlara ek olarak Hollanda merkezli C+H mimarlık ve şehir planlama ofisi, Helena Casanova & Jesus Hernandez yönetimiyle, 2014 yılında Public Space Acupuncture kitabını yayınlamış ve bu kitapta ofislerinin tasarladığı ve uyguladığı 21 kentsel akupunkturu uygulama projesini tanıtmıştır. Kent hayatını harekete geçirmek için kentsel akupunkturu kamusal mekanlarla ilişkilendirmiş, zaman, katılım, mekân anlam katmanlarını ve bunu başarmanın stratejilerini tanımlamıştır (Yimeng, 2015).

Yukarıda bahsedilen eylemler her ne kadar kentsel akupunktur faktörleri ile uyumlu olsa bile geçicidirler. Bu yüzden çalışma kapsamında incelenen örnekler, taktiksel şehirciliğin geçici olan uygulamalarından değil, kentsel akupunktur dahilindeki kalıcı müdahaleler içinden seçilmiştir.

Çizelge 2.4. Kentsel akupunkturun farklı teorisyenlerin bakış açısından zaman içindeki gelişimi (Yimeng, 2015)

	Teorisyen	Vizyon	Zaman	Nerede
1	Manuel de Sola-Morales	Şehircilik, kentsel gelişme	Barcelona'nın 1980'lerde kentsel dönüşümü	İspanya
2	Jaime Lerner	Kent ve insan, katılım ve Sürdürülebilirlik	1960'lardan günümüze kadar	Brezilya
3	Marco Casagrande	İnsan ve doğa, ekolojik olarak sürdürülebilir kentsel gelişme	2010'da yayınlandı	Finlandiya
4	Helena Casanova ve Jesus Hernandez	Kent hayatını harekete geçirmek için müdahaleler	2014'te yayınlandı	Hollanda
5	Street Plans Collaborative	Kent hayatını harekete geçirmek için müdahaleler	2011, fakat eski teorilere ve hareketlere dayalıdır	ABD

Manuel de Sola-Morales kentsel akupunkturda, vizyonunu kentsellik ve kentsel gelişme olarak ifade ederken, Lerner ise katılım ve sürdürülebilirliği beyan etmiştir. Casagrande'nin bakış açısında insan ve doğa ön plana çıkmış, insan ve kenti doğanın bir parçası olarak, kentin doğanın kendisinden ve ona zarar vermeden tam tersine onunla ilişki kurarak gelişmesi gerektiğini vurgulamıştır. Hollanda merkezli C+H mimarlık ve kent planlama ofisi, Helena Casanova & Jesus Hernandez yönetimiyle, 2014 yılında Public Space Acupuncture kitabını yayınlamış ve bu kitapta ofislerinin tasarladığı ve uyguladığı 21 kentsel akupunktur uygulama projesini tanıtmıştır. Kent hayatını harekete geçirmek için kentsel akupunktur kamusal mekanlarla ilişkilendirmiş, zaman, katılım, mekân anlam katmanlarını ve bunu başarmının stratejilerini tanımlamıştır (Yimeng, 2015). Son olarak Helena Casanova ve Jesus Hernandez ve Street Plans Collaborative, vizyonlarını kent hayatını harekete geçirmek ve bu amaca ulaşmak için bir dizi müdahaleleri önermek ve uygulamak olarak beyan etmişlerdir.

2.6. Kentsel Akupunkturun İlkeleri

Kentsel akupunktur ile ilgili çoğu çalışma, yaklaşıma dair belirli bir model tanımlamamıştır. Teorisyenler kentsel akupunkturla ilgili vizyonlarında birtakım ilkelerin uygulanmasından bahsetmiş, ancak hangi ilkelerin gerekli olduğunu açıklamamış veya aynı ilkeleri sergilememişlerdir. Bu bölümde öncülerin betimleyici vizyonları değerlendirilerek, kamusal mekanlarda kentsel akupunkturun temel ilkeleri tanımlanmaya çalışılmıştır:

- Hasta veya düşük enerjili bir noktada gerçekleşmek

Birinci ilke, hassas noktanın belirlenmesidir. Bu ilke, kentsel akupunktur uygulamasındaki ilk adımın, duyarlı noktanın yerinin belirlenmesine dikkat çeken Manuel de Sola-Morales tarafından belirtilmiştir. İnsan vücudundaki tedavi amaçlı akupunkturda olduğu gibi, hassas noktanın yerinin bulunması, kentsel dokunun stratejik tedavisinde ilk aşama sayılmaktadır. Enerjinin eksik olduğu veya enerji akışında tıkanıklık ile karşılaşılan yer hassas noktadır (Lerner, 2007).

- Disiplinler arası bir yaklaşım olmak

İkinci ilke, bütüncül yaklaşıma duyulan ihtiyaçtır. Kentsel akupunktur yaklaşımı geleneksel planlama süreçlerinden farklıdır. Artık sorunlar sıradan bir çözümle ele alınmamakta, bunun yerine yeniden canlandırmanın zorluklarına yaratıcı yanıtlar aranmaktadır. Yeniden canlandırma görevi sadece mimarların, kent planlamacılarının, kent tasarımcılarının veya sanatçıların vizyonuna kalmamalı, tüm bu disiplinler çapraz bir strateji oluşturmak için vizyonlarını paylaşmak zorundadır. Vatandaşların katılımıyla birlikte bütüncül bir yaklaşım oluşturulur. Casagrande, bu disiplinler arası eylemi kopya haklarının ihlali olarak adlandırır (Casanova & Hernandez, 2014).

- Hızlı uygulama sağlamak

Hızlı hareket etme ihtiyacı, dikkat edilmesi gereken üçüncü ilkedir. Geleneksel planlama süreçleri zamansal olarak uzun sürmekte, bu nedenle Lerner, süreci harekete geçiren bir kıvılcım elde etme konusunda ısrar etmektedir. Hızlı hareket ilkesi hızlı hareket etmeyle karıştırılmamalıdır. Kentsel akupunktur bir süreç yaratmakla ilgilidir. Bu çağdaş kentsel planlama biçimi kalıcılıktan uzaklaşır bunun yerine, esneklik ve değiştirilebilirlik için kapıları açar (Casanova & Hernandez, 2014).

- Katılım sağlamak

Kentsel akupunkturun dördüncü ilkesi, halkın katılımının gerekliliğidir. Dönüşümün nasıl yapılacağına artık sadece geleneksel karar vericiler değil, aynı zamanda insanların kendileri karar vermelidir. Başarılı müdahaleleri arttırmak için yerel anlayış ve bilginin entegrasyonuna ihtiyaç vardır. Katılım, farklı bakış açılarına ve çözümler için yeni sonuçlara yol açabilir (Hoogduyn, 2014).

- Küçük ölçekli olmak

Kentsel akupunktur müdahalesinin bir diğer önemli ilkesi küçük ölçekli olmalarıdır. Bununla birlikte küçük ölçeği tanımlamak zordur. De Solà-Morales, önerilen dönüşümlerin ilgili oranlarıyla birlikte ölçeğin göreceli olduğundan bahseder (Frampton, Morales, & Ibelings, A Matter Of Things, 2008, s. 77). Bir müdahalenin yarattığı etkinin

önemli olduğuna dikkat çeker (Frampton, Morales, & Ibelings, A Matter Of Things, 2008, s. 64). Bu nedenle, büyük fiziksel değişiklikler ilgisiz projeleri kapsayabilir.

- Düşük maliyetli olmak

Bir başka ilke müdahalenin bütçesiyle ilgilidir. Kentsel akupunkturun 1970'lerdeki nedenlerinin en önemlisi Avrupa'da ortaya çıkan ekonomik kriz ve bu nedenle az maliyetli kentsel projelerin daha mantıklı görünmesi olmuştur. Bunun yanında küçük ölçekli olması, çoğu zaman projelerin uygulama ve bakımı stratejisinin aşağıdan yukarıya ve sivil toplumlara bağlı olması bu yaklaşımın düşük maliyetli olmasını sağlamaktadır. Marco Casagrande'nin kentsel akupunktura bakış açısıyla sürdürülebilirliğe yönelik doğal ve hatta geri dönüşüm malzemelerini projelerin uygulamasında kullanmak bu yaklaşımın düşük maliyetli bir yöntem olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Jooshani & Polat, 2019).

- Sürdürülebilir olmak

Kentsel akupunkturla ilgili Sürdürülebilirlik ilkesi Jaime Lerner ve daha sonra Casagrande tarafından beyan edilmiştir. Lerner, kentin yalnız bu gününü değil, geleceğini ve onun içindeki gelecek nesli düşünmek gerektiğini (Green, 2014), Casagrande ise üçüncü nesil kenti doğanın bir parçası olarak anlatarak sürdürülebilirliğin önemini ortaya koymaktadır (Casagrande, 2015).

- Ortaklaşa Öğrenmek

Kentsel akupunkturun ilkelerinden birisi de ortaklaşa öğrenmektir. Yapılı çevrenin toplum tarafından nasıl algılandığını anlamak esastır. Bu bilgi müdahalenin gelişmesini sağlar ve sonuçta başarı olasılığını artırır. Lerner, halk tarafından eğitilmenin yanı sıra özellikle çocuklara öğretmenlerin de önemli olduğuna inanmaktadır. Örnek olarak, çocuklar sürdürülebilirliğin özünü kazandıklarında bu bilgiyi ailelerine aktarabileceklerini ifade etmektedir (Hoogduyn, 2014).

- Domino etkisi yaratmak

Bir diğer ilke müdahalenin çevreye etkisiyle ilgilidir. Kentsel akupunktur, Çin geleneksel tıp yöntemine dayanmaktadır. Küçük iğne deliği ile akupunktur büyük bir etkiyi hedefler. Her kentsel akupunktur müdahalesi kk ölçekli alanlara uygulanmaktadır, ancak bu yaklaşım kk pilot projelerde büyük bir etki yaratmayı amaçlamaktadır. İyi ve doğru bir uygulamanın insanlarda bağlılık oluşturacağı, daha iyi bir yaşam kalitesine ve dayanışmaya yol açacağı ve daha sonra domino etkisi yaratacağı belirtilmektedir (Jooshani & Polat, 2019).

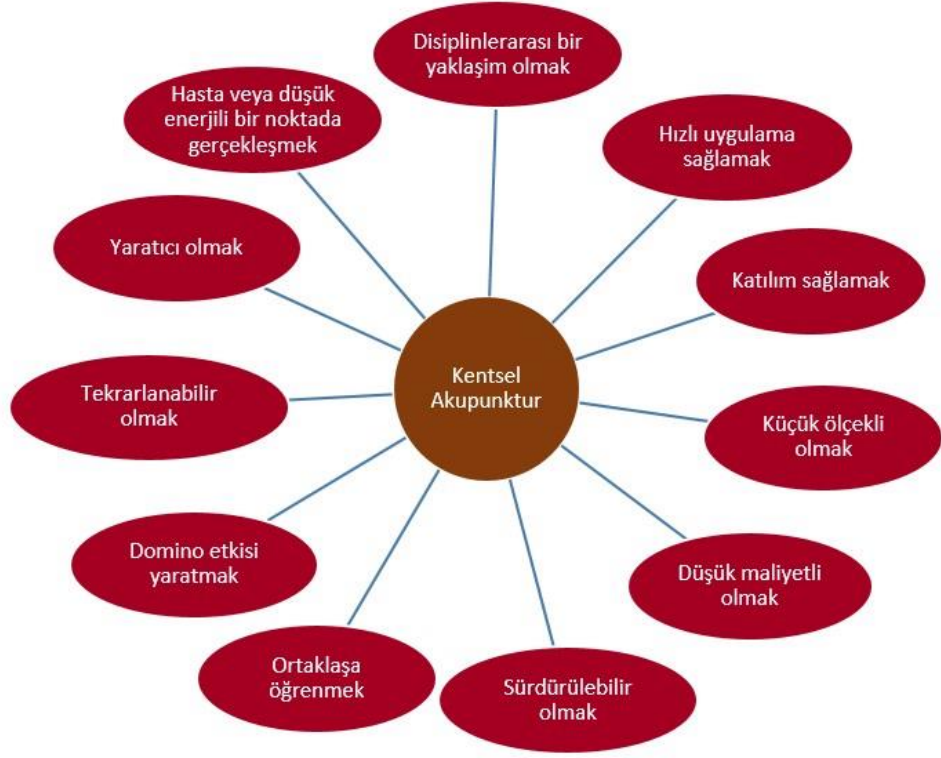
- Tekrarlanabilir olmak

Genelde kentsel akupunktur projeleri kk ölçekli olmalarına rağmen daha sonra kentin diğer alanlarında uygulanma amacı ile oluşturulur. Ancak burada kopyalanabilir ve tekrarlanabilirliğin arasında olan fark vurgulanmalıdır. Tekrarlanabilirlikten amaç; her projenin arkasında olan fikir ve düşüncenin tekrarıdır. Ancak bu fikir her alanın yerel halkın ihtiyacına ve isteğine göre onların katılımını sağlayarak uygulanmalıdır (Jooshani & Polat, 2019).

- Yaratıcı olmak

Bu tez çalışması kapsamında kentsel akupunktur için ortaya konulan son ilke yaratıcılıktır. Bu ilke kentsel akupunktur yaklaşımı ile çalışan mimarların bir çoğu tarafından vurgulanmıştır. Bu ilke tasarım sürecinde, yeni bir form veya malzemenin kullanımıyla ilgili olabileceği gibi, sürecin farklı aşamalarında veya uygulamada da ortaya koyulabilir. Örneğin, Lerner, 2007 yılı TED konuşmasında düşük maliyetin ve yaratıcılığın birbiriyle doğrudan ilişkide olduğunu iddia etmiştir ve yaratıcılığın başladığı noktayı bütçemizden bir sıfır attığımız an olarak göstermiştir (Lerner, 2007).

Çalışma kapsamında kentsel akupunkturla ilgili dört farklı vizyon ve on bir ilke ortaya koyulmuştur. Bundan sonraki bölümde tanımlanan ilkelerin uluslararası ve ulusal kentsel akupunktur müdahaleleri üzerinden değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

Şekil 2.1. Kentsel akupunkturun ilkeleri (Yazar)

3. MATERYAL ve YÖNTEM

Sağlıklı kentler geliştirmek için âtıl durumda olan kamusal mekanların kentsel akupunktur yaklaşımı ile nasıl dönüştürebileceğini anlamak amacı ile alan çalışması olarak 10 uluslararası ve 5 Türkiye’den toplam 15 örnek incelenmiştir. Örneklerin seçiminde farklı kentsel akupunktur vizyonlarına sahip olmalarına dikkat edilmiş, kent merkezinde, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölgelerdeki âtıl durumda kalmış ve kullanılmayan kamusal mekanların dönüşüm projeleri tercih edilmiştir.

Örneklerin inceleme sürecinde literatür araştırması ve projelerle ilgili web sayfalarının taraması yanında, projelerin tasarımcılarına elektronik posta ile kentsel akupunkturla ilgili görüşme soruları gönderilmiş olup, onların cevapları doğrultusunda örneklerle ilgili daha detaylı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında gönderilmiş olan toplam 35 e-postadan, 5’i (Herkes İçin Mimarlık, Başka Bir Atölye, Todo por la praxis, Tahran Bölge 12 Belediyesi, Orizzontale Mimarlık ofisi) görüşme sorularına cevap vermiş, 2’si (Marco Casagrande, Helena Casanova ve Jesus Hernandez) ilgili kaynaklara yönlendirme e – postası göndermiştir. Ayrıca iki proje hakkında onarma, üretme ve paylaşma odağında çevreyle diyalog kuran ve yaratıcı projeler geliştiren bir sosyal girişim olan Onaranlar Kulübü kurucuları ile çevrimiçi görüşme yapılmıştır.

Elektronik posta yolu ile iletilen sorular ise şu şekildedir;

1. Size göre kentsel akupunktur nedir ve projenizi bir kentsel akupunktur örneği olarak sınıflandırır mısınız?
2. Size göre kentsel akupunkturun temel felsefesi veya amacı nedir? Kısaca açıklayabilir misiniz?
3. Kentsel akupunktur örneklerini incelerken projelerin aşağıdaki ortak ilkelere sahip olduğunu gördüm. Sizin gerçekleştirdiğiniz projede bunlardan hangilerinin öne çıktığını düşünüyorsunuz? Bunlara ekleyebileceğiniz herhangi bir ilke var mıdır?

Hasta veya düşük enerjili bir noktada gerçekleşmek	Küçük ölçekli olmak
Disiplinler arası olmak	Tekrarlanabilir olmak
Hızlı uygulama sağlamak	Ortaklaşa öğrenmek
Katılımcı olmak	Domino etkisine sahip olmak
Düşük maliyetli olmak	Yaratıcı olmak
Sürdürülebilir olmak	Diğer

4. Covid – 19 sonrası kentsel akupunktur kamusal mekanların dönüştürülmesinde etkili bir yaklaşım olabilir mi? Daha sağlıklı kentler için kentsel akupunkturdan nasıl faydalanılabilir?

Tez çalışması kapsamında incelenen örnekler Çizelge 3.1’de yer almaktadır. Çizelge 3.1’de örneğin ismi, bulunduğu ülke ve kent, iyileştirme projesinin tarihi gibi bilgiler yanında, hangi kentsel akupunktur vizyonu ile örtüştüğü de yer almaktadır. Örnekler kimi zaman birden fazla vizyona yakın olsa da, tasarımcılarının konuyla ilgili hakim bakış açısına, gerçekleştirme amaçlarına, uygulama şekillerine ve sonuçlarına göre vizyonları açısından gruplanmıştır.

Çizelge 3.1. Uluslararası örneklerin vizyonu, ismi, bulunduğu ülke ve kent, iyileştirme projesinin tarihi, projenin tasarımcısı, ortakları ve görüşme yapılan kişiler

Vizyon	Projenin ismi	Ülke	Kent	Yıl	Projenin Tasarımcısı, Ortakları ve Görüşme Yapılan Kişiler
Kentsel gelişme	Moll de la Fusta Caddesi	İspanya	Madrid	1985	Manuel de Sola Morales, Görüşme soruları yanıtlanmadı.
Sürdürülebilirlik	Tahran’ın tarihi merkezinde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi	İran	Tahran	2017	Tahran bölge 12 belediyesi, Projenin genel müdürü görüşme sorularını cevapladı.
Üçüncü nesil kent	Bug Dome	Çin	Shenzhen	2009	Marco Casagrande, Bug Dome ve Treasure Hill projelerinin web sayfalarına yönlendirildi.
	Yeşil Bulut	Çin	Shenzhen	2018	ZHUBO Tasarım, Görüşme soruları yanıtlanmadı.
Kent Hıyatını harekete geçirmek	Winschoterkade Caddesi’nin yeşil alanı	Hollanda	Groningen	1996	Manuel de Sola Morales, Görüşme soruları yanıtlanmadı.
	Madrid’in yıkılmış alanlarında geçici müdahale	İspanya	Madrid	2010	Casanova & Hernandez, Urban Space Acupuncture kitabına yönlendirildi
	Yıkılmış alanlarda Velluters sakinlerinin stratejisi	İspanya	Valensiya	2008	Casanova & Hernandez, Urban Space Acupuncture kitabına yönlendirildi
	Kentsel Tomurcuk	Çin	Şangay	2018	AIM Mimarlık ve Urban Matters grubu, Görüşme soruları yanıtlanmadı
	Quarteirao Sokağı	Portekiz	Azor adaları	2016	Orizzontale grubu, Orizzontale grubu ndan Margherita Manfra ve Nasrin Mohiti Asli görüşme sorularını cevapladı.
	Paten noktası	Rusya	Moskova	2017	Snohetta ve Strelka Mimarlık, Görüşme soruları yanıtlanmadı

Çizelge 3.2. Ulusal örneklerin ismi, bulunduğu ülke ve kent, iyileştirme projesinin tarihi, projenin tasarımcısı, ortakları ve görüşme yapılan kişiler

Projenin ismi	Kent	Yıl	Projenin Tasarımcısı, Ortakları ve Görüşme Yapılan Kişiler
Hamamyolu kentsel platformu	Eskişehir, Odunpazarı	2018	Yazgan tasarım mimarlık, Görüşme soruları yanıtlanmadı.
Renkli onarım	İstanbul, Kadıköy	2020	Onaranlar Kulübü, Onaranlar kulübü kuruyucuları, Ufuk Emin Akengin ve Doğukan Güngör ile çevrimiçi görüşme yapıldı.
Hareketli Çay Bahçesi	İstanbul, Beşiktaş	2020	Türkiye’den Cross Change ve Hollanda’dan Space Crafters mimarlık firmaları, Görüşme soruları yanıtlanmadı.
Boğada	İstanbul, Kadıköy	2017	İspanya’dan Todo Por La Praxis ve Türkiye’den Herkes için Mimatlık ve Onaranlar Kulübü, Todo Por La Praxis grubundan uzmanlar ve Herkes İçin Mimarlık’tan Dilara Kara ve Bihter Çelik görüşme sorularını cevapladı. Onaranlar Kulübü’nden Ufuk Emin Akengin ve Doğukan Güngör ile çevrimiçi görüşme yapıldı
Başka bir oyun	İzmit, Gölcük köyü	2016	Başka bir Atölye, Başka Bir Atölye grubundan Gül Köksal ve Pelin Kaydan görüşme sorularını cevapladı

3.1. Kentsel Akupunktur Yaklaşımının Uluslararası Örnekleri

Bu başlık altında 10 adet uluslararası kentsel akupunktur müdahalesi; proje alanındaki problemler, projenin amacı, kapsamı, tasarım ve uygulama süreçleri, projedeki aktörlerin rolleri, projeden elde edilen sonuçlar ve projenin hangi kentsel akupunktur ilkelerini barındırdığı açısından incelenmiştir.

3.1.1. Kentsel gelişme vizyonu ile yola çıkan örnekler

Manuel de Sola Morales’in, Moll de la Fusta Caddesi’nde yaptığı proje kentsellik vizyonu ile yola çıkmaktadır. Müdahalenin yapıldığı alanda çok sayıda yeni işlevi barındırması ve insanları bu alana çekmesi kentsel gelişme için bir gösterge sayılabilir.

3.1.1.1. Moll de la Fusta Caddesi, İspanya, Barselona, 1985

Franco rejiminin devrilmesinden sonra, Barselona şehrinde bir dizi küçük dönüşüm projesi gerçekleştirilmiştir. Manuel de Sola-Morales’in çalışmaları Franco döneminin

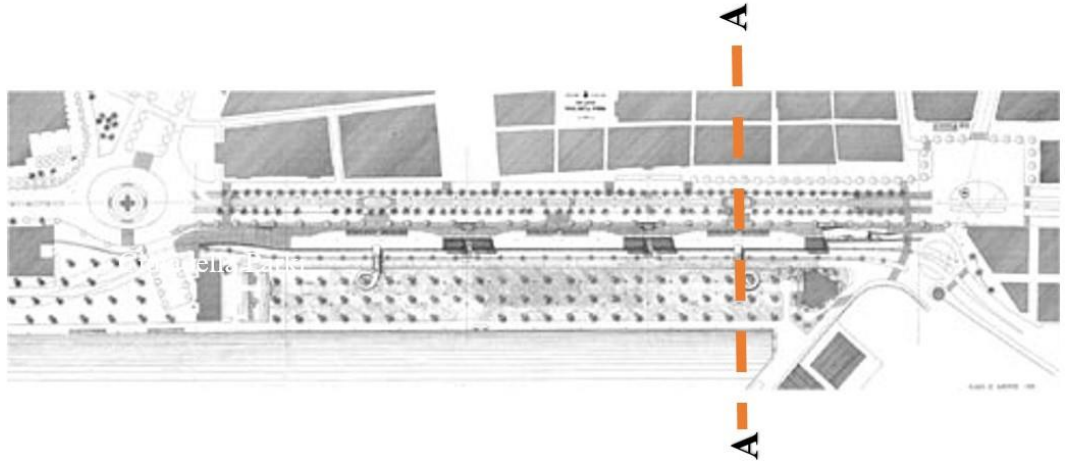
hemen ardından başlamıştır (Hoogduyn, 2014). Bu projelerin çoğu kentsel işlev ve uygun yoğunluğun karışımını kullanarak, kentselliğe ulaşmak için altyapı ve kamu trafiğinin yarattığı hareketi ve erişilebilirliği vurgulamaya çalışmıştır (Yimeng, 2015).

Bu sebeple, Barcelona'nın kent planlamacıları, geçmişte inşa edilmiş olan yolların yayaları her zaman çaresiz bıraktığını ve kentteki toplulukları parçaladığını gördüklerinde, trafik şeritlerini azaltmak için çalışmalara başlamaya karar vermişlerdir. Kararın ardından kentin ana ve yan kanallarının önemine odaklanmışlardır.

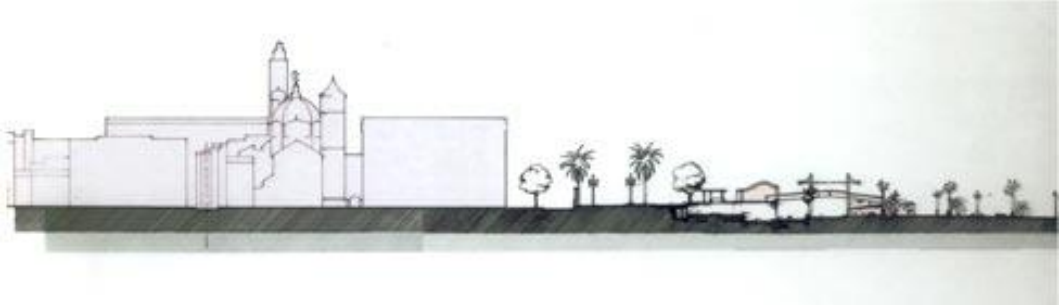
1985 yılında yapılmış olan Moll de la Fusta en güzel örneklerden biridir. Barcelona'nın kıyı bölgesi, sanayi çağında rıhtımlar, sanayi tesisleri, otoyollar ve demiryolları tarafından işgal edilmiş, kent ile deniz arasında fay gibi bir bölge oluşmuştur. Yoğun nüfuslu olan eski kentten denize neredeyse erişim şansı kalmamıştır. Eski kent ile denizi doğrudan birbirine bağlamak ve kıyı şeridi boyunca bazı kamusal faaliyet alanları oluşturmak amacıyla Barcelona belediyesi, sahil caddesinin yani Moll de la Fusta'nın düzenlenmesine karar vermiştir (Şekil 3.1) (Yimeng, 2015).

Şekil 3.1. Moll De Fusta Caddesi'nin kuşbakışı (Google, 2021)

Şekil 3.2. Manuel de Sola-Morales'in Moll De La Fusta için tasarımının planı (Anonim, 1982)

Şekil 3.3. Manuel de Sola-Morales'in Moll De La Fusta için tasarımının A – A kesiti (Anonim, 1982)

Moll de la Fusta, Barselona limanı boyunca uzanan 8 şeritli bir çevre yolu olarak yapılmıştır. Liman ve kent arasındaki bağlantının yeniden sağlanabilmesi için Manuel de Solà-Morales, önceliğin kamusal mekâna verildiği bir tasarım ortaya koymuştur (Şekil 3.2 ve Şekil 3.3). Çevre yolunun üzerine insanların gözlem amacı ile kullanabileceği yükseltilmiş bir bölüm konularak trafik azaltılmıştır. Yükseltilmiş bu alanda restoranlar, kafeler ve parklar için alanlar yaratılmıştır (Şekil 3.4). Böylelikle kent düzeyinde, liman alanı manzarasına sahip balkon gibi geniş bir cadde ve kentten denize erişim yolu sağlanmıştır (Anonim, 1982). Çevre yolunun diğer tarafında palmye ağaçlarıyla dolu geniş bir yürüyüş alanı oluşturulmuştur (Şekil 3.5). Ayrıca liman seviyesinde harika bir gezinti mekânı ve etkinlikler için de halka açık bir alan sağlanmıştır (Anonim, 1982).

Şekil 3.4. Moll De La Fusta yükseltilmiş alanı (Anonim, 2012)

Şekil 3.5. Palmiye ağaçlarıyla dolu yürüyüş alanı (Anonim, 2012)

Şekil 3.6. Moll De La Fusta'nın yaya alanları (Anonim, 2012)

Şekil 3.7. Moll De La Fusta'nın yaya alanlarındaki saçaklar (Anonim, 2012)

Yenileme sonrasında, Moll de la Fusta'nın ana caddesi araçlar için ayrılmıştır. Ancak caddenin şerit sayısı azaltılarak, şeritlerin bir kısmı örtülerle kapatılmıştır. Ayrıca yolun kent trafiğini deniz kenarındaki yaya bölgesine bağlayan bölümü yeniden inşa edilmiştir (Şekil 3.6 ve Şekil 3.7). Tüm bu önlemler zarif sahil manzarasıyla halka açık bir kamusal mekân yaratmak için bir araya getirilmiştir. Kent merkezinden kıyı bölgesine geçişin tasarım aşamasında mimarlar çeşitli seviyelerde platformlar kullanmışlardır (Minhao, Lubei, Junyi, & Jiameng, 2014).

Günümüzde böylesine geniş bir altyapı programı bizlere, bireysel projelerin aslında kendi içlerinde olduklarından daha fazla tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Dikkatli bir gözlemci muhtemelen bu projede birçok tutarsızlık bulacaktır. Ancak program, denize erişimi öncelikli hale getiren ve özelleştirilebilecek alanları ile kamusal veya ortak olması gereken alanlar arasında net bir ayırım çizgisi arayan ortak bir mantığın ürünüdür. Olimpiyat temasına büyük bir katkıyı temsil eden bu genel vizyon, Ciutadella Parkı'na yakın olan bölgede farklı zaman ve oranlarda gerçekleştirilen, farklı kapsam ve girişimlere sahip bir dizi kentsel projeyi içermektedir (Sijakovic, 2010). Şekil 3.8 alanın müdahaleden önceki ve şekil 3.9 ve 3.10 alanın müdahaleden sonra bitmiş halini göstermektedir. Bu proje bittikten sonra örnek alınarak birçok proje hayata geçirilmiştir (Hoogduyn, 2014).

Projenin temelinde; eski bir sanayi bölgesini, insani ölçekte kentsel aktiviteye sahip bir mekâna dönüştürme fikri bulunmaktadır. Manuel De Solà-Morales, bu tasarımla trafiği

ortadan kaldırmayı değil, çeşitli unsurlar arasında daha iyi bir dengenin oluşmasını sağlamaya çalışmaktadır. Bu proje, kentselliğin tüm farklı yönlerinin artan kombinasyonunu örneklemekte olup, Manuel de Sola-Morales'in kentsellik vizyonunu tamamı ile sergilemektedir. Bu müdahale Barselona sahil yolunda daha sonra yapılan projelere örnek olacak bir proje bir niteliğe sahiptir. Günümüzde Barselona limanı boyunca insanların yoğun olarak ziyaret ettiği yürüyüş ve gezinti alanları bulunmaktadır.

Şekil 3.8. Müdahaleden önce Moll De La Fusta Caddesi (Anonim, 2017)

Şekil 3.9. Müdahaleden sonra Moll De La Fusta Caddesi 1 (Anonim, 2017)

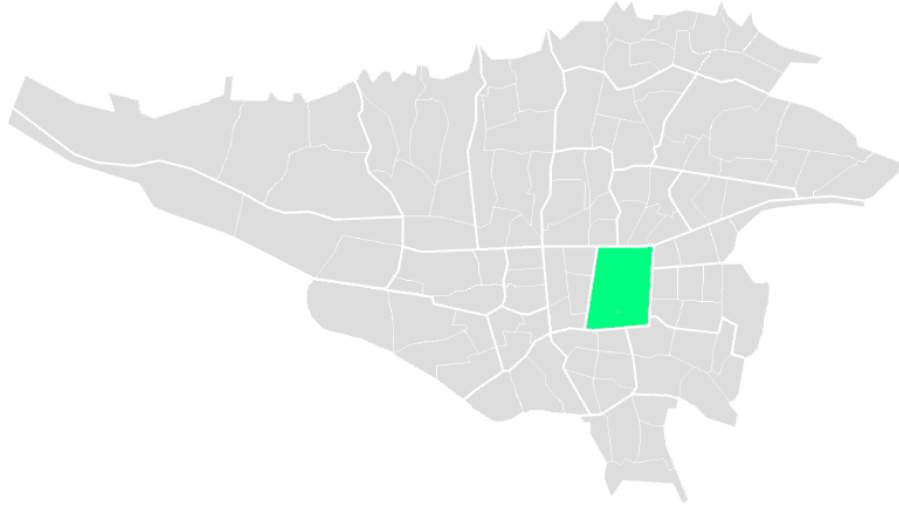
Şekil 3.10. Müdahaleden sonra Moll De La Fusta Caddesi 2 (Anonim, 2017)

3.1.2. Sürdürülebilirlik vizyonu ile yola çıkan örnekler

İran’da, Tahran’ın Bölge 12’inde tarihi merkezin yaşam kalitesini iyileştirme projesi, Lerner’in Sürdürülebilirlik vizyonu ile kentin bugününü değil, geleceğini düşünerek yola çıkan bir örnek sayılabilir.

3.1.2.1. Tahran’ın tarihi merkezinde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, İran, Tahran, 2017

İran’ın başkenti Tahran toplam 22 belediye bölgesinden oluşmaktadır. Bölge 12 (Şekil 3.58), kentin tarihi kalbi olarak Safaviye döneminde mevcut olan surların tamamını ve Qacar döneminin surlarının %70’ini barındırmaktadır.

Şekil 3.11. Bölge 12'nin Tahran içindeki konumu

Tahran kentinde Bölge 12 geçen dönemlerden günümüze kadar kentin ekonomisinin kalbinin çarptığı yer olarak sayılmaktadır. Kapalı çarşı, değerli tarihi, kültürel ve dini binaların çoğu bu bölgede yer almaktadır. Başka bir deyişle geçmişten beri kendi kendine yeten bir kentdir. Geçmişte kent sakinlerinin yaşam, din, eğlence ve ekonomi ile ilgili aktivitelerini yekpare kent sistemi ile karşılayabilir yeteneğe sahip olan kent, modern dönemde işlev ve ölçeğinin değişmesi nedeni ile bozulmuştur.

Bu denge bozukluğu, bölge sakinlerinin kentin modern bölgelerine göç etmesine, binaların depo ve atölyelere dönüşmesine, gece hayatının yok olmasına, suç oranının yükselmesine, değerli tarihi ve kültürel binaların çökmesine neden olmuştur ve sonuç olarak bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomi pozisyonu büyük bir ölçekte düşüş göstermiştir (Anonim, 2020).

Bu sorunların çözülmesi için kentsel alanın kalitesinin yükseltilmesine gerek duyulmuştur. Âtıl kalmış ve kaybolmuş kentsel alanların tekrar kullanışlı hale gelmesi için yeni bir kentsel dönüşüm sürecinin başlaması kaçınılmaz görünmüştür. Bu süreç bölge belediyesi tarafından mahalleler ölçeğinde, küçük ölçekte, aynı zamanda kısa zamanlı etkili planlama ve tasarımla başlatılmıştır. Bölge belediyesinin görüşüne göre; geçmiş senelerde büyük ölçekli kentsel projeler için insanların planlama, karar verme, tasarım ve projenin tanımlanmasına dahil edilmemeleri, onların ihtiyaçlarının ve isteklerinin dikkate alınmaması yüzünden kentsel hayat en azından bu bölgede tehlikeye girmiştir (TahranBelediyesi, 2019).

Şekil 3.13. İyileştirme esnasında ve iyileştirmeden sonra kaldırımlar (Anonim, 2020)

Caddeler yalnız araç ve toplu taşıma ağırlıklı değil, sağlıklı/engelli yayalar ve bisikletliler için tekrar tasarlanmıştır. Bazı alanlar araç trafiğine tamamen kapatılmış ve buluşma noktaları olarak yaya ağırlıklı alanlar olarak tanımlanmıştır (Şekil 3.14 ve Şekil 3.15).

Şekil 3.14. Yaya caddelerinin gece görüntüsü – 1 (Anonim, 2020)

Şekil 3.15. Yaya caddelerinin gece görüntüsü – 2 (Anonim, 2020)

Bahsi geçen bu buluşma noktalarında, bölgeyi tekrar harekete geçirmek için yılın farklı dönemlerinde kültürel, dini ve eğlence festivalleri için programlar ve konserler düzenlemiştir. Meydanlar tekrar kullanışlı bir hale getirilerek iyileştirilmeye başlanmıştır.

Kentsel duvarların ve mahallelerin iç alanlarının iyileştirilmesi başlıklardan diğeri olarak tanımlanmıştır ve bu amaca ulaşmak için Yanan Işıklar isimli bir hareket, yerel halktan,

çocuklar dahil, özellikle mahalle esnafından maddi ve fiziksel yardım almıştır. Bu harekette her mahalle bir lamba olarak tanımlanmıştır. Mahalle ve sokak sakinlerinin kendi fikri ve yardımı ile daha uygun bir yaşam alanına sahip olmalarından sonra o mahallenin/lambanın ışığı yanmaya başlamıştır.

Şekil 3.16. Mahalleler ve sokakların görünümü Işıklar hareketinden önce ve sonra – 1 (Anonim, 2020)

Şekil 3.17. Mahalleler ve sokakların görünümü Işıklar hareketinden önce ve sonra – 2 (Anonim, 2020)

Şekil 3.18. Mahalleler ve sokakların görünümü Işıklar hareketinden önce ve sonra – 3 (Anonim, 2020)

Mahallelerde bulunan değerli binaların restore edilmesi ve yeni işlev tanımlanması planlamanın diğer başlıklarından biri olarak belediye tarafından özel sektör için projelere dönüştürülmüştür (Anonim, 2020).

Bölgenin bazı mahallelerinde suç, fuhuş ve uyuşturucu oranı yüksek olduğu için bölgenin güvenli bir alana sahip olması amacı ile özellikle kadınlar için barınaklarda psikolojik ve maddi destekler ayarlanmıştır. Böylelikle belli bir süreden sonra o insanlarda tekrar yaşama ve kent hayatına geri kazandırılmışlardır (Habil, 2018).

Lerner'in sürekli odaklandığı nokta geri dönüşüm sistemidir. Yeşil alanlar çoğaltılmaya başlamıştır ve bölgenin gece aydınlatması tekrar gözden geçirilmiştir. Bu amaca ulaşmak için güneş enerjisinden de yardım alınmıştır.

Tüm bu süreç bölge belediyesinin öncülüğünde, özel sektöre proje tanımlanarak ve her projede hem fikir olarak hem de uygulamada fiziksel ve maddi olarak bölge ve mahalle sakinlerinin yardımı ile gerçekleştirilmiştir.

Bu kapsamlı proje; yerel yönetim, özel sektör ve vatandaşların elbirliğiyle, bölgeyi küçük ve aynı zamanda bir bütüne bağlı olan kısa süreli müdahalelerle başarılı ve sürdürülebilir bir şekilde iyileştirmeyi başarmıştır. Bu sayede bölgenin kamusal yaşamını yeniden canlandırmıştır. Müdahaleler ne kadar küçük ölçekte olsalar da tüm bölgeyi pozitif olarak

etkilemede başarılı olmuştur. Ayrıca müdahaleler gerekli olan diğer 21 bölgede uygulanabilir görülmektedir.

Konuyla ilgili görüşme soruları projenin genel müdürü ve Bölge 12'nin belediye başkan yardımcıları tarafından cevaplanmıştır. Yetkililerin söyledikleri şöyle özetlenebilir:

1. “Tahran’ın kentsel yönetim stratejisi, tarihi merkezde uyumsuz faaliyetlerin ortaya çıkması, konut ışıklarının azalması, artan suç ve güvensizlik, canlılığını yitirmiş gece hayatı, hizmetlerin dengesiz dağılımı, tarihi değerlerin yok edilmesi gibi çeşitli sorunları ve zorlukları çözmek üzerine kurulmuştur. Bozulmuş sosyal, kültürel ve sosyal statü ile mahalle ekonomisini düzeltmek için halkın yaşamında kısa ve etkili bir uygulama süresi ile sinerjik ve uyumlu ağlar biçiminde küçük ölçekli mahalle projeleri planlanmış ve tasarlanmıştır. Tahran’ın kentsel yönetimi, Tahran’ın tarihi merkezinde sadece fiziksel boyuta, büyük ölçekli projelerin tasarımına görüş ve ihtiyaçlardan bağımsız olarak önem verildiğinden, insanların karar alma ve planlama süreçlerindeki yokluğundan dolayı kentsel yaşamın tehlikeye girdiğine inanmaktadır. Tahran’ın kalbinde, konut ve turizm gelişimini güçlendirmek için kentsel akupunktur yaklaşımı ile yaşam kalitesi iyileştirme programını gerçekleştirmeyi (büyük ölçekli projelerden çok teşvik noktalarını belirlemek ve mikro ölçekli projeleri tanımlamak), katılımcı bir süreçle Tahran’ın kalbinin kayıp statüsünü tanımlamayı amaçlamıştır.
2. Bu bağlamda;
 - Mahallelerin kimlik ve değerlerine, çeşitli kapasitelerine dikkat etmek,
 - Mahallelerin sorunlarını ve yerel toplumun ihtiyaçlarını anlamak,
 - Mikro ölçekli projeleri tanımlamak için yerel kurumların (meclisler, yerel kalkınma ofisleri) kapasitesini kullanmak;
 - Tahran’ın tarihi mahallelerindeki konutları güçlendirmek ve yaşam kalitesini iyileştirmek hedeflenmiştir.
3. Tahran’ın kalbinde mahalle bazlı planlamaya odaklanmanın sonuçları şunları içerir:

- Yerel toplumun ihtiyaçlarına kademeli yanıt vermek,
 - Yerel hizmetlere odaklanmak ve konut destek hizmetlerini güçlendirmek,
 - Sakinlerin tarihi merkeze umutla bakmalarını ve göç sürecinin terse dönmesini sağlamak,
 - Düşük maliyetler ve ekipman sağlamak,
 - Kapsamlı bir planın fizibilitesini artırmak,
 - Tarihi alanlara özel sektör yatırımlarını güçlendirmek, tarihi binaların rehabilite edilmesi için bölge belediyesi ile özel sektör ortaklığı yapmak (Özel sektör, konaklama ve turizm hizmetlerini geliştirmek için tarihi binaların rehabilitasyonunu ve işletilmesini büyük ölçüde memnuniyetle karşılamaktadır).
4. Bu planlar, kentin kamusal mekanının kalitesini artırmaya yönelik adımlardır. Söz konusu çabalar, fiziksel kaliteyi ve sosyal statüyü geliştirerek tarihi merkezde kentsel yaşamın çeşitli yönlerinde denge oluşturulmasını sağlayacaktır.”

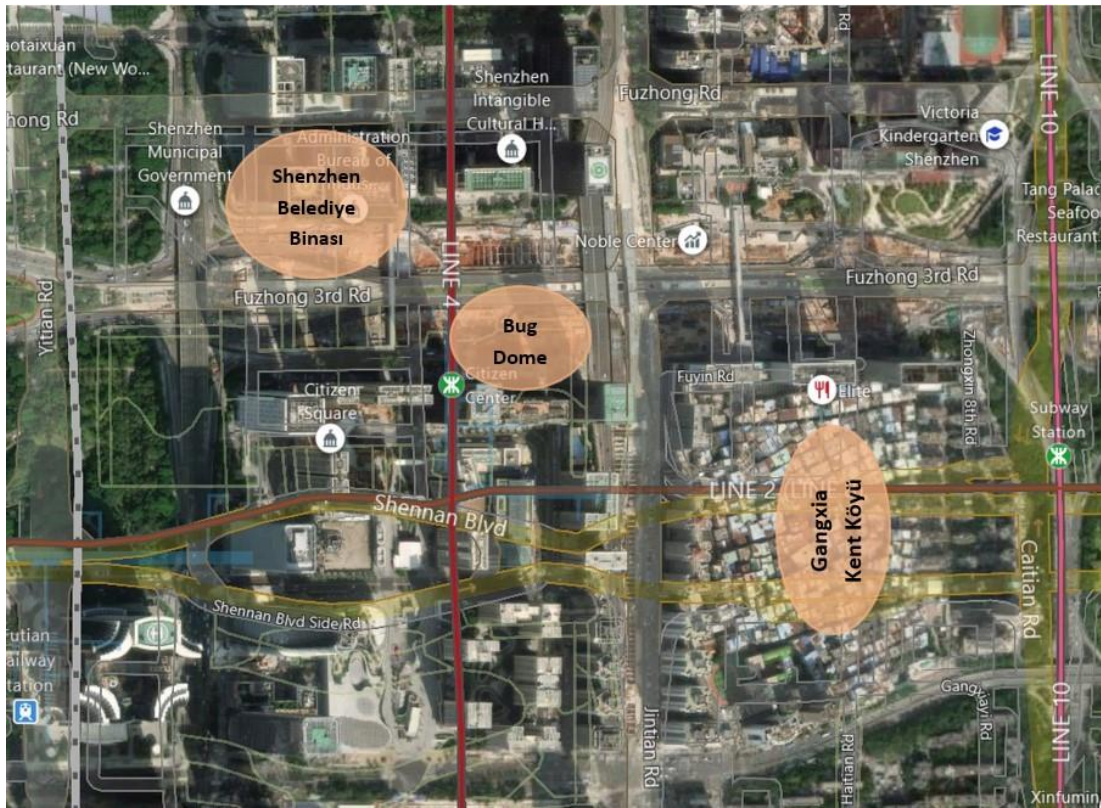
Görüşme cevapları incelendiği zaman, projenin genelinde müdahalelerin küçük çaplı, az maliyetli ve aynı zamanda birbiriyle uyumlu oldukları, başka bir deyişle her müdahalenin bir bütüne bağlı olması gerektiği vurgulanmaktadır. Kentsel akupunktur projelerinde yerel yönetim, özel sektör ve vatandaşların her yönde birlikte iş birliği yapması, ayrıca her müdahale alanının sakinlerinin ihtiyaçlarına bağlı olarak geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Proje aynı zamanda mekân duygusu yaratarak, bölgeden göç etmiş sakinlerin geri dönmesini umut etmektedir.

3.1.3. Üçüncü nesil kentler vizyonu ile yola çıkan örnekler

Zhubo Design ve Ikea iş birliği sonucunda yapılmış bir uygulama olan Marco Casagrande'in Bug Dome projesi, kentin doğanın bir parçası olması ve mimarlığın doğaya hizmet etmesi gerektiğini, Yeşil Bulut projesi ise üçüncü nesil kentlerde nasıl bir tasarım ve uygulama ile yola çıkmamız gerektiğini ortaya koymuştur.

3.1.3.1. Bug Dome, Çin, Shenzhen, 2009

Çin'in Shenzhen kentinde, belediye binası ile yasadışı işçilerin kampı arasındaki alan (Şekil 3.19), kentsel atıklar için kullanılan harap bir şantiyenin çorak arazisinde âtıl durumda kalmış ve kent merkezinde birçok soruna sebep olmuştur (Cilento, 2010). Yasadışı işçilerin kampının kent merkezinde olması ve kamp sakinlerinin herhangi bir etkinliğe ya da kamusal mekâna sahip olmamaları bölgenin diğer sorunlarından biri olarak görülmüştür. Bu sorunlar Bi-City Bienalinde ele alınmıştır.

Şekil 3.19. Bug Dome'in içinde bulunduğu bölgenin kuşbakışı görüntüsü (Google, 2021)

2005 yılında Shenzhen Halk Sanat Merkezi tarafından kurulan Shenzhen ve Hong Kong'un Şehircilik/Mimarlık Bi-City Bienali (UABB), iki şehrin benzer bir tema altında paylaştığı ortak bir kültürel etkinliktir (Anonim, Bi-City Biennale of Urbanism/Architecture, 2020). SZHK Bienali sırasında şiir okumaları, tartışmalar, karaoke etkinlikleri için, Weak grubu tarafından tasarlanan ve uygulanan, böceklerden esinlenen Bug Dome'un konumu için bu alan seçilmiştir (Şekil 3.20).

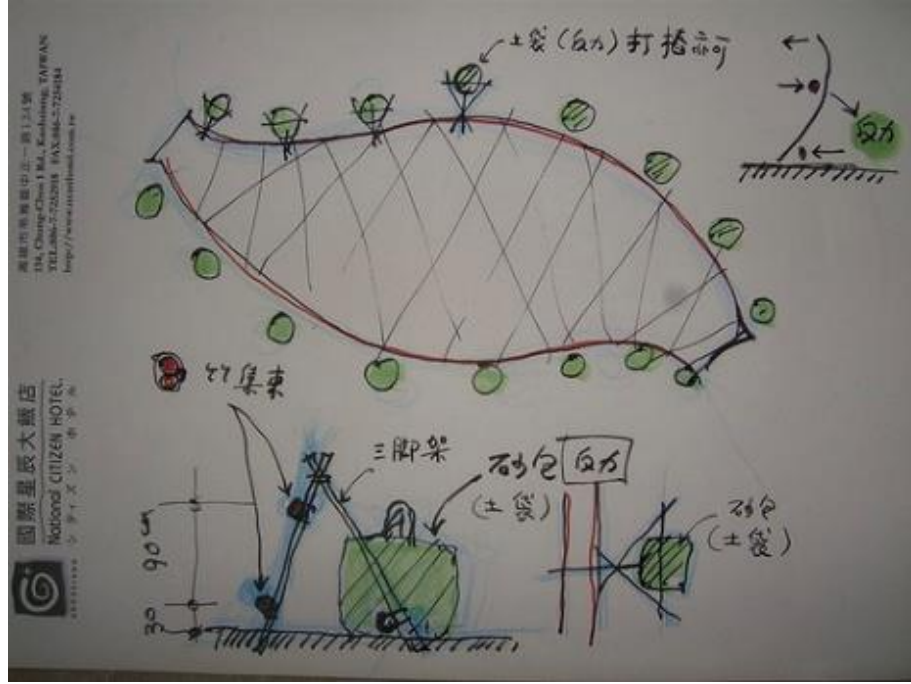

Şekil 3.20. Bug Dome'un kent içinde bulunduğu bölge (Cilento, 2010)

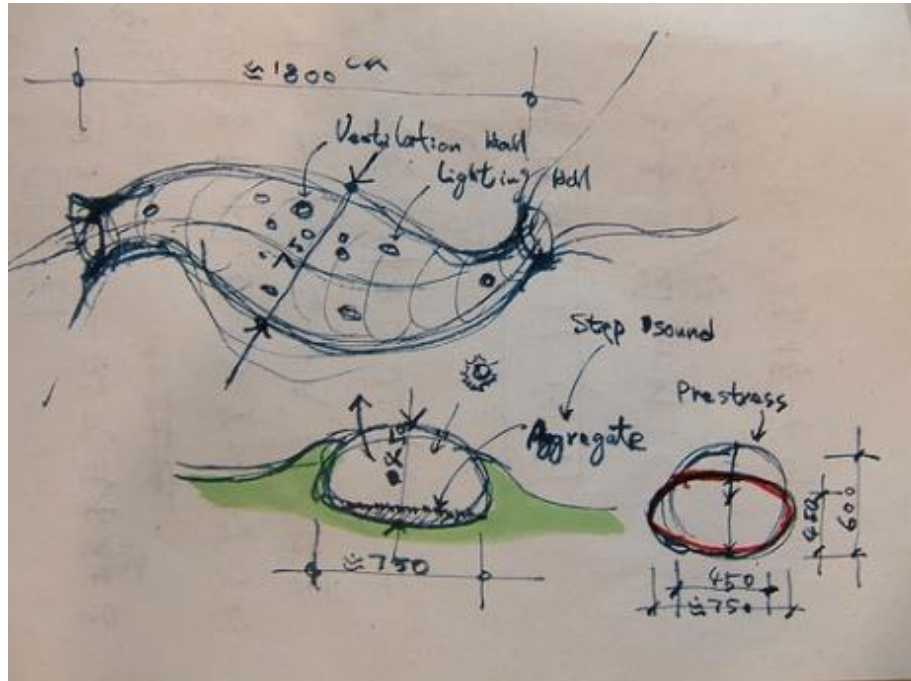
Yapının mimarları tarafından bienalden sonra bu alanın Çin kırsalında kaçak işçiler için resmi olmayan bir sosyal kulüp olarak hizmet vermesi planlanmıştır. Tasarımında doğayla paylaşılan bağın ortaya çıkarılması amaçlanmıştır (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015) (Casagrande, 2009).

Casagrande ile Hsieh Ying-chun ve Roan Ching-yueh isimli iki Hong Konglu mimardan oluşan WEAK grubu devasa bir bambu kabuğu tasarlamışlardır (Şekil 3.21, 22, 23). Ayrıca yapı, 13 göçmen işçinin kendi memleketlerinden esinlendikleri geleneksel bina tekniği kullanılarak inşa edilmiştir (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015). Binanın mimarlarına göre; inşaat işçileri duyarlı, yaratıcı ve sorumluluk sahibi şekilde davranmıştır ve böcekler gibi doğada nasıl inşa edeceklerini bilerek çalışmışlardır. Bu nedenle kırsal Çin'den modern kentlere göç eden yüz milyonlarca elin beraberinde

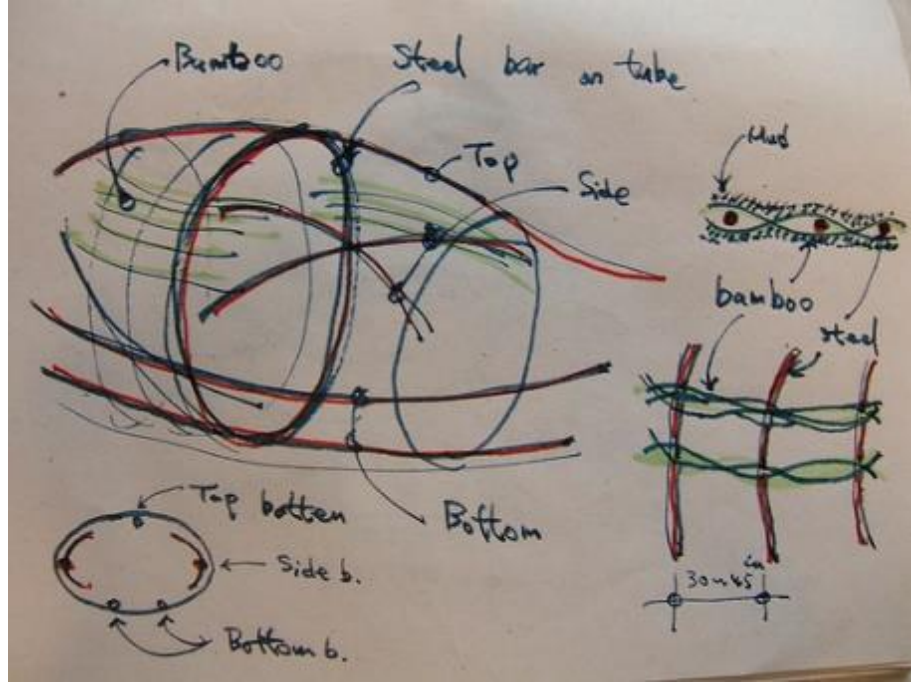
getirecekleri bağlantı öğrenilirse, sanayi şehri havasının değişeceği, şehrin doğanın bir parçası olmasının sağlanabileceği ifade edilmiştir (Casagrande, 2009) (Anonim, 2021).

Şekil 3.21. Bug Dome'un ilk çizimleri – 1 (Cilento, 2010)

Şekil 3.22. Bug Dome'un ilk çizimleri – 2 (Cilento, 2010)

Şekil 3.23. Bug Dome'un ilk çizimleri – 3 (Cilento, 2010)

Mimarlar esnek, organik ve hareketli bir alan kazanmak için bu işçilerin bir parçası olmuşlardır. Tasarım sürecinde tasarım patron olmuş ve tasarımcılar daha çok dinlemeyi öğrenmişlerdir. Bug Dome'un mimarları için tasarlamak yeterli değildir ve tasarım gerçekliğin yerini almamalıdır. Bina bulunduğu yerden büyümeli, çevresine tepki vermeli, yaşamı yansıtmalı ve diğer herhangi bir canlı gibi kendisi olmasına izin vermelidir (Anonim, 2021). Binanın esnek ve bölgeye özgü koşulları karşılaması için doğaçlama yapılmış ve doğanın devreye girmesi için mimari kontrolden vazgeçilmiştir. Projenin mimarisi, insan doğası ile doğa arasında bir arabulucu olmuştur. İnşaat; tasarımcılar, inşaat işçileri ve yerel bilgi arasındaki iletişimin planlaması sonucunda ortaya çıkmıştır (Cilento, 2010).

Bu koza şeklindeki bina, mimarların bakış açısından modern insanın Shenzhen'in kalbinde patlayan şehirciliğin gücünden kaçması veya başka bir deyiş ile endüstriyel böcekleri doğa dışı unsurlardan korumak için bir sığınak olarak görülmüştür (Cilento, 2010).

Proje tamamlandığında Bug Dome, yer sakinlerinin, partilerin, tartışmaların ve diğer etkinliklerin düzenlediği bir kültür merkezi, yerel halk ile göçmen işçiler arasında bir entegrasyon alanı haline gelmiştir (Şekil 3.24 ve Şekil 3.25). Bu el yapımı yapı, eski

inşaat atıklarının olduğu çöp alanının durumunu değiştirerek, kentsel alanda herkes için yeni bir etkinlik alanına dönüştürmüştür (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015).

Şekil 3.24. Bug Dome iç görünümü – 1 (Cilento, 2010)

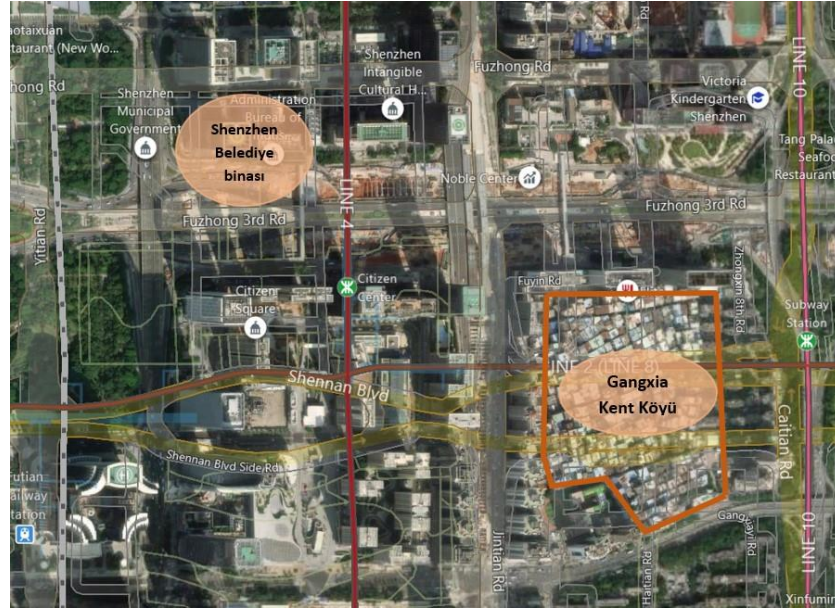
Şekil 3.25. Bug Dome iç görünümü – 2 (Cilento, 2010)

Casagrande ve grubu, kendilerine has yaratıcı bakış açısı ve uygulama şekilleri ile yerel halkın katılımı ile düşük maliyetli, kısa zamanda uygulanan bir müdahaleyi başarmış ve aynı zamanda doğadan gelen malzemeyi kullanarak, mimariyi ilk tasarımdan sonra doğaya bırakarak, doğadan doğmuş bir yapı oluşturarak sürdürülebilirliğe doğru bir adım atmışlardır. Bug Dome Casagrande'nin anlattığı üçüncü nesil kentler için küçük bir örnek sayılmaktadır.

3.1.3.2. Yeşil Bulut, Çin, Shenzhen, 2018

Modern Çin’de nüfus patlamısından kaynaklanan kentsel köyler büyük kentlerde yaygın bir durum haline gelmiştir. Modern kentin genişlemesi ile beraber kentin kenarında bulunan köyler gelişen kentte izole adalara dönüşmüştür. Ancak kentsel köyde her köyde olduğu gibi dağ veya nehir yoktur ve onların yerine sert ve geçirimsiz betonarme binalar vardır. Bununla beraber, yetersiz aydınlatma koşulları ve dar alan nedeni ile çoğu insanın kentsel köy için ilk izlenimi dağınıklık ve güvensizliktir (Shuang, 2018).

Güney Çin’de bulunan bir kıyı kenti olan Shenzhen, hızlı kentleşmenin klasik bir örneğidir. Sadece 40 yıl içinde Shenzhen bir balıkçı köyünden 20 milyon nüfuslu bir mega şehre dönüşmüştür. Şehrin içerisinde birçok orijinal köy kalmıştır. Ancak bu hızlı gelişme şehri çevreleyen çiftlikleri yüksek binalara dönüştürmüş ve karşılığında köyler kent haline gelmiştir. Gangxia Köyü, Çin’in diğer bölgelerinden iş için Shenzhen’e gelen göçmen işçileri cezbeden, kent içinde uygun fiyatlı konut bulabileceğiniz birkaç yerden biridir (Şekil 3.26).

Şekil 3.26. Gangxia kentsel köyünün kentteki konumu (Google, 2021)

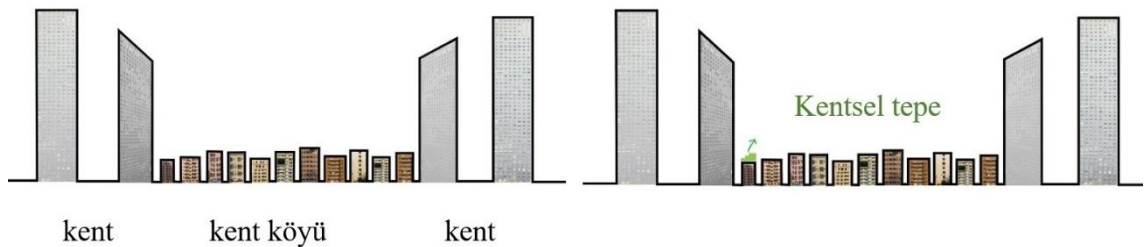
Shenzhen’in merkezi iş bölgesi üst düzey oteller ve gökdelenlerle çevrili durumdadır. Konut talebinin yüksek olması nedeniyle betonarme konutlar kentsel köy içindeki alanın

çoğunu kaplamış ve bitki örtüsü, parklar ve bahçeler gibi yeşil kamusal mekanlar için çok az yer bırakmıştır (Şekil 3.27) (Qiang & Yu, 2019).

Şekil 3.27. Gangxia kentsel köyünün hava fotoğrafı (Shuang, 2018)

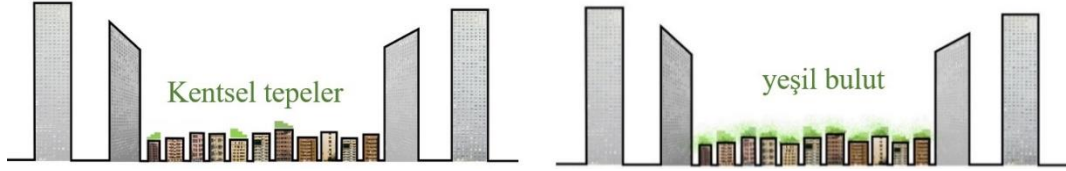
Yeşil bulut projesinin bir parçası olan Gangxia 1980 yeşil çatısı, The Nature Conservancy (TNC) tarafından önerilen isimlerin de dahil olduğu önemli ortaklarla, Zhubo-AAO, Küresel Emlak Yönetimi ve UPDIS işbirliği içinde başlatılmıştır (Shenzhen Şehir Planlama ve Tasarım Enstitüsü). Amaç, kentsel köyün yağmur suyu yönetim sistemini ve yaşam ortamını iyileştirmek için bir model sergilemektir. Bahsi geçen bölgede müsait alan olmaması nedeni ile bir konut binasında büyük ölçüde kullanılmayan çatı alanını kullanmaya karar vermişlerdir (Şekil 3.28).

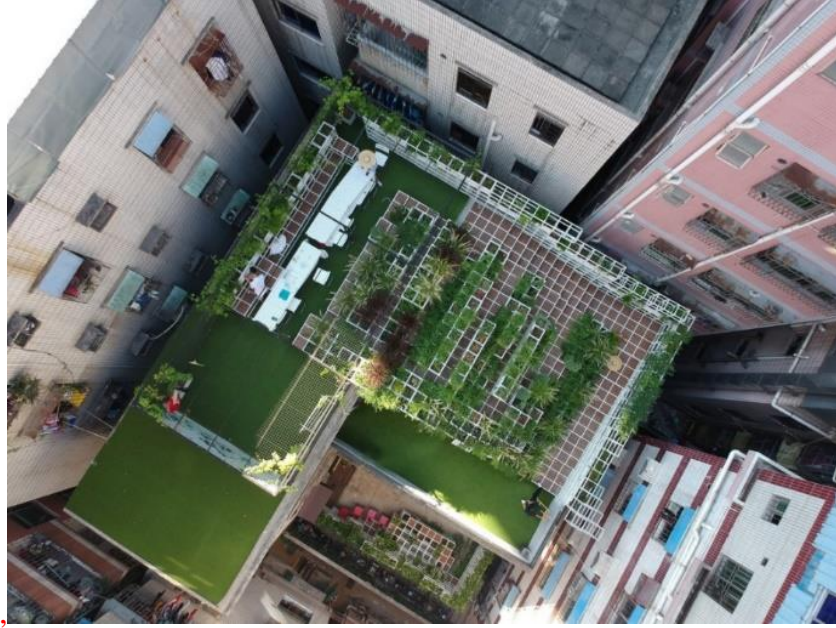
Şekil 3.28. Müdahale öncesinde ve sırasında kentsel köyün kesiti (Shuang, 2018)

Bitki örtüsü ekilmesini içeren basit, tekrarlanabilir bir çatı tadilatı ile pilot binanın beton yüzeyi, yağmur suyunu emebilen ve koruyabilen, doğadan yoksun bir alanda yeşilliği

genişleten, sünger benzeri bir gövdeye dönüştürülmüştür (Şekil 3.29 ve Şekil 3.30) (Qiang & Yu, 2019).

Şekil 3.29. Kentsel köyünün kesiti müdahale esnası ve sonrası (Shuang, 2018)

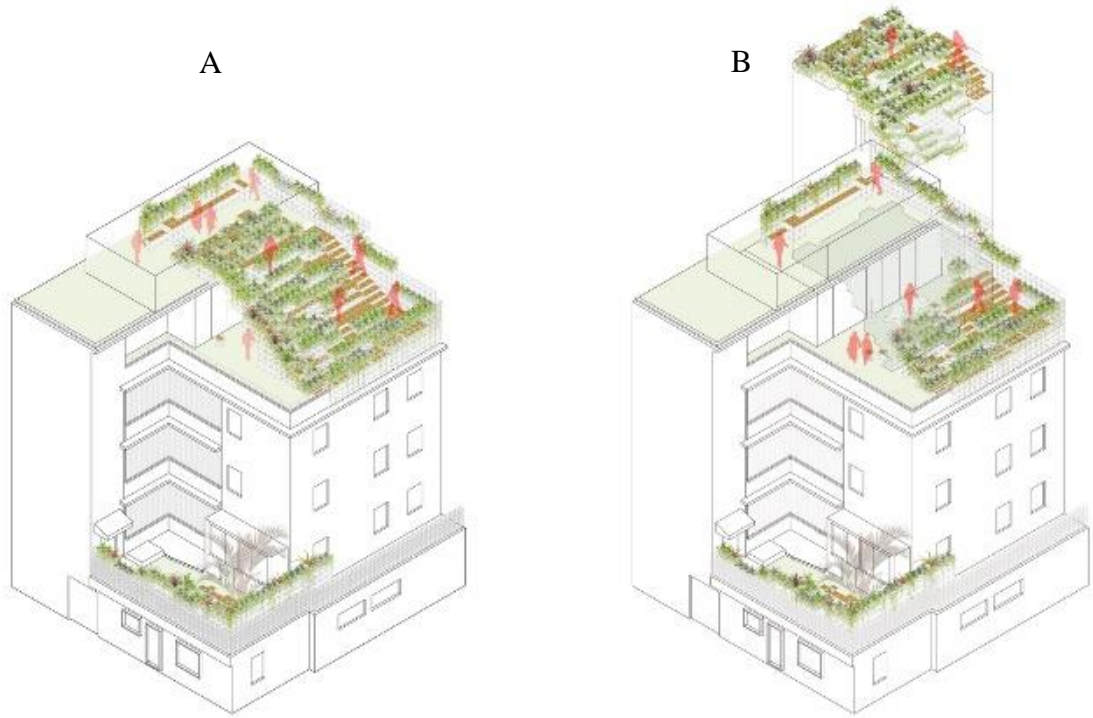

Şekil 3.30. Yeşil Bulut – 1 (Shuang, 2018)

Şekil 3.31. Yeşil Bulut – 2 (Shuang, 2018)

Mimarlık Örgütleri Derneği'ndeki (The Association of Architecture Organizations, AAO) mimarlar kentsel köylerdeki sorunlara çözüm arayan bir çalışma yapmışlardır. Yağmur suyunu yönetebilmenin yanında, bölge sakinlerinin mevcut yaşam standartlarının iyileştirilebileceği yeşil ve rahat bir ortak alan sağlamayı amaçlayan yeşil bulut fikrini önermişlerdir. Kentsel köyde birden fazla çatıdan yararlanmak için yeniden inşa edilebilecek potansiyele sahip olan çatılara kentsel tepeyi inşa etmişlerdir. (Şekil 3.32). Mimarlar, çevre sakinlerinin kentsel tepenin yapım becerisinde ustalaştıktan sonra bunu kendi çatılarına kopyalayacaklarını umarak konut çatılarına kentsel tepeyi kurmuşlardır. Kentsel tepeler birbiri ardına kentsel köyde inşa edilip gökyüzüne bağlanırken yeşillenmiş, neşeli ve eğlence dolu planlanmış yeni bir manzara, yeşil bulut ortaya çıkmıştır.

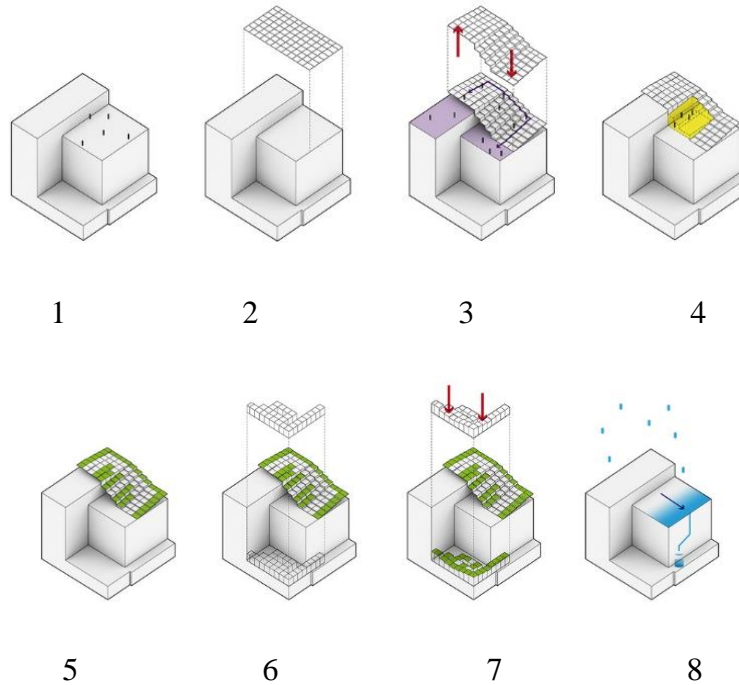

Şekil 3.32. Müdahaleden sonra kentsel köyün cephesi (A) ve alt kattaki pavyonlar (B) (Shuang, 2018)

80'li yıllarda inşa edilmiş bir konut, Shenzhen, Gangxia Köyü'nde Kentsel Tepe için uygulama örneği olmak için seçilmiştir. Uygulama Yugong Plan 2.0 olarak adlandırılmış, 27 Eylül 2017'de başlamış ve 20 Aralık 2017'de sona ermiştir. Yugong Planı 2.0 kullanılmayan çatıyı kalınlaştırarak, yağmur suyunun korunduğu, yeşillenmenin genişlediği ikinci alan yüzeyine gönderilmesini temel almaktadır (Şekil 3.32 – A). Burası sebze ve bitki ekimi için de kullanılır. Sosyal aktiviteler için alt kattaki alanlar, insanların

yürümesi ve oturması için üst kattaki alanlar oluşturulmuştur (Şekil 3.32 – B). Yenileme uygulamasının aşamaları şu şekilde ifade edilmiştir: (Şekil 3.33) (Shuang, 2018)

1. Yenilemeden önce 5. ve 6. kat birbirine bağlı değildir ve aralarında çok küçük bir kamusal mekan vardır.
2. Izgaralar kentsel tepenin öğeleri olarak kullanılmıştır.
3. Tepe hareketi yaratılarak, 5. ve 6. kat birbirine bağlanarak kamusal mekan genişletilmiştir.
4. Tepenin altında insanların dinlenmesi için bir geçiş alanı öngörülmüştür.
5. Bitki dikmek ve yağmur suyunu toplamak için ızgaralara kendi kendine sulanabilir sistem yerleştirilmiştir.
6. İkinci kat platformu ızgaraları yenileme unsurları olarak kullanılmıştır.
7. Daha dinamik bir alan yaratmak için aynı teknik ikinci katta da uygulanmıştır.
8. Fazla yağmur suyu ikinci katın yükseltilmiş çiçek yatağına su borusu ile boşaltılacak şekilde uygulanmıştır.

Şekil 3.33. Yenileme uygulamasının aşamaları (Shuang, 2018)

Kentsel tepe, kademeli olarak kentsel köyde bir kültür etkinlik alanı haline gelmiştir. 2018'in haziran ayında kentsel tepede bir yaz ortası konseri düzenlenmiş, 4 – 11 yaş arası 9 küçük müzisyen, uzun süreliğine pencereleri kapalı olan komşularına pencerelerini açtırmayı başarmıştır (Shuang, 2018).

Proje, tasarımda dağ ve tepe gibi doğa öğelerinden esinlenerek, uygulamada doğanın bir parçası olarak yağmur suyunu kullanarak Casagrande'nin üçüncü nesil kent vizyonunu vurgulamaktadır. Uygulamanın sürdürülebilir olmasının başlıca nedeni, alanın yeniden canlandırılmasında doğru planlama yapılmış olması ve yaşaması için yağmur suyuna bağlı olmasıdır. Bununla birlikte projenin tekrarlanması ve çoğaltılması konusunda köy sakinlerinin teşvik edilmesinin rolü büyüktür.

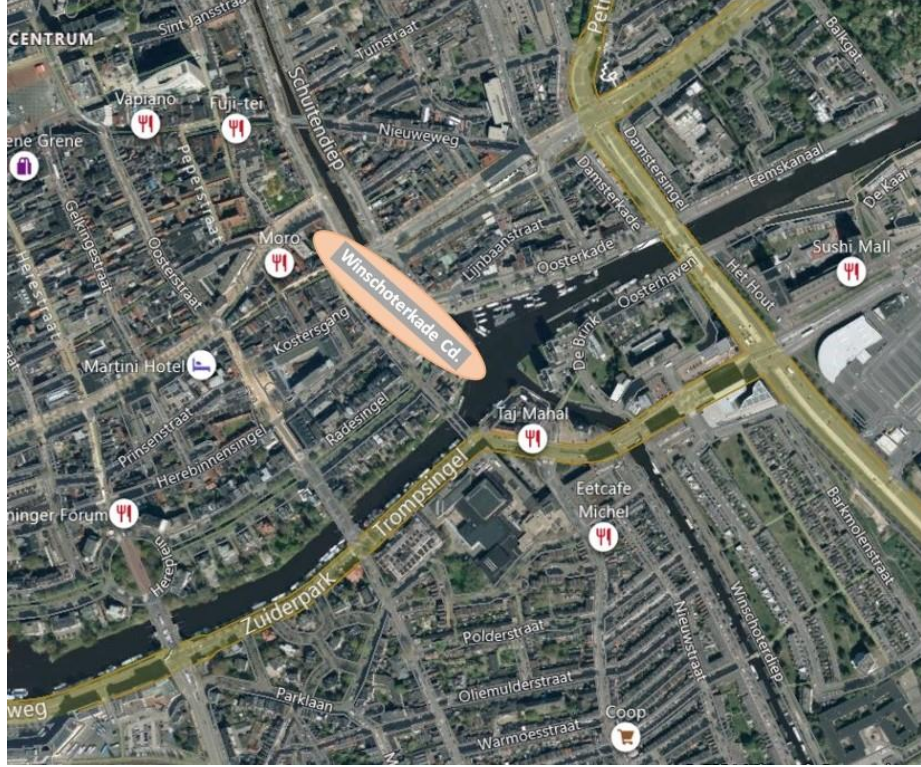
3.1.4. Kent hayatını harekete geçirmek vizyonu ile yola çıkan örnekler

Manuel de Sola-Morales'in Winschoterkade Caddesinde ve Helena Casanova ve Jesus Hernandez'in İspanya, Madrid ve Valensiya kentlerinin kent merkezlerinde yapmış oldukları müdahaleler, toplumun çeşitli kamusal mekanlara ihtiyacı olduğunu ve bu çeşitliliği kentsel akupunktur yardımı ile yaratabileceğimizi göstermeye çalışmışlardır.

Urban Matters programının bir parçası olarak Şanghay'da yapılmış olan Kentsel Tomurcuk (Urban Bloom), Portekiz'e bağlı olan Azor adalarında Walk & Talk 2016 Festivali kapsamında geliştirilen bir proje olarak Quarteirao Sokağı, son olarak ise Moskova kent merkezinde bir üst geçidin altında Snohetta, Strelka KB ve Strelka Mimarlığın işbirliği ile bir buz pateni pisti oluşturma projeleri günümüzde kentsel akupunkturun kamusal yaşama sağlayabileceği katkıları, kent hayatının nasıl harekete geçirilebileceğini ve kentsel akupunkturun kamusal mekanlarla nasıl ilişkileneceğini zaman, katılım, mekan, anlam bağlamında ele almışlardır.

3.1.4.1. Winschoterkade Caddesi'nin yeşil alanı, Hollanda, Groningen, 1996

Hollanda'nın Groningen kentinin tarihi merkezi bir kanalla çevrilidir ve kentin güzel mimari eserlerinin birçoğu kanalın üzerinde yer almaktadır (Şekil 3.31).

Şekil 3.34 Winschoterkade Caddesi'nin konumu cadde isimleri (Google, 2021)

İki kanalın kesiştiği ve panoramik bir manzaraya açılan, Winschoterkade Caddesi'nde yeşil bir alan bulunmaktadır (Şekil 3.34) Burası potansiyeli yüksek olmasına rağmen insanların bakış açısından cazip olmayan, ziyaretçi sayısı oldukça az bir yere dönüşmüştür (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015).

Manuel de Sola-Morales bu alan için bir müdahale düşünmüştür. Ona göre, kamusal mekân aşırı tanımlanmamalı, ziyaretçiye bir şeyler yapabileceği bir alan sunmalıdır. Mimar, aslında neyin olması gerektiğini, mümkün olabilecek şeyleri yok etmeden alana küçük dokunuşlarla gerçekleştirmelidir (Morales, 1996).

Morales'in beyanına göre; küçük ölçekli yaklaşımın sadece boyutlar ve hassasiyetle değil, aynı zamanda stratejik, sistematik ve birbirine bağımlı olduğu vurgulanmalıdır. Bazen büyük fikirler küçük ve basit projelerle hayata geçirilebilirken, çok küçük müdahaleler bir şehrin gerçek yaşamına ve karakterine katkıda bulunmak üzere tasarlandıklarında daha büyük kentsel ölçekte etkiye sahip olabilir. Manuel de Sola-Morales büyük ölçekli planlamanın temelini, Groningen Winschoterkade'de olduğu gibi küçük ölçekli kentsel projelerin oluşturması gerektiğini savunmaktadır. Winschoterkade'deki müdahale, kent mekânının yani nehir, binalar, açık alan gibi

parçalanmış unsurların bir araya getirilmesi ve kent merkezinin çevre ile görsel olarak bağlamasını içermektedir (Karan, Stijak, & Kuvač, 2017). Winschoterkade Caddesi'nin yeşil alanı müdahale alanı olarak tanımlanmıştır.

Şekil 3.35. Müdahaleden önce Winschoterkade Caddesi (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015)

Amaç, kanalın taşıdığı barış ve sessizlik duygusunu kaybetmeden kentte bir pencere olarak hizmet verecek çekici bir kamusal mekân yaratmaktır. Müdahale olarak Manuel de Sola-Morales, alanın zenginliğini ortaya çıkarmak için bir platform, bir bank ve bir pencere kullanmıştır. Platform farklı amaçlara hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır. Örneğin, topluluk etkinlikleri için bir sahne, güneşlenme terası, dinlenme mekânı vs. (Şekil 3.33) (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015).

Şekil 3.36. Winschoterkade Caddesi müdahaleden sonra – 1 (Morales, 1996)

Alan kanala doğru oturmak için bir ahşap banklarla çevrilmiş olup, alanın sonunda kentin belirli bir yerine odaklanan dikdörtgen bir pencere oluşturulmuştur (Şekil 3.37 ve Şekil 3.38). Böylelikle dolambaçlı mavi kanepesi, dünyaya açılan penceresi ve su üzerindeki sahnesi ile kent sakinleri arasında karşılaşmalar için bir ortam yaratmıştır (Morales, 1996).

Şekil 3.37. Winschoterkade Caddesi müdahaleden sonra – 2 (Morales, 1996)

Şekil 3.38. Winschoterkade Caddesi müdahaleden sonra – 3 (Hoogduyn, 2014)

Proje küçük bir alanda basit bir müdahale olmasına rağmen, ziyaret etmek ve kentin manzarasının tadını çıkarmak için sakinleri ve turistleri kendine çekmeyi ve daha sonra

kentin sembollerinden biri olarak turistik bir cazibe merkezi olmayı başarmıştır. Bu müdahale aynı zamanda katalitik bir proje sayılabilir, çünkü panoramik manzarayı geliştirmek için yeni girişimleri teşvik etmiştir (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015).

Bu alan Manuel de Solà-Morales tarafından yeniden geliştirilerek, 1996 yılında “Bir Yıldız Doğuyor” etkinliği için kullanılmıştır. Bu etkinliğin yaklaşımı, kamusal mekânın kullanımının ve tasarımının yeniden değerlendirilmesi üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşım belediyenin mekânsal planlama, sanat ve kültür departmanları arasındaki iş birliğine dayanmaktadır. Kent merkezinin büyük çaplı yenilenmesi de bunun bir sonucudur (Tang, Chen, Sun, Shen, & Abdel-Hamid, 2015).

Projede Manuel de Sola-Morales küçük ve doğru müdahaleler ile herkese cazip gelecek kamusal bir mekân yaratmayı, panoramik manzarayı öne çıkararak diğer projelere örnek ve tekrarlanabilir olmayı istemiştir. Âtıl kalmış bir kentsel alanın canlandırılarak cazip hale getirilmesi ile kente yeni bir kentsel alan ve canlı bir kamusal yaşam kazandırılmıştır.

3.1.4.2.Madrid’in yıkılmış alanlarında geçici müdahale, İspanya, Madrid, 2010

1997 ve 2007 yılları arasında İspanya'nın ekonomisi hızlı bir şekilde büyüme göstermiştir. Bu büyüme sonucunda gayrimenkul piyasası da oldukça hızlı bir gelişim göstermiştir. Sonuç olarak ortalama konut fiyatları on yıllık bir sürede üç katına çıkmıştır. Ancak 2008 yılında ABD’de başlayan gayrimenkul krizi sonucunda İspanya’da ki gayrimenkul endüstrisi de aniden felç olmuştur. Birçok inşaat firması iflas etmiş ve inşaat projeleri beklemeye alınmıştır. Bu durumdan dolayı birçok kentte boş alanlar ortaya çıkmıştır. Geçmişte yıkılan eski binaların yerleri de gayrimenkul piyasasındaki krizden dolayı boş kalmıştır. Normalde var olan bu boş alanlarda kentsel yenilemeyle ekonomik kazanç amacıyla yeni binanın yapımı genel olarak yıkımdan hemen sonra hızlıca başlamıştır. Ancak krizden dolayı bu boş alanlar doldurulamamış ve bir süre daha doldurulması mümkün görülmemektedir. 2010 yılında, Urbanacion programı ile Madrid kentinde olan bu boş alanların kriz bitene kadar kullanılması ön görülmüştür. Bu durum kentsel akupunktur deneyimi için ilginç bir alanın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Fikrin ortaya çıkmasındaki temel sebep, toplumun bir arada bulunacağı yerlerin oldukça kısıtlı olmasıdır. Bundan dolayı boş alanların kamusal mekân olarak tekrar düzenlenmesi fikri oluşmuştur. Bu fikir için izlenecek stratejide özel terkedilmiş alanların geçici ve programlı kamusal mekanlara dönüştürülmesiyle, kentin aktif olmayan alanlarının tekrar aktif hale getirilmesi amaçlanmıştır. Boş alanların kullanılabilirliğine bağlı olarak, inşaat çalışmalarına göre eylemin yoğunluğunu sürdürmek amacıyla bir etkinlikten diğer bir etkinliğe kadar kullanım zamanının yeterli düzeyde kalması garanti altına alınmıştır. İlk etapta birkaç alanda deneme amacı ile çalışmalar yapılmıştır. İkinci etapta ise, alanlardaki inşaat çalışmaları nedeniyle etkinlik ortadan kaldırıldığında bir diğer boş alanlara geçilerek çalışma bu şekilde devam ettirilmiştir (Şekil 3.39).

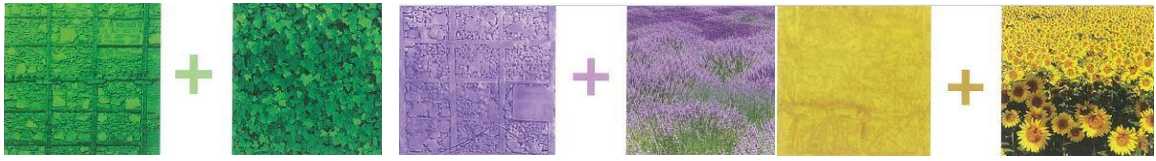

Şekil 3.39. Birinci ve ikinci etapta kent merkezinde seçilen noktalar (Casanova & Hernandez, 2014)

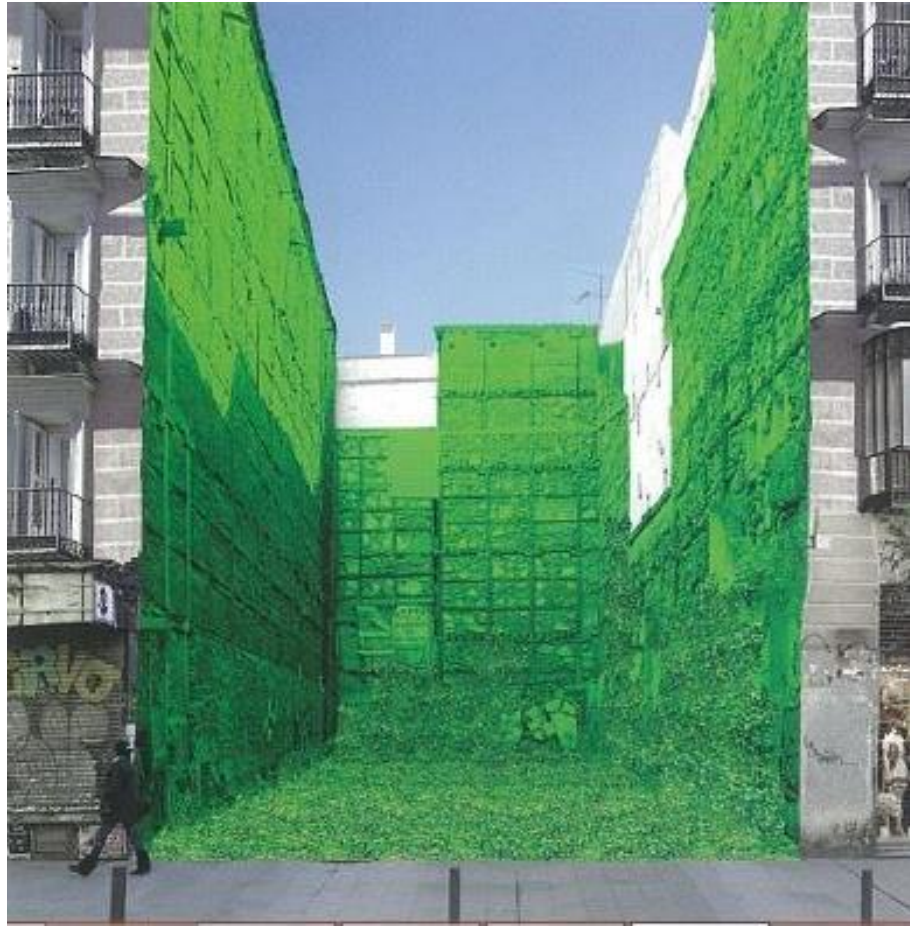
Bahsi geçen bu geçici çalışmalar iki ana aşamadan oluşmaktadır: Birincisi boş özel alanların kamusal mekanlara dönüştürülmesi ve hepsinin koordine edilmiş stratejiye ait kodlandırılması, ikincisi boş alanların yakınlarda bulunan mekân sakinlerinin aktivitelerinin planlanmasıdır.

Madrid merkezinin yoğun ve iç içe olması nedeniyle mevcut binaların yıkımı ilginç boşlukların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu boşluklar konumlarına bağlı olarak köşede veya duvarlar arasında mekânsal olarak zeminin yatay düzlemleriyle düşeyde bir,

iki veya üç tarafı kapalı olarak sınırlanmıştır. Etrafında duvar olan bazı boşluklarda ısı yalıtımı yerine duvarların üzerine püskürtülmüş poliüretan köpüğü ile duvarlar kaplanmıştır. Kaplama için püskürtülen bu poliüretanlar farklı renklere sahip olması ile o alanda ekilen bitki örtüsünü belli etmektedir. Bu nedenle her müdahale iki terimle tanımlanmıştır, boşluğun dikey yüzey boyasında alanın sınırını belli etmek için kullanılan boyanın mineral pigmenti ve zeminde ekilmiş olan bitki türleridir. Bu duruma örnek olarak; krom yeşili – Duvar sarmaşığı, kadmiyum sarısı – günebakan ve manganez menekşe – lavanta verilebilir (Şekil 3.40 ve Şekil 3.41).

Şekil 3.40. Dikey ve yatay yüzeylerin renk ikilileri (Casanova & Hernandez, 2014)

Şekil 3.41. Dikey ve yatay yüzeylerde renk ikilisi örneği 1 (Casanova & Hernandez, 2014)

Uygulanan bu strateji, gerçekleşme ve bakım vadesine göre düşük maliyetli bir müdahale olarak sayılmaktadır, sadece her alanda duvarların rengi işlevsel olarak morötesi işıktan korunmaktadır. Ayrıca, yakın mekân sakinleri çalışmanın geliştirilmesi ve yönetilmesinde iş birliğine dahil edilmiş olup bu sayede maliyetleri azaltmaya çalışılmıştır.

şekil 3.42. Dikey ve yatay yüzeylerde renk ikilisi rneği 2 (Casanova & Hernandez, 2014)

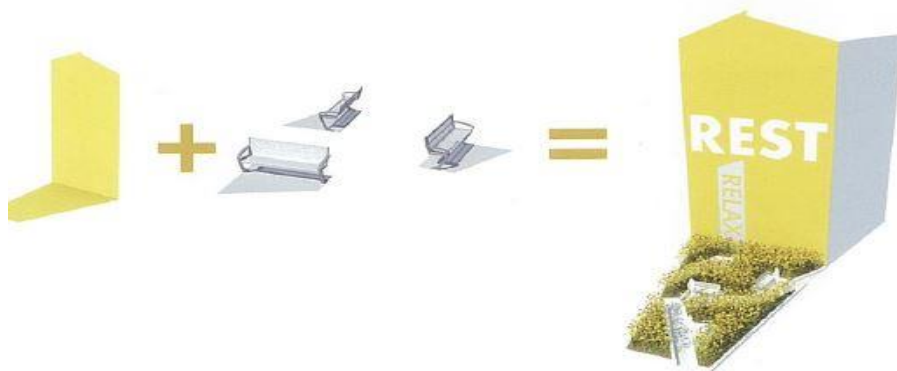
şekil 3.43. Dikey ve yatay yüzeylerde renk ikilisi rneği 3 (Casanova & Hernandez, 2014)

Boşlukların iç alanlarının yoğun renklendirilmesi ile, ölü ve terk edilmiş kentsel alanlar, canlı ve belli sanatsal değere sahip kamusal mekânlara dönüştürülmüştür. Renk kodu her müdahaleye belirli ve farklı kimlik sağlamış olup mekânı kentsel çevreden ve diğer müdahalelerden farklılaştırmıştır (Şekil 3.44).

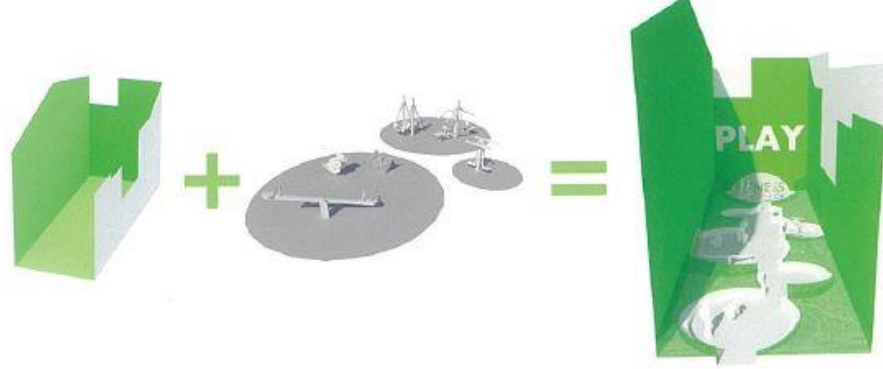
Şekil 3.44. Kent merkezinde işleve göre seçilen noktalar (Casanova & Hernandez, 2014)

Renklerin kodu her alanın özel aktivitesi ile ilişkilendirilmiştir. Sarı renk, küçük kentsel bahçe bir gibi düşünülmüş ve bundan dolayı aktivite seviyesi düşük olarak planlanmıştır (Şekil 3.17).

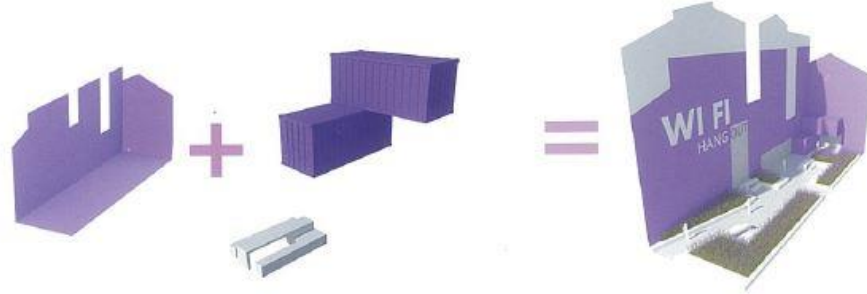
Şekil 3.45. Sarı alanın dinlenme için kullanımı (Casanova & Hernandez, 2014)

Yeşil renk, çocukların oyun alanı ve yetişkinlerin egzersiz yapma alanı olarak nitelendirilmiştir (Şekil 3.46).

Şekil 3.46. Yeşil alanın oyun için kullanımı (Casanova & Hernandez, 2014)

Son olarak mor rengi ise kültürel aktiviteler için planlanmıştır. Bundan dolayı da içinde açık hava kütüphanesi, bedava wi – fi, derslik ve atölyeler barındırması ile vatandaşların bilgilerini paylaşmasına imkân sağlamıştır (Şekil 3.47).

Şekil 3.47. Mor alanın kültürel aktiviteler için kullanımı (Casanova & Hernandez, 2014)

Ancak bu uygulama, bakım ve yönetim programlarında üç tip müdahaleye bağlı çeşitli seviyelerde karışıklıklara sebebiyet vermiştir. Bunlar en az karmaşıklığa sahip yeşil alandan en yüksek seviyede karmaşıklığa sahip mor veya diğer bir isimle kültürel alanlarda olmuştur.

Her çalışma, programa ve işlevsel özelliğine bağlı olarak farklı seviyelerde vatandaşın katılımını sağlamıştır. Bu alanlar tamamen katılımsız alanlardan kapsamlı olanlara kadar sınıflandırılmışlardır. Bu farklılıklar her uygulamada çevre sakinleri arasında katılımın seviyesi, alanın ilk yatırım maliyeti ve bakım yardımına kadar ayarlamalara izin

vermektedir. Bu sayede stratejinin sürdürülebilirliği garanti altına alınmaktadır. Program, vatandaşların katılımına, kentin dokusuna, sakinlerin ihtiyacına ve her boş alanın kendi potansiyeline göre dağıtılmış durumdadır. Bu şekilde koordine edilmiş renkli sanatsal rollere ek olarak her mekân kendi stratejini oluşturmuş olup farklı programlar ve alanlar yaratmayı başarmıştır (Casanova & Hernandez, 2014).

Proje, doğru noktaları bularak, her noktada kendine has yaratıcılık ve yönetim modeli ile alan sakinlerinin tasarım, uygulama ve bakım aşamalarında katılımını sağlayarak hem düşük maliyetli hem de sürdürülebilir bir kentsel akupunktur müdahalesi olmayı başarmıştır. Müdahale alanları, bölgenin farklı noktalarında olsalar da hepsi bir bütüne ait ve birbiriyle uyumlu bir şekilde bölgenin kamusal yaşamının canlandırılmasını sağlamaktadır. Müdahalede çeşitli aktivitelere alan tanıyarak günümüzde kentsel akupunktur vizyonunun ve sosyal çeşitliliğin önemi gösterilmektedir.

Konuyla ilgili görüşme soruları Casanova + Hernandez mimarlığın eposta adresine gönderildikten sonra, cevap olarak yazar Helena Casanova – Jesus Hernandez tarafından yayınlanan Public Space Acupuncture kitabına yönlendirme yapılmıştır (Casanova & Hernandez, 2014).

3.1.4.3. Yıkılmış alanlarda Velluters sakinlerinin stratejisi, İspanya, Valencia, 2008

1950’lerde Velluters, Valencia kent merkezi, yoğunlukla iş merkezleri ve sinema sektörü sayesinde hareketli bir alan olmasına rağmen, yirminci yüzyılın ikinci yarısında karmaşık ve oldukça fazla sorunlara sahip bir bölge haline gelmiştir. Bölgede çok sayıda bina âtil halde bırakılmış, zaman içerisinde bu âtil binalar çökmeye ve sonunda yıkılmaya başlamıştır. Bu binaların yıkılması ile çok sayıda boş alan kentin bu bölgesinde ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda, kentsel hizmetlerin olmaması nedeni ile aileler hayatlarını kolaylaştırma amacı ile kent dışında bulunan modern apartmanlara taşınmayı tercih etmişlerdir.

1970’den itibaren 24000’den fazla nüfus bölgeden göçmüş ve bölgede oturan insanlar komşularının %57’ye yakını kaybetmişlerdir. Bölgeye taşınan kişilerin sayısının da oldukça az olmasından dolayı bölgenin ortalama nüfus yaşı oldukça yükselmiştir. Bu durumun sonucunda ise Velluters, Valencia’nın en kötü komşuluklarına sahip bölgesi

haline gelmiştir. Kentin diğer bölgeleri ile kıyaslandığında, suç oranı 5 kat ve boş ev sayısı ise 2 kat daha fazladır. Bölgenin sakinleri arasında belediye tarafından dağıtılan anketlere göre, komşuluğun yeterli kamusal tesis, oyun alanı, görüşme alanı ve yeşil alan bulunmadığı gerçeği ortaya çıkmıştır. Bölge sakinlerine göre diğer sorunlar ise; fuhuş, uyuşturucu, güvenlik açığı, kirli sokaklar ve çok sayıda boş ve sahihsiz alanın olması gösterilmiştir.

Şekil 3.48. Kent merkezinde seçilen noktalar (Casanova & Hernandez, 2014)

Bu bölgedeki müdahalenin nihai amacı, orta ve uzun vadede etkili olabilen, açık ve sürdürülebilir bir stratejiye ulaşmak şeklinde belirlenmiştir. Hedeflenen strateji, işlevsel prensiplerin temelinde az bütçe ve basit bir bakımla kentin dokusuna entegre olmayı ve farklı görsel etkiler yaratmayı amaçlamıştır. Anketlerin sonuçlarından yola çıkarak fiziksel ve ekonomik bozulma Velluters’de ekonomik faaliyetlerin azlığına yönelik bir işaret olmasına rağmen, komşuluğun sosyal sermayesinin nispeten yüksek bir seviyede olduğu görülmüştür. Anketler, sakinlerin %58’inin mahallenin aktif ve dinamik olduğunu düşündüklerini göstermiş, sadece sakinlerin üçte biri düzenli katılımlarda yer almış ve %92’si yenileme çalışmalarına katılmak istediklerini belirtmişlerdir.

Belirlenen sorunlar, Argupacio SOSTERE ve Argupacio Arquitectes pel Pasisatgeden gibi yerel işletmelere aktarıldıktan sonra, komşuluğun rehabilitasyonunu desteklemek

üzere, *Velluters'i hayal et (Imagine Velluters)* isimli bir platform oluşturulmuştur. Bu program boş alanlarda komşuluğu yenileme amacıyla geçici müdahaleler oluşturmayı amaçlamıştır. Program, peyzaj müdahaleleri, sanatsal katkılar ve farklı müdahaleler ile vatandaşların katılımını bir dönüşüm motoru gibi birleştirmiş, vatandaşlara kamusal mekanların nasıl kullanılacağını göstermiş, kamu – özel sektör arasında iş birliği imkânı sağlamıştır. Müdahale kapsamında otuza yakın boş alan çitle çevrilmiştir (Şekil 3.48). Bunlar gelecekte altı otopark olarak kullanılacak boş alanlardır. Otuz terk edilmiş bina yıkılacak ve tamamı birleştirilebilecek şekilde planlanmıştır (Şekil 3.49).

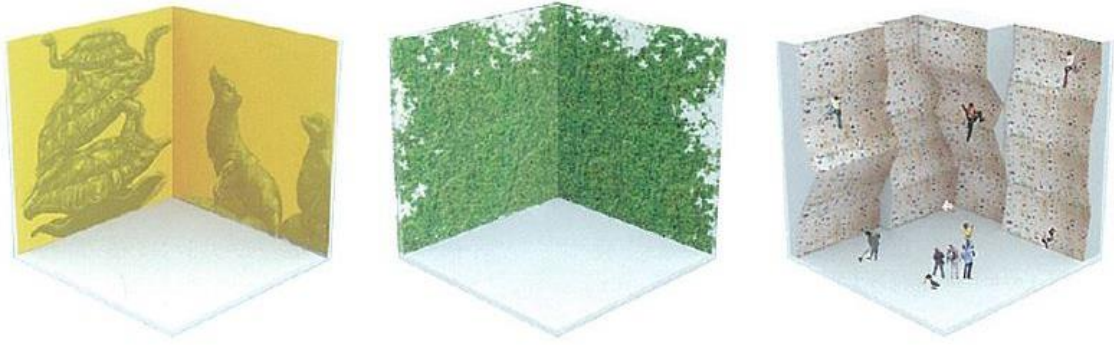
Şekil 3.49. Çalışma yapılan alan (Casanova & Hernandez, 2014)

- Çitle çevrili boş alanlar ve otoparklar (müdahalenin birinci etabı)
- Sahipsiz bırakılmış binalar (gelecek müdahaleler)

Bu çalışma, boş alanların restore edilmesine ve değerinin yükseltilmesine odaklanmıştır. Alanların konumları güneş oryantasyonlarına göre birbirinden bağımsız olarak, işlevsel, sosyal, ekolojik ve estetik potansiyeli yeniden sağlamayı başarmaktır.

Bu alanlar üç kattan meydana gelmiştir. Birinci kat, alanın duvarlarından, ikinci kat, fiziksel alanın zemininden, üçüncü kat ise alanın içinden oluşmaktadır:

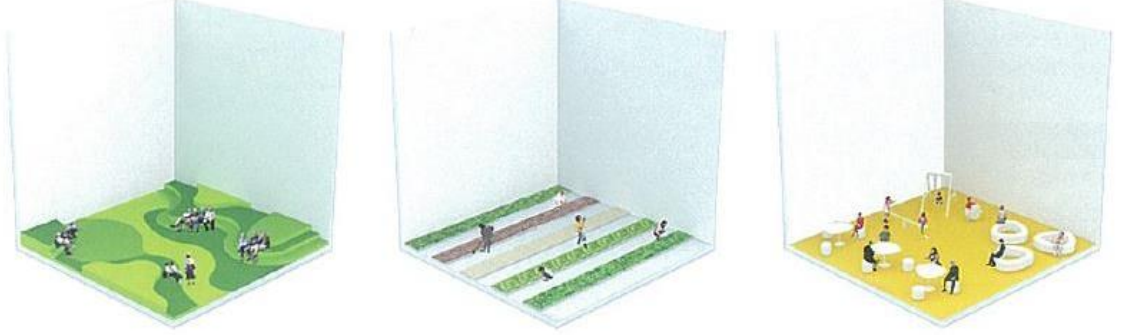
- Kat 1A, sanatsal duvarlar: Birleştirilmiş sanatsal mekanlar, konuk sanatçıların görsel çalışmaları veya sadece renklerle duvarlar üzerine yapılmıştır.
- Kat 1B, yeşil duvarlar: Duvarlara tırmanan bitkilerle veya farklı renklerden oluşan bitki karışımıyla yeşil duvarlar oluşturulmuştur.
- Kat 1C, işlevsel duvarlar: Alanın duvarları, tırmanış duvarları veya çocuklar için yaratıcı, maceralı oyunlarla, işlevsel yollarla oluşturulmuştur (Şekil 3.50).

Şekil 3.50. Birinci kat, duvarlar üzerinde müdahale, Kat 1A, Kat 1B ve Kat 1C (Casanova & Hernandez, 2014)

- Kat 2A, yeşil alanlar: Anketlere göre bölge sakinlerinden %28'i komşuluğun ana sorunlarından birini yeşil alanların azlığı olarak beyan etmiştir. Çalışmanın ana hedefi boş alanlarda kamunun kullanması için yeşil alanlar yaratmaktır. Bu alanların bakımının belediyeye veya gönüllü bölge sakinlerine ait olacağı düşünülmüştür.
- Kat 2B, üretken kentsel tarım: Kentsel tarımın, komşuluğun çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğini geliştireceği ve üretimin daha çok bölge sakinlerinin ihtiyaçlarından meyve ve sebze üzerine olacağı düşünülmüştür. Aynı zamanda bu, serbest bir aktivite olarak bölge sakinlerini etkileşime teşvik edecektir.
- Kat 2C, serbest ve rahat alanlar: Kamusal mekânın aynı bir oturma odası gibi tasarlanması ve vatandaşların her yaşta serbest aktivitelerden yararlanması

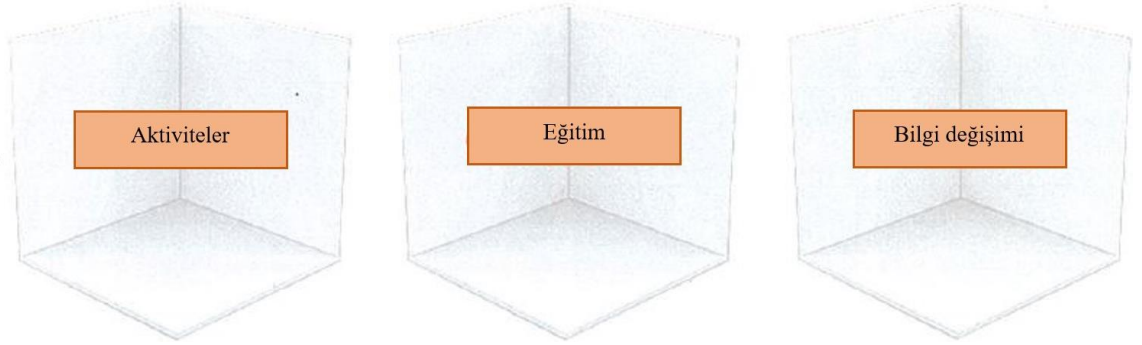
gerektiği düşünölmüştür. Örneğin; oyun alanı çocuklar için, spor sahası gençler için, egzersiz alanı yaşlılar için tasarlanmıştır (Şekil 3.51).

Şekil 3.51. İkinci Kat: yer üzerinde müdahale, Kat 2A, Kat 2B ve Kat 2C (Casanova & Hernandez, 2014)

- Kat 3A, grup aktivite programları: Müdahale farklı sosyal gruplar ile farklı yaş gruplarına sahip bölge sakinleri arasında bir bağ kurmayı planlamıştır. Bölge sakinlerinin katılımının ve girişiminin geliştirilmesi, tecrübe ve bilgi paylaşımı amacıyla atölyeler oluşturulmuştur.
- Kat 3B, öğretim programları: Bölge sakinlerinin katılımıyla ilk ve ortaokul yaş düzeyinde kamusal çevrenin korunmasının öğretilmesi için büyük bir araçtır.
- Kat 3C, paylaşım ve değişim merkezi: Tamamen bölge sakinlerinin yönlendirmesi ile alanın yönetilmesi planlanmıştır (Şekil 3.52).

Herkes ve her türlü uzmanlıklara açık olmakla birlikte herkesin farklı köşede kendi işini yapabileceği düşünölmüştür. İkinci el eşya satışı, gitar kursu, ingilizce kursu, hatta yemek pişirme kursları ve IT uzmanlığı burada yapılabilecek çalışmalardan sadece birkaçıdır. Herkesin bir değerinin ve kendinin ihtiyacını karşılamak için katkıda bulunabileceği bir ortam yaratılmıştır.

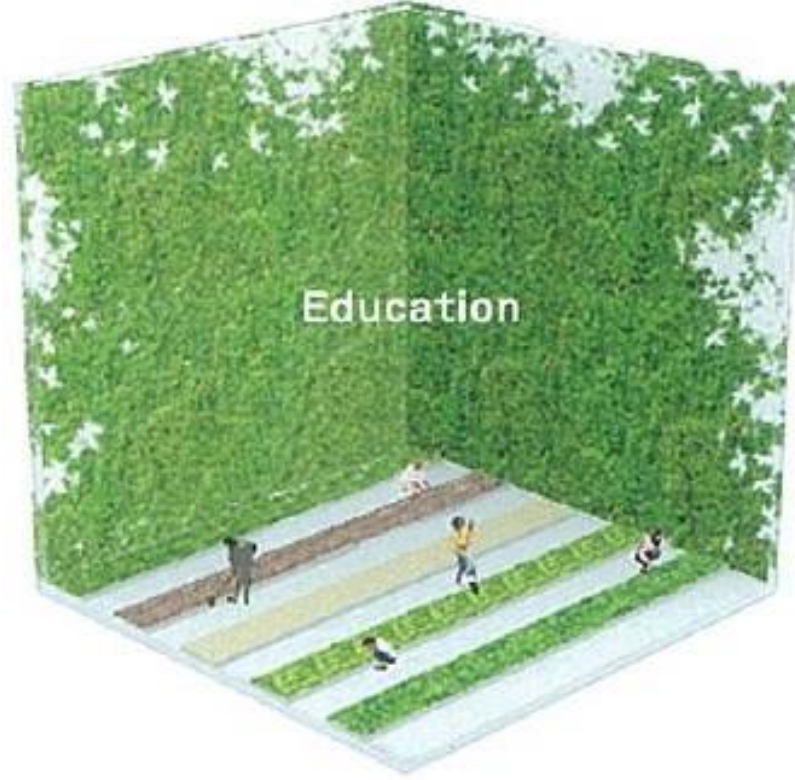

Şekil 3.52. Kat 3: belirli bir program, Kat 3A, Kat 3B ve Kat3C (Casanova & Hernandez, 2014)

Sistem geniş çeşitliğe sahip bir yapının üretimine izin vermektedir. İki veya  katın karışımından başlayarak, en karışık olan dokuz katın karışımından meydana gelen çeşitlilik mevcuttur. Her alanın karakterine bağlı olarak katılım programları ve çeşitli aktiviteler yapılmaktadır (Şekil 3.53, 54, 55, 56).

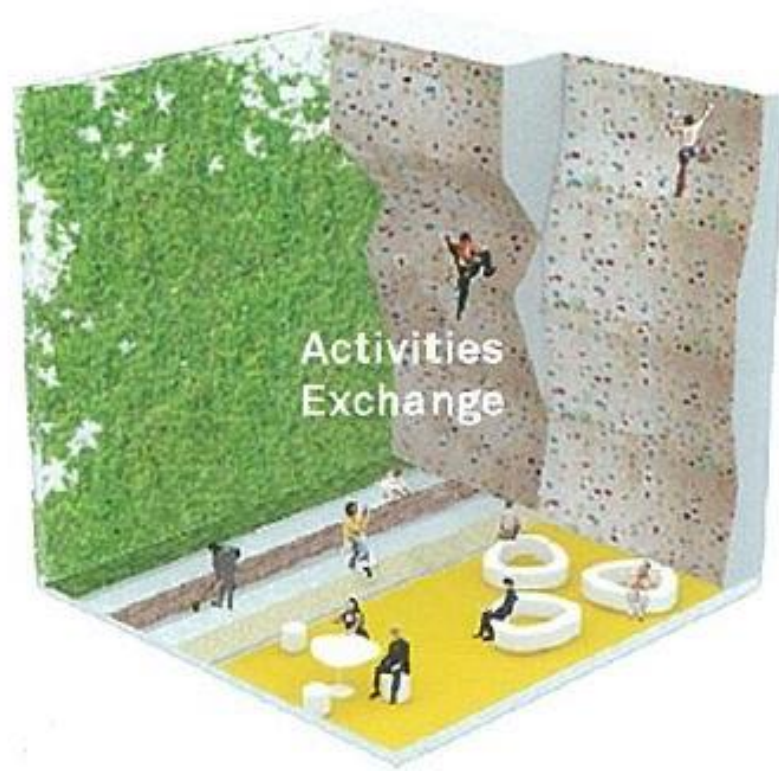
Şekil 3.53. 1A + 2A katlar karışımı (Casanova & Hernandez, 2014)

Şekil 3.54. 1B +2B +3B katlar karışımı (Casanova & Hernandez, 2014)

Şekil 3.55. 1A +1C +2C +3A katlar karışımı (Casanova & Hernandez, 2014)

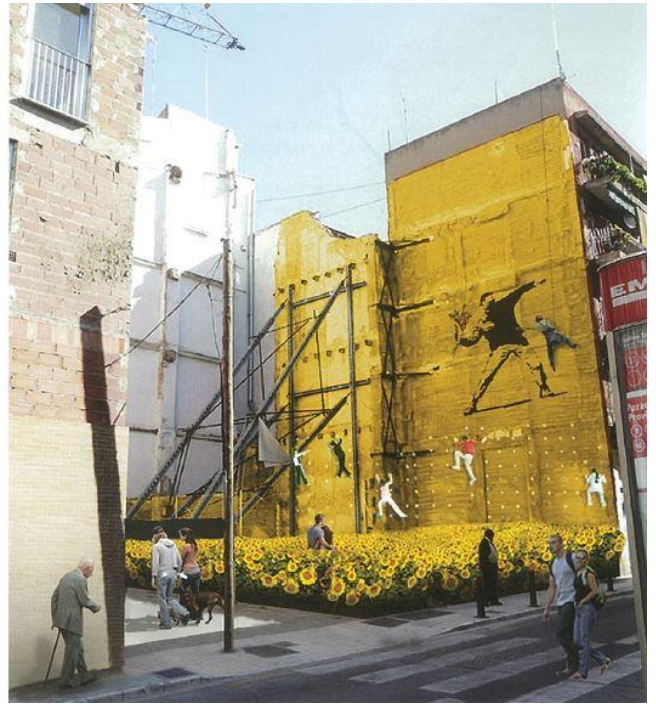

Şekil 3.56. 1B +1C +2B +2C +3C katlar karışımı (Casanova & Hernandez, 2014)

Strateji; yeşil alanlar, oturma alanları ve serbest alanlar ayrıca katılım programları ve aktiviteler arasında dengeli bir karışım yaratmaktadır. Her müdahale bir vatandaşın katılım süreci ile tanımlanmakta olup, Velluters sakinlerinin hedeflenen müdahalelerde karar vermesi ve yönetiminde ortaklık etmesi de amaçlanmaktadır. Bu katılım sadece yenileme için değil, değerlendirme sürecinde bile vardır. Sonuçları değerlendirme gelecekte müdahalelerin yeni ihtiyaçlara göre değişimini mümkün kılmıştır (Casanova & Hernandez, 2014). Böylelikle bölge sakinleri, belediye yetkilileri ve özel sektör ile beraber bölge komşuluğunun sorunları tespit edilmekte olup, müdahale ile ilgili fikir birliğine varmaları sağlanmıştır. Şekil 3.57 ve 3.58 örnek olarak iki alanın müdahaleden önceki halini ve müdahaleden sonraki durumunu göstermektedir.

Şekil 3.57. Müdahale alanlarının öncesi ve sonrası (Casanova & Hernandez, 2014)

Şekil 3.58. Müdahale alanlarının öncesi ve sonrası (Casanova & Hernandez, 2014)

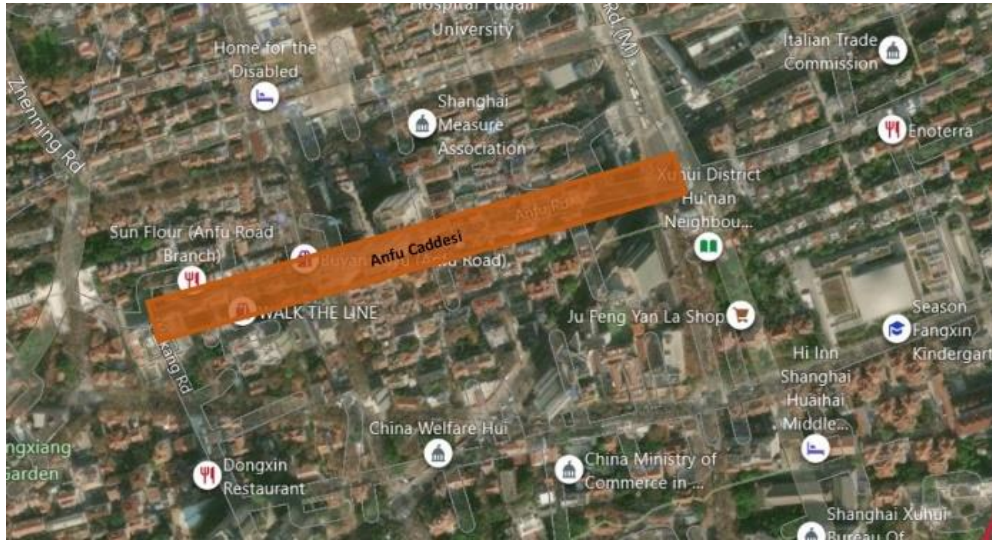
Kısaca, bölge sakinlerinin katılımıyla alanların tasarım, uygulama, bakım ya da kullanımlarının sağlanmasının, projenin maliyetini düşürdüğü, çeşitli aktiviteleri barındırarak sosyal çeşitliliği geliştirdiği anlaşılmıştır. Her grubu memnun etmeye

çalışarak sürdürülebilir bir müdahale niteliğine ulaştığı, müdahale alanlarının bir bütün halinde çalıştığı ve etkisinin tüm bölgede hissedildiği görülmüştür.

Konuyla ilgili görüşme soruları Casanova + Hernandez mimarlığın eposta adresine gönderildikten sonra, cevap olarak yazar Helena Casanova – Jesus Hernandez tarafından yayınlanan Public Space Acupuncture kitabına yönlendirme yapılmıştır (Casanova & Hernandez, 2014).

3.1.4.4. Kentsel Tomurecuk, Çin, Şangay, 2018

Günümüzde Şanghay’da 30 katlı kulelerle üç katlı evler yan yana bulunmaktadır. Anfu caddesi, yeni bir hayat yaratmak veya sürekli gelişen bir kentte refah yaratmak için eski kenti düzleştirmeye gerek olmadığını adeta bir kanıtı niteliindedir. Bir diğer deyişle proje, kentlerdeki uygun alanların değerlendirilmesinin yeterli olduğunu gösterme çabası içerisindedir. Projenin gerçekleştirildiği alan öncesinde otopark olarak kullanılmıştır (Uğur, 2020).

Şekil 3.59. An Fu Caddesinin Shanghai’de ki konumu (Google, 2021)

Konutları, ofisleri, restoranları, mağazaları ve okulları barındıran popüler Anfu Caddesi (Şekil 3.51); bu konsepti koruyan ideal koşullar altında bir proje sunmuştur. Ziyaretçiler mekânı keşfetmeye, kendi deneyimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yorumlamaya teşvik edilmektedir. Her ziyaretçinin davranış şekli, çevrenin enerjisini ve mekânın karakterini somut bir şekilde tanımlamaktadır (Wong, 2018).

Şekil 3.60. Kentsel Tomurcuğun kuş bakışı görünüşü (Google, 2021)

Şekil 3.61. Ağaç yaprakları gibi balonlar (Uğur, 2020)

Kentsel tomurcuk, tasarımın niyetinin, altyapısının veya ihtiyaçların önüne geçen bir kentsel alan ve etkinlik deneyidir. Buradaki tek ihtiyaç özgürlüktür ve amaç kente neşe katmaktır (Şekil 3.60). Tasarımda alanı neşelenendirme amacıyla balon benzeri şekiller, renkli yaprakları tutarak ve avlunun üzerinde ağaçların yaprakları gibi süzülerek alanı gölgelemektedir (Şekil 3.61). Modüller arasında zengin çeşitliliğe sahip çiçek ve bitki örtüsü yerleştirilmiştir. Çiçekler açtıkça platform açık ve davetkar bir bahçeye dönüşmüştür (Şekil 3.62). Kentsel tomurcuk, tasarım odağını ve altyapı ihtiyaçlarını

kenara bırakarak, kullanıcı konforuna ve ilgisine yönelik bir deneyim sunmaktadır (Uğur, 2020).

Şekil 3.62. Bahçeye dönüşmüş olan platformlar (Uğur, 2020)

Günümüzde kentler büyük atık ve çöp üreticileri sayılmaktadır. Şehircilikle ilgili yaşamın hızı, israf, maliyet gibi pek çok şey sürdürülebilir değildir. Atık ve tüketim kaygılarıyla her kent sakininin daha fazla doğa arzusu düşünülerek tasarlanan kentsel tomurcuk, tamamen sürdürülebilir bir proje olarak kendine özgü şekilde geri dönüştürülmüş malzemelere dayanmaktadır. Geri dönüştürülebilir ahşap paletler, farklı türden ortak kentsel senaryoların mümkün olduğu, gündelik toplantılar, mini konferanslar, açık hava tiyatro oturma yerleri şeklinde yeniden üretilirler (Şekil 3.63 ve Şekil 3.64).

Şekil 3.63. Geri dönüştürülmüş paletlerden yapılan oturma alanları – 1 (Wong, 2018)

Şekil 3.64. Geri dönüşüm paletlerden yapılan oturma alanları – 2 (Wang, 2018)

Kentsel Tomurcuk, Urban Matters programının bir parçasını temsil etmektedir. Urban Matters, kentlerdeki uygun alanları daha yüksek yaşam kalitesi sunabilecek şekilde yeniden şekillendiren bir programdır. MINI otomobil markası, Şanghay'daki MINI Living binası başta olmak üzere bu kentsel gelişim programına katkı sağlamaktadır. MINI ve ana şirketi BMW yönetim kurulu üyesi Peter Schwarzenbauer, MINI'nin her zaman akıllı alan kullanımına odaklandığını ve bu teknik bilgiyi kullandığımız araçlardan yaşadığımız kentlere taşınabileceğini düşünmektedir (Anonim, 2021).

Şekil 3.65. Kentsel Tomurcuk uygulaması yan cephesi (Uğur, 2020)

Urban Matters ile iş birliği içinde uygulanan bu bahçe şehirciliğe yeni bir soluk getirip kenti canlandırmayı amaçlamaktadır. Tamamen yapay malzemelerle inşa edilen insan odaklı kentsel tomurcuk projesiyle alan ideal bir kentsel vahaya dönüştürülmüştür (Şekil 3.65) (Uğur, 2020).

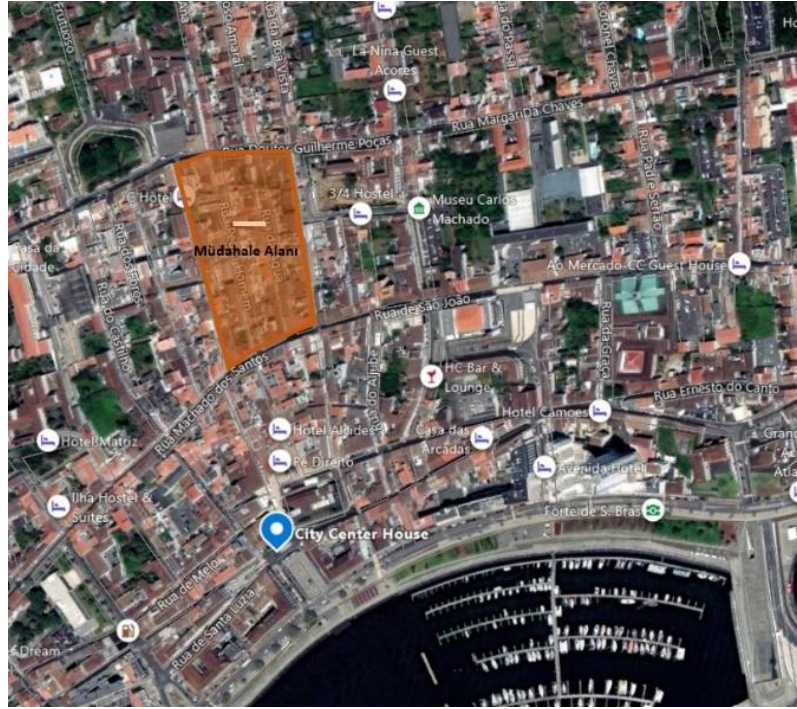
Tasarımcılar bu yeni alanın doğal öğeler ile yapay bir şekilde etkileşime girmesini, başka bir deyişle, hiçbir şeyden yeni bir şey yapmanın mümkün olduğunu kanıtlamasını istemişlerdir. Proje Manuel de Sola-Morales'in anlattığı gibi, kentsel mekândan keyif almanın önemini hatırlatmakta, insan yapımı ve doğal, kalıcı, esnek, rasyonel ve sezgisel olan yeni bir tür şehircilik vizyonunun fiziksel tezahürü sayılmaktadır.

3.1.4.5. Quarteirao Sokağı, Portekiz, Azor Adaları, 2016

Quarteirao Sokağı, Ponta Delgada'nın tarihi merkezine yakın hem turistik hem de ticari bölgenin kuzeyinde, kamusal mekânın tamamen otoparklar ve arabalarla işgal edildiği bir alandır. Burada mahallede yaşayan ve çalışan canlı topluluğun, keyifli ve kolektif kullanımları için Walk & Talk 2016 Festivali kapsamında bir proje geliştirilmiştir. Walk & Talk, Portekiz'e bağlı olan Azor Adalarında uluslararası bir halk sanat festivalidir ve 2011'den bu yana adaların yaratıcı, çağdaş ve disiplinler arası sanat laboratuvarına dönüştürülmesi amacı ile kültürel ve yerel topluluklarla sürekli diyalog içinde deneysel projeler üreterek değişim ve birlikte yaratma için büyük bir katkıda bulunmaktadır (Walk&Talk, 2016). Bu kapsamda sunulan katkılar şunlardır:

- Sanatsal bir proje olarak bilgiye, görsel okuryazarlığa, deneyimlerin aktarımına ve farklılaştırılmış izleyicilere kültürel ve sanatsal referanslarla katkıda bulunmak.
- Bir iletişim projesi olarak sanatsal yaratım ve yeni içerik üretme yeteneği için coğrafi olarak Azor'luları uluslararası paydaşlarla referans almak. Bölgenin turizmi ve ekonomisi üzerinde kalıcı etkileri olan, bölge için değer yaratan kültürün önemini vurgulamak.
- Kendini bölgenin çapa etkinliklerinden biri olarak konumlandırmak, oluşumu ve programıyla farklılaşan, çağdaş Azores markasına yeni değerler atfetmede etkili bir turizm projesi olmak.

Orizzontale grubu tarafından, Ponta Delgada’da (Şekil 3.67) yapılmış olan ilk incelemeden ve MIOLO sanat galerisindeki halka açık bir konuşmadan sonra (Şekil 3.68) alan mahallenin sakinleri ile birlikte kolektif bir mekân yapılmak için seçilmiştir (Şekil 3.69). Orizzontale grubu, Quarteirao sokağı’nın kalbinde müdahale yapmaya ve Quarteirao sokağı kimliğini oluşturmaya odaklanarak, NO – ROCKET grubu ile iş birliği yapmak için davet edilmiştir (Walk&Talk, 2016).

Şekil 3.66. Quarteirao Sokağı projesi alanının kuş bakışı konumu (Google, 2021)

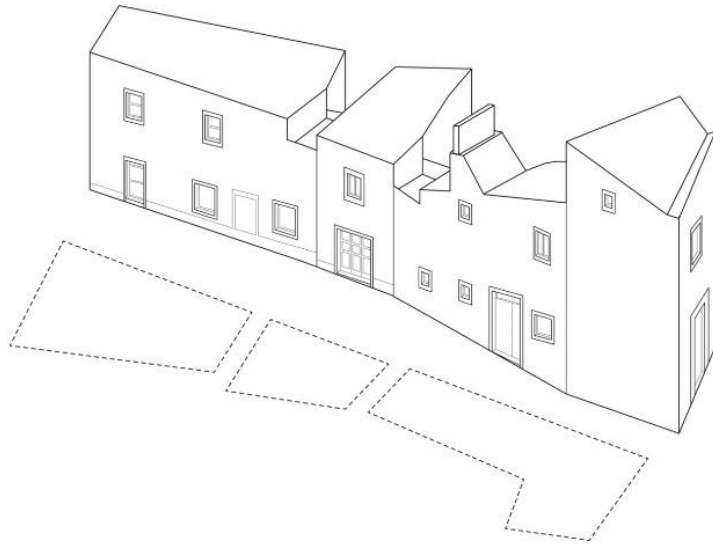

Şekil 3.67. Miolo Sanat Galerisinde Orizzontale grubunun alan sakinleri ile yaptığı toplantı (Lynch, 2016)

Şekil 3.68 Müdahale için seçilen alan (Lynch, 2016)

Projenin kendine özgü özelliği, Quarteirao sokağı'nın kendiliğinden büyümesine ve gelişmesine izin veren kolektif bir sera olan Viveiro'yu mecazi olarak temsil etmesidir. Aynı zamanda, geleneksel bir Azor evinin samimiyetini yeniden yaratmaktır. Bu nedenle mekâna iki yeni giriş oluşturarak bahsi geçen iki unsur üzerinde çalışılmıştır. Birincisi insanlara buluşma ve etkinlikler düzenleme yeri sunan bir alan ve ikincisi samimi bir terasa sahip küçük mekânı alışılmadık bir bakış açısıyla gözlemlemeye izin veren bir yapıdır. Bu iki yapı arasında yeni bir kare şekillenmektedir (Şekil 3.69 ve Şekil 70).

Şekil 3.69. Alana iki giriş tasarlanmadan önce (Lynch, 2016)

Şekil 3.70. Alana iki giriş tasarlandıktan sonra (Lynch, 2016)

Quarteirao Sokağı, kullanıcılar tarafından kararlaştırılan bir mekânsal programa sahiptir ve açık bir proje olarak tasarlanmıştır. Modüler çerçevelerden oluşan basit yapı sistemi, topluluğun çeşitli faaliyetlerine ve ihtiyaçlarına göre çoklu biçimde uyarlanabilir ve özelleştirilebilir (Lynch, 2016). Yapılar, adada yetişen kozalaklı ağaç türü olan *Cryptomeria japonica*'nın ahşabı kullanılarak, alanda yaşayan bir grupla birlikte beş günde inşa edilmiştir (Şekil 3.72) (Lynch, 2016).

Şekil 3.71. Alanın iki girişi uygulamadan sonra (Lynch, 2016)

Şekil 3.72. Alanda yaşayanların yardımı ile yapı yapılırken (Lynch, 2016)

Bir kentsel akupunktur uygulaması olarak bu proje, sokağı sosyal yaşam açısından yeniden canlandırmayı, geri dönüşüm malzemeleri kullanarak sürdürülebilirliği sağlamayı, düşük maliyetli ve hızlı uygulanabilir olmayı, modüler olduğu için farklı insanların alanı çeşitli şekillerde kullanma isteklerini karşılamayı hedeflemiştir. Aynı zamanda modüler formu nedeniyle diğer sokaklarda da tekrarlanabilme özelliğine sahiptir.

Konuyla ilgili görüşme soruları Orizzontale grubuna gönderilmiştir. Orizzontale, çalışmaları mimarlık, şehircilik, kamusal sanat ve kendin yap pratiğini uygulayan Roma merkezli olan mimarlar kolektifidir. 2010'dan bu yana, kentin hem reddedilmiş hem de görünmeyen görüntülerine biçim vererek ortak alanların projelerini teşvik etmektedir. Bu projeler, kent sakinleri ve kentsel ortak alanlar arasında yeni tür işbirlikçi etkileşimlerin ve mimari yaratım sürecinin sınırlarını test etme fırsatlarını temsil etmektedir (Anonim, Orizzontale, 2021).

Orizzontale'a iletilmiş olan sorular takımdaki iki kişi tarafından (Margherita Manfra ve Nasrin Mohiti Asli) cevaplanmıştır.

1. “Halihazırda, kent manzarasına müdahale etmenin ve planlamanın çağdaş yollarını tanımlamak için kullanılan birkaç terim vardır. Bu yeni doğan ifadeler, geleneksel kent planlamasını çevreleyen yeni yaklaşımları tanımlamak için kullanılıyor. Bu ifadelerin bazılarının birbiriyle örtüşebileceğine inanıyoruz, ancak analizin belirli bakış açısına bağlı olarak farklı özellikleri vurgulanabilir. Genellikle kentsel akupunkturun konularından biri olan küçük ölçekli müdahaleler üzerinde çalışıyoruz, ancak projelerimizin çoğunun altında yatan amaç olan zaman çerçevesi ve toplum katılımı ile ilgileniyoruz.”
2. “Kentsel akupunktur, dikkatleri genel yenilenmeye yol açabilecek küçük ölçekli ve yaygın müdahalelere odaklar. Şehrin ağırlı düğümlerine müdahale etmek, tüm sistemi iyileştirmek için bir başlangıç noktası olabilir.”
3. “Evet, ana ilkeler bunlar, özellikle disiplinler arası bir yaklaşım ve ilk eylemden başlayabilen domino etkisi. Bizim için çok önemli olan nokta, topluluk katılımıdır (Katılım sağlama ilkesinin temelini oluşturan bir temadır). Çoğunlukla kamusal mekanlarda çalıştığımız için, insanlar yaşadıkları alanı dönüştürmeye dahil olmak

zorundalar. Bu amaca genellikle fiziksel geçici araçların ve kent mobilyalarının toplu inşası yoluyla insanları mekânda bir araya getirerek ulaşıyoruz. Bina iki amaca hizmet eder, mekân için olası çözümleri test eder ve bir topluluk duygusu yaratır veya güçlendirir. İlgili kişiler iş birliği yapmayı ve çevrelerine özen göstermeyi öğrenirler.”

4. “Çağdaş kentler hızlı ve öngörülemeyen dönüşümlerle şekillenmektedir. Bu panoramada, Covid – 19 salgını bu sorunların yalnızca en yenisi ve en belirgin olanı sayılmaktadır. Kentsel planlama, kamusal mekanları ortaya çıkabilecek farklı ihtiyaçlara geçici olarak uyarlamak için yeni araçlar denemektedir. Bizim için asıl mesele budur. Geleneksel kent planlamasını hızla değişen ihtiyaçlara cevap verebilecek ve aynı zamanda uzun vadeli kalkınma olanaklarını ön plana çıkarabilecek yeni yaklaşımlarla nasıl bütünleştireceğimize. Sonuç olarak, kentsel akupunktur belirli bir alan ve hedef dahilinde kente anında müdahale etmek için bir araç olabilir, ancak şifa yoluyla – metaforla ilerlemek bu taktiksel eylemlerden daha stratejik vizyonlara gelmelidir.”

Cevaplara istinaden Orizzontale grubuna göre kentsel akupunktur için en önemli temel ilkeler; katılımı sağlamak, küçük ölçekli, hızlı uygulanabilir olmak, disiplinler arası bir yaklaşım olmak ve domino etkisi yaratmak olarak belirlenmiştir. Projelerinde amaç insanları bir araya getirmek olarak belirlenmiştir. Onlara göre hızlı kentleşmenin kötü etkisinin bertaraf edilmesi için ve Covid – 19 gibi öngörülme sorunlar için kentsel akupunktur bize şifa olmasa bile yararlı bir araç olabilir.

3.1.4.6. Paten Noktası, Rusya, Moskova, 2017

Moskova kenti 1812’de yaşanan yangın felaketinden sonra yeniden inşa sürecine girmiştir. Geçmişte surlarla çevrili olan kentin savunma çemberi bahçelerle süslenmiş bir yola dönüştürmüştür. Yirminci yüzyılın ilk yıllarında yol kenarı sakinleri binalarının önlerini çiçek bahçeleriyle süslemiş, buraya Garden Ring denilmeye başlanmıştır. Ancak, Stalin’in master planı ve 1930’larda şehrin kapsamlı revizyonu ile bahçeler kaldırılmıştır. Moskova kent merkezinin kenarından geçen on beş kilometre uzunluğundaki geniş ve dairesel bulvar 17. yüzyıl kent surlarının bulunduğu yere yapılmıştır (Navas, 2017).

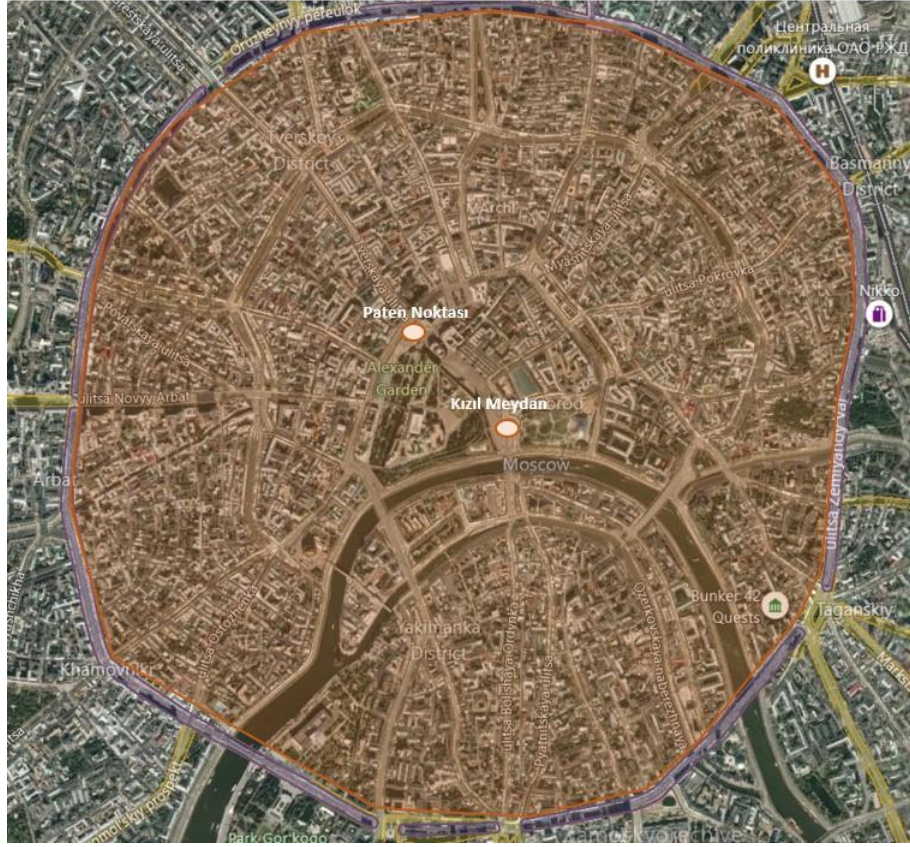
Sovyetler Birliği döneminde Garden Ring, şehrin merkezinde, öncelikle sürücüler için tasarlanmış agresif bir otomobil ortamına sahip büyük bir ulaşım otoyolu olarak geliştirilmiştir. Yeraltı yaya geçitleri, yayaları bir taraftan diğerine güvenli bir şekilde geçirmek için oluşturulmuş olsa da Garden Ring'in en iyi ve en güneşli bölümünü trafiğe feda ederek yolun iki tarafı arasındaki görsel bağlantıyı yok etmektedir (Anonim, Bringing Gardens Back: Renovation Of The Garden Ring, 2015).

Hükümetin 2014 yılında başlattığı “benim sokağım” adlı kentsel dönüşüm programı kapsamında yürütölen projede, dar kaldırımlardan oluşun 14 şeritli ve genellikle park için kullanılan yoğun bir otoyolu dönüştürmek amaçlanmıştır. Modern bir metropole yakışır ve etkin bir toplu taşıma sistemi içermesinin yanı sıra, yaya dostu kamusal mekanlara değer verecek bir metropol oluşturulması için “Garden Ringin 100 Bahçesi” olarak bilinen yol gösterici ilke ile yola çıkılmıştır. Bu ilke, isme ilham veren tarihi mirası geri getirme arzusuna dayanmaktadır (Navas, 2017). Bahçelerin çevre yoluna geri getirilmesi, ağaç dikilmesi, yol alanının on şeritle sınırlandırılması ve yayalar için geniş patikaların eski haline getirilmesi müdahalenin temel unsurları arasında gösterilebilir. Üstelik bu proje şehrin iki parçasını, merkezini ve çevresini yeniden birleştirmeye imkân sağlayacak bir çalışmadır (Navas, 2017).

Garden Ring yeniden inşa projesi, dünyanın her yerinden yıldız mimarlardan genç yerel mimarlara kadar 18 mimarlık firmasını bir araya getirmiştir. Projenin ana ilkesi, tasarım aracısı ve danışmanı olan Strelka KB ile genç yerel yeteneklerin yaratıcılığını ortaya çıkarmaktır (Anonim, Bringing Gardens Back: Renovation Of The Garden Ring, 2015). Tüm ekiplere Strelka KB ve Strelka Architects tarafından bilgi verilmiştir. Proje, Strelka Architects tarafından geliştirilen lineer bölümlere ve ünlü uluslararası firmaların yanı sıra genç Rus mimarlar tarafından geliştirilen kilit mekanlara bölünmüştür (Anonim, Bringing Gardens Back: Renovation Of The Garden Ring, 2015).

Üst geçitlerin altında bir kaykay noktası oluşturmak, Garden Ring'in yeniden inşa planının bir parçası olmuştur. Garden Ring'in bir bölümünde çalışan Norveç bürosu Snohetta kavşağın altındaki (Şekil 3.74) paten parkı fikrini ortaya koymuştur (Şekil 3.75, 76). Yeniden yapılanmadan önce üst geçidin altındaki bu alan otopark olarak kullanıldığından terk edilmiş ve özelliksiz bir alandır. Bu alanı metro istasyonuna ve bir

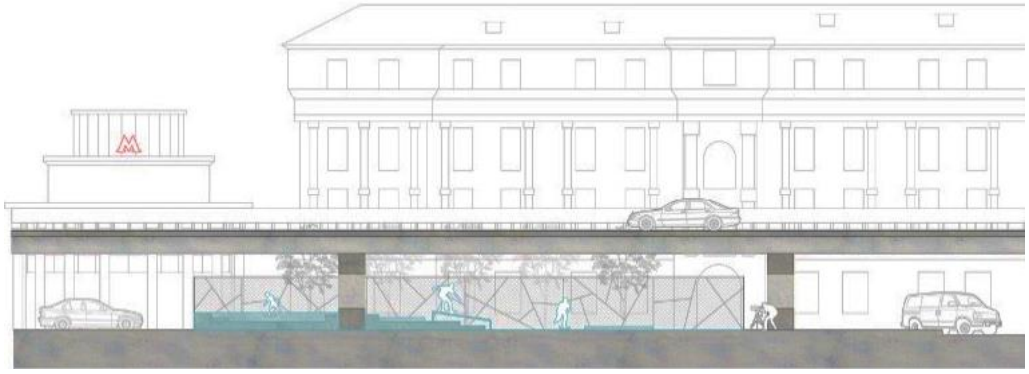
paten noktasına dönüştürmek için mükemmel kılan özelliği ise merkezi bir parka yakın bir konumda yer almasıdır (Şekil 3.73).

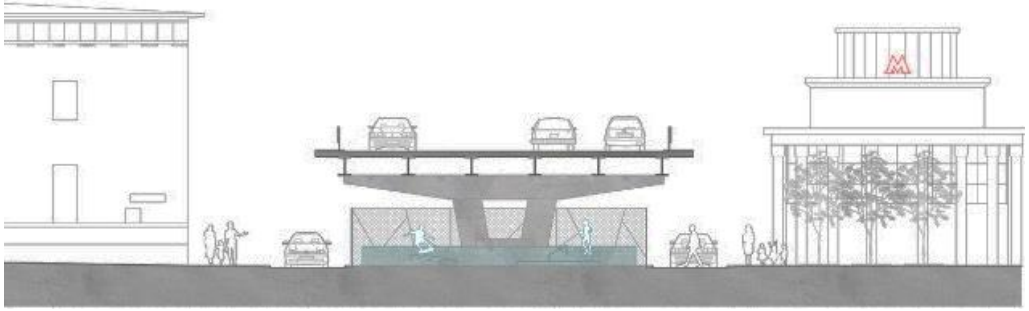
Şekil 3.73. Uygulamanın Garden Ring projesinde yer aldığı konumun kuş bakışı görünümü (Google, 2021)

Şekil 3.74. Projenin yer aldığı konum (González, 2017)

Şekil 3.75. Projenin farklı cepheleri – 1 (González, 2017)

Şekil 3.76. Projenin farklı cepheleri – 2 (González, 2017)

Şekil 3.77. Projenin çitle kapalı dış görünümü (González, 2017)

Moskova hükümetinin emriyle, Strelka KB, STRELKA Architects ve Snohetta, paten federasyonu ve kaykay parkları için ekipman üreten ve test eden Rusya merkezli Tsekh isimli bir şirket ile iş birliği içinde yeni bir paten alanı oluşturulmuştur (Şekil 3.75 ve Şekil 76). Üst geçidin altında bulunan nokta oldukça küçüktür ve her iki tarafta iki araba yolu vardır. Bu nedenle güvenlik ağlarına sahip yüksek çitler yapılmıştır (Şekil 3.77). Yeni kamusal mekân hemen patenciler ve gençler arasında popüler olmaya başlamıştır. Krymsky üst geçidinin ve Park Kultury metro istasyonunun yakınındaki alan her zaman kalabalıktır ve birkaç yaya yolunun kesişme noktasındadır. Ciddi paten parklarının karakteristiği olan büyük ölçekli figürler ve ivmeler bu parka yerleştirilmemiştir. Yeni başlayanlar için basit bir platformla oluşturulmuş bir parktır. Çünkü bu alan bir geçiş yeri özelliğine sahiptir. Basamakları ve evrensel unsurları olan iki seviyeli amfi tiyatro, yeni başlayanlara, hareketlerini geliştirmek isteyenlere uygun olarak dizayn edilmiştir (Şekil 3.78). Monoton gri renkten kurtulmak için zemin özel renkli beton ile doldurulmuştur. Bu mekânda tüm yıl boyunca paten yapılabilir. Çünkü parkın üzerinde bulunan yol bu alanı yağmurdan ve güneşten korumaktadır. Böylece, birçok patencinin Moskova'da gezindiği veya ilk kez tahtaya çıkmaya çalıştığı Krymskaya Meydanı'nda bir nokta yaratmıştır.

Şekil 3.78. Müdahaleden sonra üst geçidin altı (González, 2017)

Strelka mimarlık CEO'suna göre;

“Üst geçitler şehre iade edilmesi gereken çevreden dışlanmış mühendislik yapılarıdır. Proje onları maskeleyemeyi değil, tam tersine vahşi doğalarını vurgulamayı istemiştir. Çözümlerden biri de kaykay parkı olmuştur. Günümüzde bu kamusal mekân Moskova'nın kamusal yaşamının bir parçası ve gençler için yeni bir çekim noktası sayılmaktadır.” (González, 2017)

Uluslararası örneklerde incelediğimiz son proje, tam anlamı ile kent içinde âtıl kalmış ve hiç kullanılmayan bir alanı belli bir kullanıcı grubuna açarak ve onların isteklerini sosyal alanda küçük ve basit dokunuşlarla karşılayarak onları sosyal yaşama davet etmiştir. Bu proje bu tür alanların iyileştirilmesi ve canlandırılması için kent sakinlerinin belli bir kesimine yönelik de tasarlanabileceğini göstermektedir.

3.2. Kentsel Akupunkturun Ulusal Örnekleri

Bu bölümde Türkiye ölçeğinde 5 kentsel akupunktur örneği ele alınmaktadır. Bu örneklerin ilki, Eskişehir-Odunpazarı Belediyesi'nin kentin iki ucundaki alanların bağlantısını düzeltme amacı ile özel firmalara yaptırdığı, dünya çapında birçok ödül kazanmış olan Hamamyolu kentsel platformu projesidir.

Nike ile Onaranlar Kulübü tarafından ve Kadıköy Belediyesi desteğiyle hayata geçirilen, İstanbul- Kadıköy, Atatürk Parkı'nda bulunan Kalamış Parkı Kolektif Dönüşüm Projesinin, farklı insanlara çeşitli sosyal mekanlar ve aktiviteler gerektiğini göz önüne alarak, kullanıcılardan elde ettiği istatistiklerin analizi ile kentsel mekânda çeşitlilik yaratma çabasından dolayı tez kapsamında ele alınmıştır

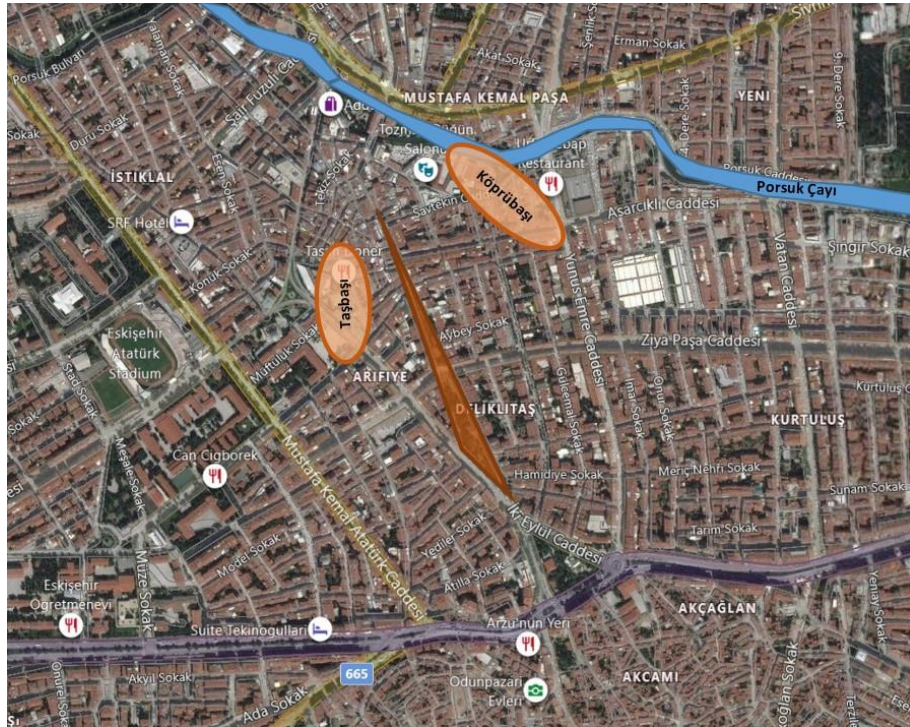
Diğer üç proje, dönüşüm için bir akupunktur deneyimi olarak İstanbul- Beşiktaş Barbaros Meydanı'nda kurulan Pop Up Park İstanbul projesi, RE Lab programı kapsamında, ulusal ve uluslararası kolektifleri bir araya toplayarak geliştirilen İstanbul- Kadıköy'de Boğada projesi ve Başka Bir Atölye'nin İzmit, Saraylı köyünde tamamen yerel halkın katılımı ile yapmış olduğu Başka Bir Oyun çalışması kentsel akupunkturun ilkelerini kullanarak kamusal yaşamı geliştirmeyi ve iyileştirmeyi amaçladıkları için incelenmiştir.

3.2.1. Hamamyolu kentsel platformu, Odunpazarı, Eskişehir, 2018

Hamamyolu Caddesi (Şekil 3.79) Eskişehir'in merkezinde, kuzeyde Porsuk nehri, güneyde tarihi Odunpazarı bölgesinin arasında 1,2 km uzunluğunda bir caddedir. Tarihi Odunpazarı bölgesi ile Cumhuriyet Dönemi yapılarının olduğu Taşbaşı ve kentin bugünkü merkezi Köprübaşı'nı birbirine bağlayan ana omurgadır (Anonim, 2018).

Hamamyolu Caddesi, antik çağdan beri sıcak suları ile bilinen eski hamamlar bölgesini içermekte ve adını bu hamamlardan almaktadır. Kentin tarihsel sürecine bakıldığında bu cadde konut, ticaret ve sosyal bir merkez işlevi üstlenmiştir. Ancak son yıllarda cadde canlılığını ve kamusal kullanımını gittikçe yitirmeye başlamıştır ve bu kentin kuzeyi ile güneyi arasındaki ilişkinin zayıflamasına neden olmuştur (Anonim, 2018).

Odunpazarı Belediyesi, Hamamyolu Caddesi'nin sosyo – kültürel, tarihi ve görsel kimliğini yorumlayarak, bu iki yakayı birbirine bağlayan bir kent merkezi olarak potansiyelini kullanmak, turistleri cezbetmek ve aynı zamanda günlük hayatın önemli bir parçası haline gelen hareketli bir kentsel unsura dönüştürmek, böylece ekonomik canlanma ile esnafa fayda sağlayarak mahalle sakinleri ve kullanıcılar arasındaki sosyal paylaşımı artırmak amacı ile bir proje tanımlamıştır (Anonim, 2019).

Şekil 3.79. Hamamyolu Caddesinin konumu (Google, 2021)

Şekil 3.80. Doğrusal led aydınlatma geçen, el yapımı camların gömülü olduğu beyaz çimentodan oluşan yaya aksı (Vitra, 2018)

Doğrusal bir kurguda devam eden kentsel aks temel tasarım prensibi olarak ifade edilmiştir. Değişken genişlikteki bu aks çok amaçlı sosyal aktiviteleri barındırmak amacıyla tüm alanı kaplayan bir kentsel platform olarak tasarlanmıştır (Şekil 3.81) (Anonim, 2018). Platform, 1,5 km uzunluğunda kesintisiz beyaz çimentodan oluşan yaya yolu ile bağlanmakta olan, belirli temalarla tasarlanmış 9 ana bölümden oluşmaktadır (Şekil 3.82 ve Şekil 3.83). Bunlar; Alaaddin parkı, cam sergi alanı, güvercin alanı, kafe – oturma alanı, Ziya Paşa Caddesi üst geçidi, Hamamyolu sergi köprüsü, çocuk oyun ve sergi alanı, oturma alanı, buhar havuzu alanı ve sarmaşık altı geçiş alanlarıdır (Bayhan, 2016).

Şekil 3.81. Hamamyolu Caddesi'nin kuş bakışı (Anonim, 2018)

Şekil 3.82. Hamamyolu Caddesi'nin tematik bölümleri – 1 (Vitra, 2018)

Şekil 3.83. Hamamyolu bölümleri – 2 (Vitra, 2018)

Projede Odunpazarı'ndan Porsuk Nehri'ne kadar uzanan yeşil bir yaya aksı oluşturulmak istenmiştir. Üç boyuta çıkılarak yaratılan kentsel platform, yayaların sadece yatayda değil, üst geçitler, alt geçitler, rampalar ve zemin altı bahçeler ile düşeyde de hareket etmelerini sağlayarak kent dokusuna dair farklı bir deneyim edinmelerini amaçlamaktadır (Bayhan, 2016) (Aydemir, Yılmazsoy, Aydemir, Turgay, & Çelebi, 2017) (Anonim, 2019). Sadece yayaların kullanımına açık olan bu projede, tasarım elemanları olarak, geri dönüştürülebilir ahşap malzemeden zemin ve peyzaj mobilyalarına, bitkisel elemanlara ve su öğelerine yer verilmiştir. Ayrıca merkezinden doğrusal led aydınlatma geçen aksa (Şekil 3.80) cam atölyelerinde üretilen el yapımı tasarımlar entegre edilmiştir (Aydemir, Yılmazsoy, Aydemir, Turgay, & Çelebi, 2017).

Projenin hayata geçmesi ile Eskişehir kentinin Odunpazarı ilçesinde bulunan ve âtıl kalmış Hamamyolu bölgesinin yeniden canlanması, bu sayede gerek ekonomik açıdan esnafın yarar sağlaması, gerekse ilçede yaşayanların sosyal paylaşımının arttırılması, ayrıca turistik bir kent olan Eskişehir'e hem yerel hem de evrensel özellikleri olan bir proje kazandırılması hedeflenmiştir. Bu hedeflerle kent yaşamına katkı yapan Türkiye'nin sayılı cadde / sokak dönüşüm projelerinden birisidir (Anonim, 2019).

Odunpazarı belediyesinin desteği ve özel sektörün iş birliğiyle, planlamadan önce halkın arzu ve isteklerinin belirlenmesi, böylece bölgenin eksiklerinin ortaya çıkması

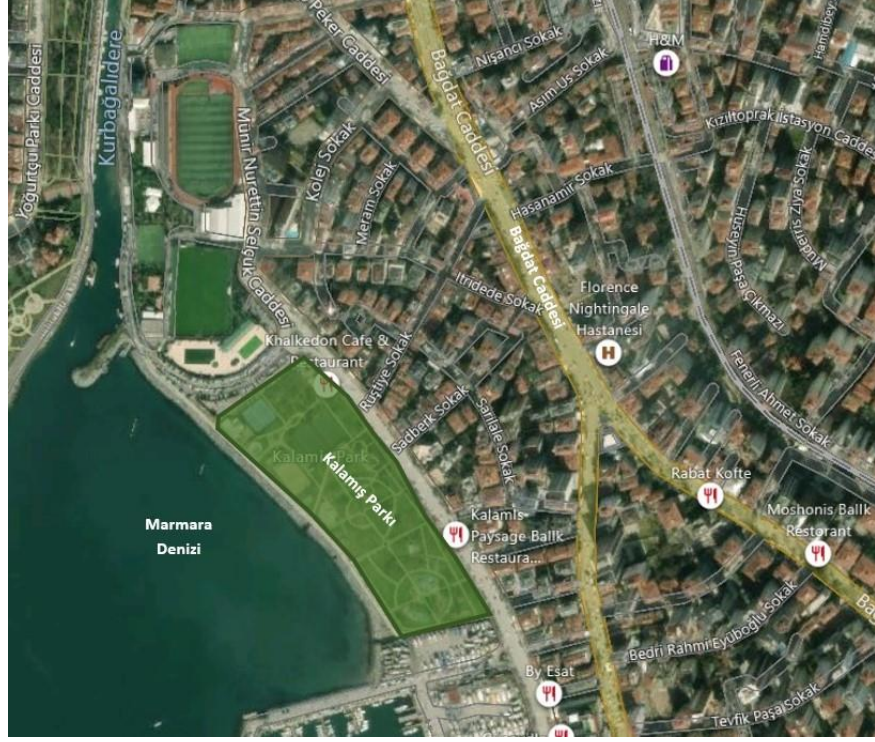
sağlanmıştır. Örneğin; halk tarafından alanda kafelerin yeterli olmadığı belirtilmiştir (Anonim, 2019).

Platform, doğrusal şekilde çeşitli aktiviteleri ve temaları barındırarak her yaştan ve zevkten vatandaşlara hitap etmeye çalışmıştır. Aynı zamanda kentin kuzey ve güney bağlantısını tekrar canlandırarak kendi alanına yetmeyip, kentsel ölçekte bir etki yaratmayı başarmıştır. Uygulamada katılımı sağlamak için bir örnek sayılmasa bile belediye ve özel sektörün iş birliğiyle yapılması, halkın isteklerinin sorularak tasarımı yönlendirmesi, yerel cam sanatının uygulamada kullanılması, sürdürülebilirlik yönünde yeşil alanlar yaratma çabası kentsel akupunkturun ilkeleri ile uyumlu görünmektedir.

3.2.2. Kalamış Parkı dönüşüm projesi (Renkli onarım), Kadıköy, İstanbul, 2020

Kadıköy’de yer alan ve Kalamış koyuna paralel olarak uzanan Kalamış Parkı, İstanbul’un en gözde ve en çok turist toplayan parkları arasında yer almaktadır. Kalamış Parkı, eski zamanlardan beri her yaştan insanı bir araya getiren, güzelliği ile Türkiye çapında sevilen ve merak edilen bir park olmuştur. Çok geniş bir alanda konumlanan Kalamış Parkı’nın içinde çeşitli gezinti alanları ve spor yapmaya imkân sunacak alanlar bulunmaktadır (Anonim, 2021). Kalamış Parkı’nda futbol, basketbol ve tenis sahası, çocuk parkı ve benzeri tesisler bulunur. Ancak geçen yıllarda park bakımsızlaşmıştır (Şekil 3.85) (Akıncı, 2011).

Parkın kent kimliğinin oluşumundaki rolü, kişilerin fiziksel ve sosyal çevreleri ile olan etkileşimine katkıları, kent makroformu üzerindeki etkileri, bir onarım projesi yapılmak üzere seçilmesini gerektirmiştir. Parkın işlevselliğinin artırılması, sorunlu kullanımların iyileştirilmesi, ayrıca kullanıcıların çeşitli aktiviteleri birlikte ve konforlu şekilde gerçekleştirmeleri projenin ana hedefleri olarak belirlenmiştir (Bayhan, 2016).

Şekil 3.84. Kalamış Parkının konumu (Google, 2021)

Şekil 3.85. Kalamış Parkının onarımdan önceki durumu (Bayhan, 2016)

Onaranlar Kulübü, Kalamış Parkı Kolektif Dönüşüm Projesinde spor etkinliklerine uygun ve sosyal etkileşime açık bir mekân düzenlemesi önermiştir. İstanbul'un Kadıköy İlçesi'nde, Kalamış Parkı'nda bulunan ve yaklaşık 3400 m² alana yayılan Kalamış Parkı Kolektif Dönüşüm Projesi, Nike ile Onaranlar Kulübü tarafından, Kadıköy Belediyesi desteğiyle hayata geçirilmiştir.

Proje aynı zamanda Kadıköy Belediyesi tarafından “Atma, onar”, “Saklama, paylaş” “Tüketme, üret” sloganlarıyla ve parkı kullananların görüşlerini alınarak hazırlanmıştır (Anonim, Kalamış Parkı'nı Geri Dönüşümle Onardılar, 2021).

Şekil 3.86. Kaykay Pisti ve Basketbol Sahası (Anonim, 2021)

Şekil 3.87. Analizler ve görüşmelere göre işlevsel alanlar (Bayhan, 2016)

Kaykay pisti, basketbol sahası, plaj voleybolu sahası, koşu pisti ve bunları çevreleyen peyzaj alanlarının iyileştirilmesini ve dönüştürülmesini konu alan projenin tasarım süreci kapsamlı bir kullanıcı ihtiyaçları analizi ile başlamıştır (Şekil 3.86 ve Şekil 3.87). Tasarım programı, açık çağrı yöntemi ile davet edilen park kullanıcılarının ve sporcuların sorunlarını ve ihtiyaçlarını dinleyerek oluşturulmuştur. Buna göre kaykay pisti zemini olabilecek yaralanmaları azaltacak ve sporcu performansını artıracak şekilde iyileştirilmiştir. Mevcut rampalar onarılmış, konumları sürekli bir hareket rotasına olanak verecek şekilde düzenlenmiştir. Eklenen yeni rampalar ile pist, farklı seviyelerdeki sporcuların bir arada bulunabilmelerine olanak sağlamıştır. Yenilenen zeminlerin grafik

tasarımlarıyla fiziksel çevrenin sunduğu renklerin referans alındığı, üretmeyi, onarmayı, paylaşmayı ve hareketi temsil eden renkler ile bir form oluşturmuştur. Nike’ın hareketin gücünü vurguladığı mottosu, “Bizi / Sporu Kimse Durduramaz” yazısı ve logosu, örgü ve Pixelwork ile yenilenen basketbol sahası tellerine uygulanmıştır (Şekil 3.88).

Şekil 3.88. Kalamış Parkı (Bayhan, 2016)

Tüm bu onarma ve dönüşümlere ek olarak parkın spor etkinlikleri dışında da kullanımını artırmak amacıyla, kapsamlı bir rekreasyon alanı tasarlanmıştır. Kaykay pistine paralel biçimde 43 metre boyunca uzanan etkinlik alanı olarak tanımlanarak, burada bisiklet parkı, kaykay tamir masası, kilitli eşya dolapları, geri dönüşüm çöp kutuları, piknik masaları, farklı kotlarda konumlanmış seyir/dinlenme/çalışma alanları oluşturulmuştur. Basketbol sahasını çevreleyen alanda ise, masa tenisi, oturma elemanları, denizin ve gün batımının izlenebileceği gökyüzü hamakları düzenlenmiştir (Şekil 3.89, 90, 91 ve 92).

Şekil 3.89. Kaykay Pistine paralel uzanan topluluk alanı – 1 (Bayhan, 2016)

Şekil 3.90. Kaykay Pistine paralel uzanan komünite alanı – 2 (Bayhan, 2016)

Şekil 3.91. Kalamış Parkının gökyüzü hamakları – 1 (Bayhan, 2016)

Şekil 3.92. Kalamış Parkının gökyüzü hamakları – 2 (Bayhan, 2016)

Kalamış Parkı Kolektif Dönüşüm Projesi'nin önemli özelliklerinden biri de basketbol sahasının ve koşu pisti zeminlerinin yapımında Nike Grind kullanılmasıdır. Aynı malzeme mobilyaların oturma yüzeylerinde de kullanılmıştır. Nike ürünlerinin, üretimi ve tüketimi sonucu ortaya çıkan atıkların geri dönüştürülmesi ile elde edilen, kauçuk esaslı Nike Grind, markanın Move to Zero (Sıfıra Gitmek) hareketi kapsamında, plastik pet şişelerin geri dönüşümü ile gerçekleştirdiği çalışmalarından biridir.

Projenin uygulamasından sonra Kadıköy Belediye başkanı, parkı ziyaret ederek, yapılan değişiklikleri yerinde incelemiştir. Basketbol sporuna ilgi duyan belediye başkanı parkta spor yapan gençlerle birlikte basketbol oynamış ve yenilenen park hakkında gençlerin düşüncelerini sorarak onların bu iyileştirmeden memnun olduklarını yerinde tespit etmiştir (Anonim, Kalamış Parkı'nı Geri Dönüşümle Onardılar, 2021).

Proje mevcut spor alanlarını iyileştirerek ve çeşitli dinlenme, çalışma ve oturma alanları yaratarak farklı yaş gruplarına hitap etmektedir. Kalamış parkının bu alanlarında Nike'ın geri dönüştürülmüş malzemesini kullanarak sürdürülebilirliğe doğru yeni bir adım atılmaktadır. Kolektif bir proje olarak ve kullanıcıların ihtiyaçlarının analizleriyle yola

çıkarak katılım sağlamada başarılı bir örnek sayılabilir. Halk arasında oluşan memnuniyet, bu tip iyileştirme projeleri için bir örnek olabilir.

Konuyla ilgili görüşme Onaranlar Kulübüyle yapılmıştır. İki makina mühendisi ve bir endüstri mühendisi ortaklığıyla kurulan Onaranlar kulübü, yaşadığımız alanların güzelleştirilmesi ve iyileştirilmesi amacını taşımaktadır. Kulüp, üretim, teknoloji ve sosyal faydayı birleştirme çabasıyla ve teknolojinin iyi yönlerini insanlara göstermek amacıyla yola çıkmıştır. Daha sonra topluluklar ve tasarımcılarla tanışarak sokağı kamusal mekâna dönüştürmeye başlamışlardır (Ufuk Emin Akengin, Onaranlar kulübünün kurucu ortağı). Amaçları onarma, üretme ve paylaşma odağında çevreyle diyalog kuran yaratıcı projeler geliştirmektir. Daha sürdürülebilir bir kent ve yaşam için katılımcılığa destek vermekte, demokratik üretimi ve paylaşımı önemsemektedir (Anonim, 2021). Tez kapsamında Onaranlar kulübü kurucularıyla; Ufuk Emin Akengin ve Doğukan Güngör’le çevrimiçi bir görüşme yapılmıştır. Görüşme sorularına verilen cevaplar şöyledir:

1. “Proje uygulamasından önce kentsel akupunktur kavramı ile aşına değildik. Ancak proje her ne kadar küçük ölçekli ve Nike’ın proje sponsoru olması nedeniyle düşük maliyetli olmasa da hem daha uygun maliyetlerle hem de daha küçük ölçeklerde uygulanabilir olması nedeniyle kentsel akupunktur uygulamaları için iyi bir örnek sayılabilir.”
2. “Kentsel akupunkturla pek aşına olmadığımız için bu soruya cevap vermemiz doğru olmayabilir.”
3. “Maliyet düşük değil, bunun aynısını daha ucuz malzeme ile yapabiliydik, ama Nike’a güvenerek uygulamalarımızda bunlara çok dikkat etmedik. 34 metre boyunca uzanan oturma alanlarında işçilik bile pahalı idi. Mobilya üretimi kullanılan boyalar bile maliyetliydi. Ancak tekrar vurgulamamız gerekiyor ki proje tekrarlanabilir bir projedir ve tekrarlanması gerekirse çok daha düşük maliyetle yapılabilir.”
4. “Bizim proje zaten Covid – 19’dan önce, kullanıcı gruplarıyla tek tek, her grupta görüşme yapılarak, açık çağrıyla ve bunların analiziyle tasarlanmıştı. Geri dönüşlere istinaden herkesin ihtiyacını karşılayabilecek bir tasarım yapılmıştı. Ancak Covid – 19 salgını başladıktan sonra belediye onaylarına sıra geldiğinde projenin yeni

standartlara göre sıkışık olduğu belirlendi ve tasarımlar tekrar sosyal mesafeye dikkat ederek yapıldı. Kalamış parkı zaten yoğun bir parktı, ancak uygulamadan sonra hem Nike duyurusundan dolayı hem de insanların parkın dönüşümü sonrasında merak etmeleri alanı daha da yoğunlaştırdı. Bu sebeple böyle projelerin Covid – 19’dan sonraki dönemde, yeni standartlara uyarak yapılmasının kentsel canlılık açısından verimli olabileceğini düşünüyoruz.”

Cevaplar incelendiğinde projenin başlaması her ne kadar kentsel akupunktur amacıyla olmasa da bu yaklaşım için örnek bir proje olma niteliğine sahip gözükmektedir. Kalamış parkı projesi kullanıcı ağırlıklı analizlerle yola çıkarak tasarımda halkın katılımı sağlanmıştır. Çeşitli insanların ihtiyaçlarını karşılaması kentsel alanda çeşitlilik göstergesidir. Aynı zamanda proje Covid – 19 salgınından sonra tasarımını revize ederek yeni alıştığımız hayata dayanarak tasarlanmıştır, bu nedenle bundan sonraki dönemlerde kentsel alanlar için iyi bir örnek sayılabilir.

3.2.3. Hareketli Çay Bahçesi, Beşiktaş, İstanbul, 2020

İstanbul’un en önemli ve merkezi semtlerinden birinde yer alan Beşiktaş Meydanı Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi, Barbaros Hayrettin Paşa Anıtı, Beşiktaş İskelesi, Demokrasi Anıtı vb. önemli kent öğeleri barındırmaktadır (Anonim, 2014). Meydan her gün iskelede vapur kullanan çok sayıda insanın bekleme ve buluşma noktası olarak nitelenebilir. Ancak her geçen gün artan taşıt trafiğiyle Beşiktaş Meydanı, kentsel işlevlerini yerine getirememekte, kent yaşamı sıkıntıya girmektedir. Alanın tarihsel, doğal ve kültürel değerlerinin insan ile yakın ilişkileri kopmaya başlamıştır.

2014 yılından bu yana Beşiktaş Meydanı Düzenleme Projesi; İstanbul’un önemli merkezlerinden birinin içinde yer alan Beşiktaş Meydanı ve çevresinin yeniden düzenlenmesini hedeflemiştir. Proje kapsamında, bölgenin yoğun olan yaya ve araç trafiğini düzenleyecek köklü ulaşım çözümleri öngörülmüştür (Anonim, 2021). Ancak halihazırda projenin uygulanma zamanı belli değildir.

Kentlerin kamusal mekanlarındaki çok işlevli tasarımlar, kentin kültürünü ve dokusunu oluşturan unsurlar arasında yer almaktadır. Etki odaklı tasarım stüdyosu Cross Change ve Hollandalı mimarlık ofisi Space Crafters iş birliği ile gerçekleştirilen Pop Up

Park İstanbul'da bunlardan biridir ve Beşiktaş Barbaros meydanı uygulama alanı olarak seçilmiştir (Şekil 3.93 ve Şekil 94). Beşiktaş'ın en işlek meydanlarından biri olan Barbaros Meydanı'nda kent sakinlerinin bir sonraki otobüsü, vapurdan inen arkadaşını beklerken duraklayabileceği, meydanı keşfedebileceği ve çeşitli aromatik bitkiler eşliğinde dinlenebileceği bir alan olarak tasarlanan Pop Up Park İstanbul, her gün meydana geçen yüzbinlerce İstanbullunun hizmetine sunulmuştur (Anonim, 2020).

Şekil 3.93. Barbaros Meydanı'nın konumu (Google, 2021)

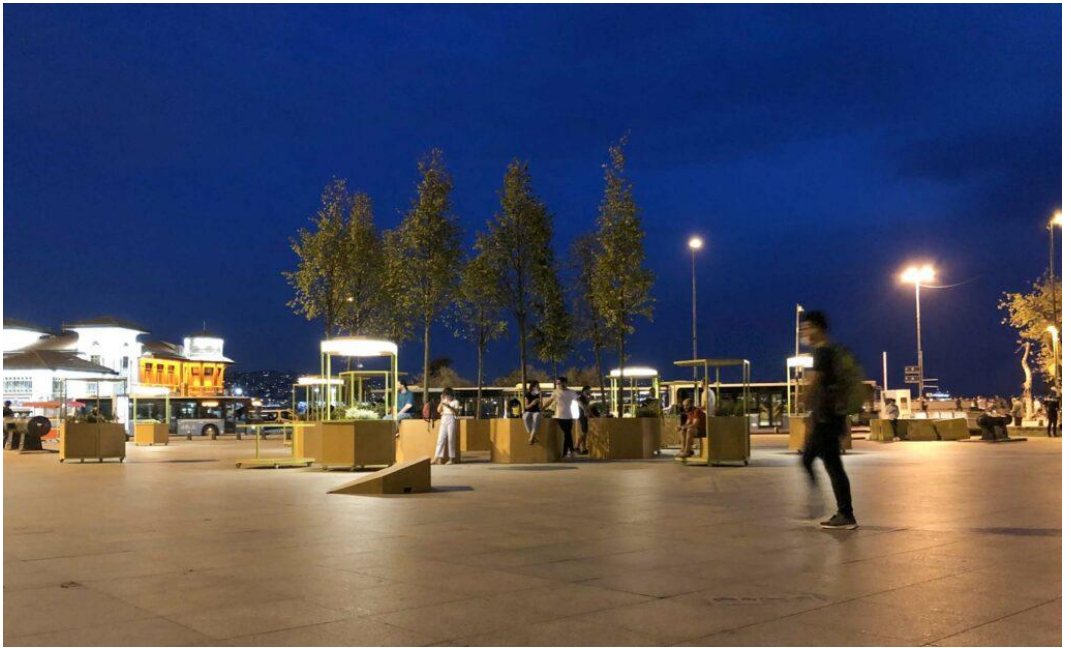

Şekil 3.94. Barbaros Meydanının uygulamadan önce durumu (Anonim, 2021)

Pop Up Park İstanbul, kamusal mekanlardaki çeşitli ihtiyaçlara cevap verebilmeyi geçici bir süre için de olsa hedeflemiştir (Şekil 3.95 ve Şekil 96) (Gazan, 2020). 2020 yılında 10 gün içinde Beşiktaş Barbaros meydanında kurulan Pop Up Park İstanbul, modern kentlerdeki kamusal mekanların nasıl çok işlevli tasarlanabileceği ve farklı şekillerde kullanılabilmesi sorusuna cevap bulmayı amaçlayan, deneysel bir tasarım ve uygulama projesidir (Anonim, 2020).

Şekil 3.95. Uygulamanın gündüz görünümü (İtez, 2020)

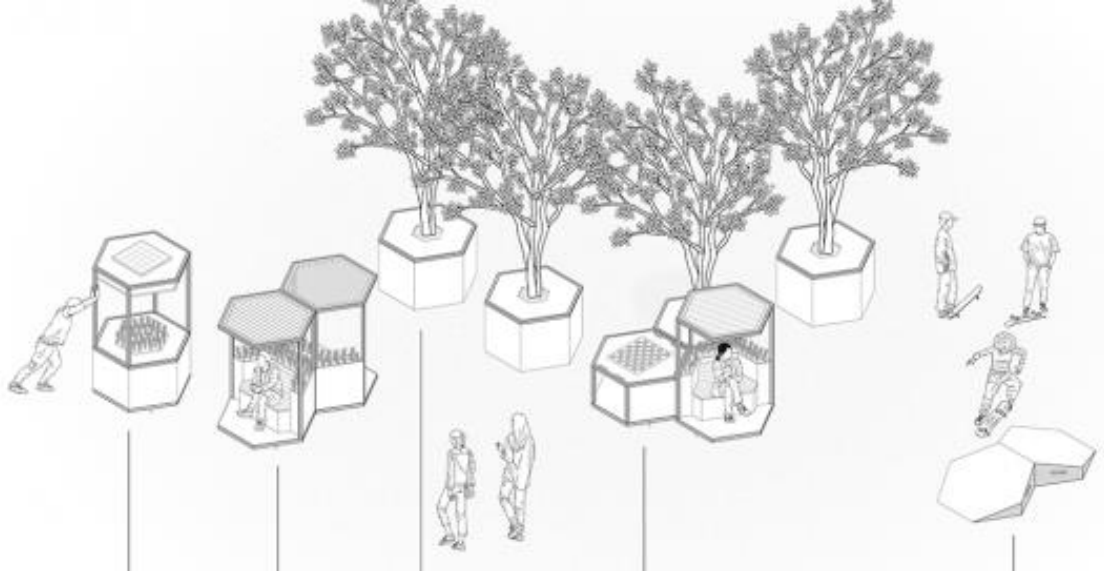

Şekil 3.96. Uygulamanın gece görünümü (İtez, 2020)

Pop Up Park, Hollanda'nın yaratıcı endüstriler tarafından desteklenen "Bir Üretim Aracı Olarak Gelenek" projesinin ikinci fazı olarak sayılmaktadır. Aynı projenin ilk fazı kapsamında 2019 yılında yine Beşiktaş Belediyesi desteğiyle, 13 farklı kombinasyonla ekilen tekerlekli bostanlar tasarlanmıştır. Beşiktaş sakinlerine istedikleri bitkileri yetiştirme, komşuları ile kapı önünde kendi ektiklerinin sohbetini yapabilmeleri için tasarlanan bostanlar, Beşiktaş sakinlerine bir akşam yemeği organizasyonu ile tanıtılıp sahiplendirilmiştir. İkinci aşama olan "Pop Up Park İstanbul" ise kamusal mekânda karşımıza çıkan çeşitli ihtiyaçlara cevap verebilmesi için tasarlanan, tekerlekli mobilyaların farklı kompozisyonlarla alternatif kullanım alanları yaratabildiği çok işlevli bir park önermesidir (İtez, 2020).

Tüm proje boyunca yeniy adaptasyon için geleneği merkezine alan ekip, bu kez ilhamını yerel kültürün uzun yıllardır bir parçası olan, keyifle sosyalleştiğimiz çay bahçelerinden almaktadır. Kentin hızla değişen kullanıcı kitlesi ve ihtiyaçlarına, çok işlevli, mobil, özelleştirilebilir yapısı ile kentin kullanıcılarına keyifli bir duraklama alanı sunmayı hedeflemektedir. Proje, Türk kültürüne giren ve daha sonra sosyal bir buluşturucuya dönüşen çayı ve onunla beraber çay içme geleneğini, yeniden kamusal mekânın merkezine buluşma alanı olarak geri getirmiştir (Anonim, 2020 ve İtez, 2020).

Parkı oluşturan oturma, aydınlatma, masa öğelerinin tamamının tekerlekli olması ve bu elemanların esnekliği etkinlik yapabilmek için farklı kullanım şekillerine olanak sağlamaktadır (Şekil 3.97). Kullanıcı ister yalnız, ister pandeminin getirdiği sosyal mesafe kurallarını göz önüne alarak veya ıhlamur ağaçlarının altında arkadaşları ile çember halinde oturarak burada vakit geçirebilir, rahat rahat mekânı kullanabilir. Tüm oturma ve aydınlatma öğeleri aynı zamanda birer tekerlekli çay bahçesidir (Şekil 3.98 ve Şekil 99).

Şekil 3.97. Hareketli çay bahçesinde uygulanan eleman tipleri (İtez, 2020)

Şekil 3.98. Tekerlekli çay bahçeleri – 1 (İtez, 2020)

Şekil 3.99. Tekerlekli çay bahçeleri – 2 (İtez, 2020)

Her birinde bir bardak sıcak suya bir dal koparıp atarak içilebileceği 9 farklı tıbbi aromatik bitki ekilidir. Adaçayından biberiyeye, ıtırden limon otuna ve melisaya uzanan çay bitkilerine ek olarak çayını şekerli sevenler de düşünülerek parkta şeker otu da ekilen bitkiler arasında yer almaktadır. Güneş panelleri kullanılarak tasarlanmış yeşil enerjili ve hareketli sokak aydınlatmaları meydanın akşam müdavimlerine güvenli, sıcak bir oturma alanı sağlamaktadır (Anonim, 2020) (Gazan, 2020) (İtez, 2020).

Projede her modülün tekerlekli olması Covid – 19 pandemisinin öne çıkarttığı sosyal mesafenin alanda uygulanabileceği göstermektedir. Vatandaşlar her ne kadar projenin tasarım ve uygulamasında dahil edilmiş olmasalar da, onların bu modüler ve hareket edebilir formları kullanımı, 2014'ten beri söz konusu olan yayalaştırma projesine uygun bir şekilde tasarlanmasını mümkün kılmaktadır. Kalıcı olacak uygulamalar için bu proje küçük ölçekli, kısa zamanda uygulanabilir, az maliyetli ve aynı zamanda kamusal yaşama ve sosyal etkileşime yardım ederek örnek bir uygulama niteliğine sahip sayılabilir.

3.2.4. Boğada, Kadıköy, İstanbul, 2017

Kadıköy sınırları içinde bulunan ve ilçenin simgesi haline gelen Altıyol'daki Boğa Heykeli, Sultan Abdülaziz tarafından 1864 yılında sanatçı Rouillar'a Paris'te yaptırılmış

İspanya’da özellikle de Madrid’de yükselişte olan ve kamusal mekânda kendini farklı şekillerde temsil etmeye başlayan katılımcı mimarlığın İstanbul ayağını karşılıklı deneyim aktarımı yoluyla ivmelendirme güdüsü programın ana çekirdeğini oluşturmuştur (Anonim, 2017).

Program kapsamında, analiz çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan veriler doğrultusunda, gün içinde yoğun olarak kullanılan alandaki oturma birimlerinin yetersizliği ve kullanışsızlığına yönelik bir çözüm arayışına gidilmesi kararlaştırılmıştır (Anonim, 2021).

Boğada projesi için, kolektiflerin tanışıp çalışma disiplinlerini birbirine aktardığı buluşma sonrasında proje alanı seçimi yapılmıştır. Kadıköy’ün çeşitli mahalleleri incelenerek yapılan saha gezilerinden sonra Boğa Meydanı’nın yanındaki alanda çalışma kararı alınmıştır. Surp Levon Ermeni Katolik Kilisesi yanında kalan, büyük dut ağacını çevreleyen, semtin önemli buluşma noktalarından biri olan bu kamusal mekânda analizler yapılmaya başlanmıştır (Şekil 3.101) (Anonim, 2021).

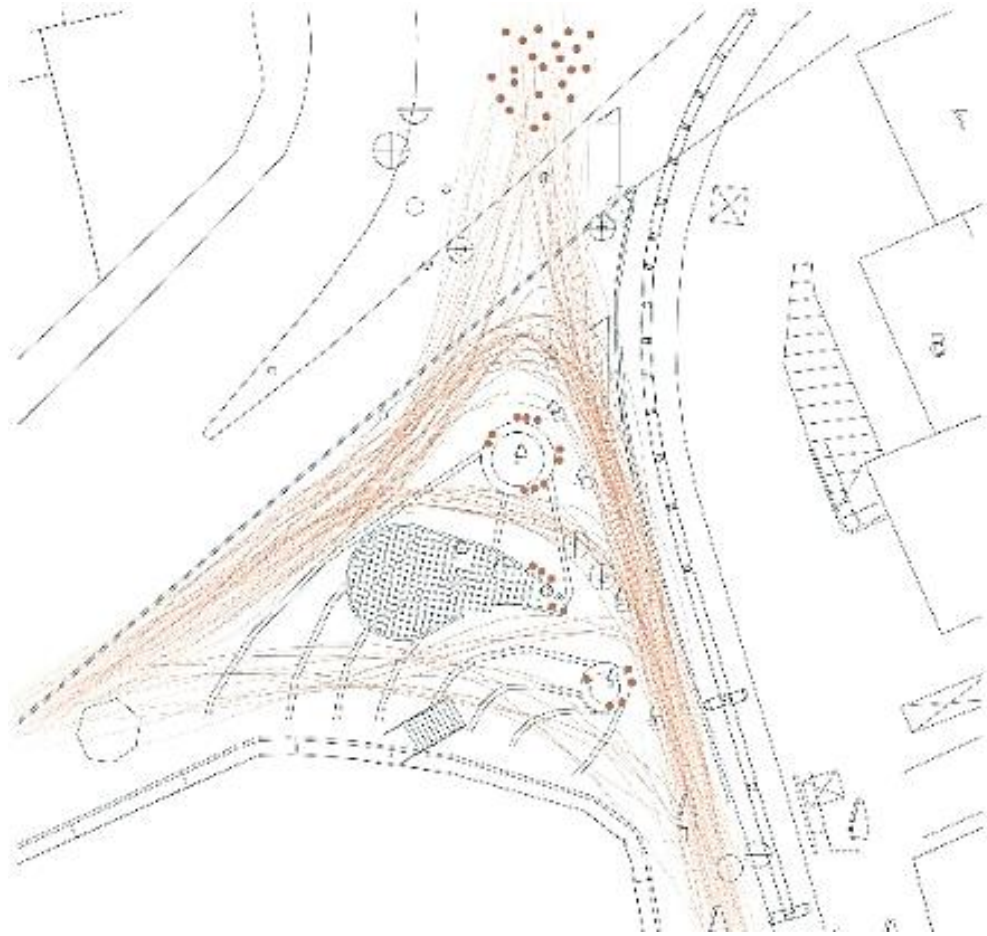

Şekil 3.101. İncelemelerden sonra proje için seçilen alan (Google, 2021)

Gönüllü katılımcıların büyük yardımlarıyla yaz boyunca alanın ihtiyaçlarını ve kullanımını anlamaya yönelik çeşitli röportajlar, gözlemler, analiz çalışmaları yapılmıştır.

Süreç takibini kolaylaştırmak amacı ile bir Tumblr hesabı oluşturulmuştur (Anonim, 2021) (Anonim, 2021). Özellikle gönüllü katılımcılar tarafından alan üzerinde yapılan ön gözlemler ve kullanıcılarla gerçekleştirilen kısa söyleşiler projenin geliştirilmesinde öncü rol oynamıştır (Şekil 3.102 ve Şekil 3.103) (Tezyüksel, 2017).

Boğada projesi, yapılan açık çağrının ardından, Todo por la Praxis, Herkes İçin Mimarlık, -trak Mimarlık ve Onaranlar Kulübü'nün yürütücülüğünde yapılmıştır. Katılımcılara uygulama öncesi Kadıköy Belediyesi'nin atölyelerinde kaynak, taşlama, demir ve ahşap kesimi eğitimi verilmiştir. Sonrasında yine bu atölyelerde katılımcılarla beraber dışarıdan herhangi bir iş gücü yardımı alınmadan kent mobilyaları üretilmiştir. Gönüllülerin tasarımcı kimliğinden, uygulayıcı katılımcı kimliğine geçmesini kolaylaştıran atölye eğitimleri, aynı zamanda projenin daha kolay sahiplenilmesi ve ilerletilmesinde büyük etki sağlamıştır (Anonim, 2021).

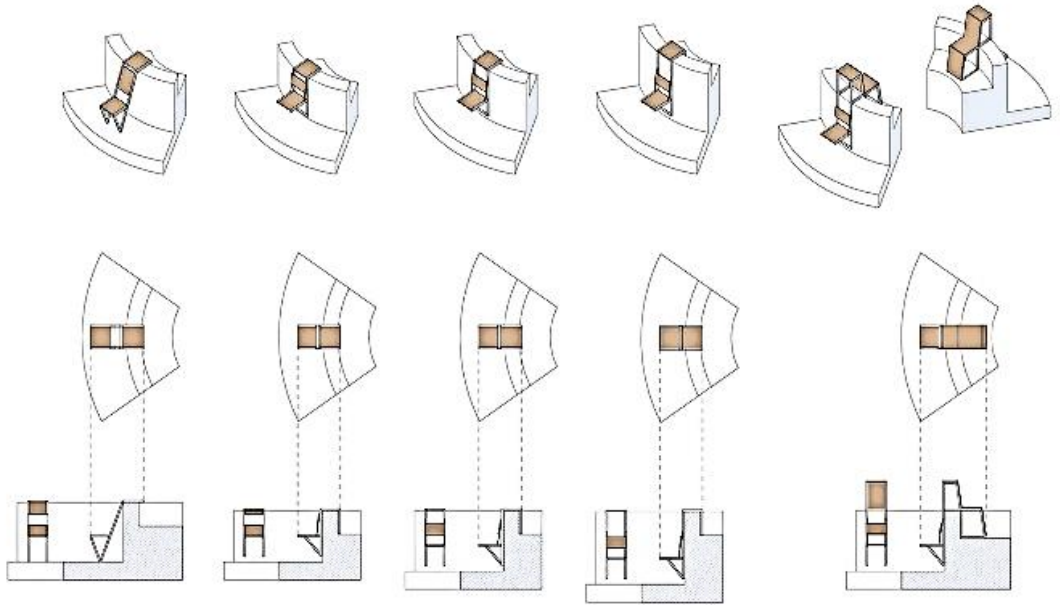

Şekil 3.102. İnsan hareket diyagramı (gece) (Tezyüksel, 2017)

Şekil 3.103. İnsan hareket diyagramı (gündüz) (Tezyüksel, 2017)

Metal kutu profiller ve ahşap kullanılarak tasarlanan ilk prototip süreç içinde bir gün boyunca meydana denemiş ve kullanıcıların tepkisi gözlemlenmiştir (Şekil 3.104) (Anonim, 2021).

Şekil 3.104. İlk öneri görünüş – birim detayları (Anonim, 2021)

Çalışma alanını aktif kullanan, çiçekçilerden ayakkabı boyacısına kadar tüm vatandaşların ilgisini çeken proje, gelen vatandaş yorumlarıyla da zenginleşerek Eylülde gerçekleşen yerleştirmeye tamamlanmıştır. Kullanıcıların olumlu yorumları sonrası ilk prototip esas alınarak çeşitli varyasyonlar geliştirilmiştir (Şekil 3.105) (Tezyüksel, 2017).

Şekil 3.105. Çeşitli varyasyonlar geliştirilmesi (Tezyüksel, 2017)

Üretilen kent mobilyaları alana yerleştirilip alanın peyzaj düzenlemeleri yapılarak, yenilenen mekân kullanıma açılmıştır (Şekil 3.106 ve Şekil 3.107).

Şekil 3.106. Uygulamadan sonra alan – 1 (Tezyüksel, 2017)

Şekil 3.107. Uygulamadan sonra alan – 2 (Tezyüksel, 2017)

Bu çalışma, hem fiziksel mekânın vatandaş eliyle yeniden değerlendirilmesini, hem de kamu desteğiyle sivil inisiyatiflerin kente müdahalesini göz önüne sermeyi amaçlarken, iki farklı coğrafya arasındaki iletişimi de değerlendirme fırsatı yaratmıştır. Tasarımda sakinlerin fikri ile yola çıkılmış, gönüllü katılımcılar eğitilmiş, yürütücü kolektifler yardımıyla sahada uygulama fırsatı yakalanmış, kısa zamanda çok az masrafla meydana yer hissi güçlendirilmiştir. Proje alanın sosyal yaşamında ve anlamında büyük bir etki yaratmayı başarmıştır.

Konuyla ilgili görüşme soruları Herkes İçin Mimarlık (HiM) Derneğine gönderilmiştir. HiM Derneği toplum yararını gözeten bir mimarlık için örnekler ortaya koymak, mimarlık üretiminde alternatifleri tartışmaya açmak ve üretmek, mimarlık aktörlerinin sosyal sorunların çözümünde inisiyatif almasını teşvik etmek, çalışılan coğrafyalarda var olan mimari ve sosyal potansiyelleri, günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde değerlendirmek hedefleri ile 2011 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Farklı uğraşlardan gönüllü öğrencilerin ve profesyonellerin bir araya gelerek ülke ve dünya genelinde karşılaşılan sosyal sorunları yaratıcı yollarla gündeme getirebildikleri, bu sorunlar hakkında farkındalığı arttırmak ve mimarlık ve tasarım alanlarından çözüm yolları üretmek üzere harekete geçebildikleri bir platform sayılmaktadır. Kentsel ve kırsal

alanlarda, projelerin tasarım, planlama ve inşaat süreçlerinde eksikliği hissedilen katılımcı mekanizmaları teşvik ederek toplum yararına ve toplumla birlikte çalışan bir mimarlık ortamı oluşmasına katkı sağlamak istemektedir (Anonim, 2021).

HİM derneğinden Boğa projesinde yer alan Dilara Kara ve Bihter Çelik eposta ile gönderilmiş olan soruları ortak bir şekilde cevaplamışlardır;

1. “Bizim kullanımımızda’kentsel akupunktur’, bir taktiksel kentçilik alt başlığıdır. Kentsel yenilenmeyi teşvik eden, küçük ölçekli ve nispeten ekonomik yapım metotlarına sahip olup kamusal mekânda dönüştürücü ve çevresel stresi azaltıcı rol üstlenen müdahaleler. Birden fazla isimle temsil edilen taktiksel kentçilik alt başlıkları (kentsel akupunktur, kendin-yap kentçiliği, kentsel yama vb.) sanıyoruz ki kesin çizgilerle birbirlerinden ayrılarak farklı kapsamları temsil etmiyorlar. Temiz bir sınıflandırmanın henüz gerçekleşmiş olmaması dünya üzerinde birçok yerde eş zamanlı gelişmesinden kaynaklanabilir.

Bu noktada Boğada projesini kentsel akupunktur diye tarifleyebilir miyiz? Pekâlâ evet, kentsel akupunktur diye etiketleyebiliriz. Çalışmanıza katkı sağlayacağını düşünerek belirtelim ki biz bugüne kadar, kentsel yama diye adlandırdık.

Bugün sizinle birlikte burada figüratif yakıştırılmış tasvir sözcüklerinin anlamlarından bir sınıflandırmaya gidelim. Örneğin yamanın amacını; ilk yapıldığında performans sergilememe, fakat bir bütünün içinde nispeten kısıtlı bir alanda yaşanan performans düşüşünü kendi estetik değerleri ile ortadan kaldırma diye tanımlayalım. Akupunkturu ise, uygulamanın insan vücudundaki stresi azaltmayı amaçlaması gibi, yapılı çevredeki stresi azaltmak için uygulanan, uygulandığı alanla uyumlu bir estetik tavır ile gelişen nispeten gözle fark edilmez uygulamalar diye tanımlasak... İşte o vakit Boğada’ya kentsel akupunktur değil yama derdik.”

2. “Yani tüm taktiksel kentçilik uygulamalarına sınıflandırmaksızın akupunktur benzetmesini kullananlar da var, siz tezinizde böyle mi almaktasınız? Öyle kullandığınızı var sayar da aynı şeyi tartıştığımızı düşünürsek; bizim için kentsel

akupunktur/taktiksel kentçilik, kentler hakkında üstel bir bakış açısıyla verilen büyük ölçekli kararların çıkardığı sorunları, yeri geldiğinde kısmen de olsa çözmemizi sağlıyor, yeri geldiğindeyse farkındalık uyandıracak gerilla hareketlerde bulunmamızı sağlıyor.”

3. “Kentsel akupunktur için sayılan ilkelerin hepsini karşılamakla beraber Boğada projesinde öne çıkanlar; katılımcı olmak, İspanyol ve Türk tasarımcılar, öğrenciler, tasarım meraklıları, Kadıköy Belediyesi, Boğa’da kullanıcıları başta olmak üzere kısaca Kadıköy halkı.

Düşük maliyetli olmak; tüm süreç eldekini verimli kullanmak, uzun soluklu kullanım sağlamak ve sürdürülebilirliği elden bırakmamak üzerine kurgulandı. Küçük ölçekli olmak; 1 – 1 ölçekte gerçekleştirilebilir, yapım sırasında prototip üzerinden tercüme edilip kullanımın sorgulanabilir olmasına özen gösterdik. Ve domino etkisi beklentimiz ise henüz gerçekleşmedi diyebiliriz.”

4. “Etkili bir yaklaşım olması, yerel yönetimlerin üst ölçek kararları ile bu prototip çalışmaları desteklemesi ön şartı ile gerçekleşebilir. Örnek olarak, Paris bisiklet yolları geri kazanımı projesi. Bu tip kentsel küçük dokunuşlarla bir etki yaratmak mümkün, fakat bu etkinin kalıcılığı, sürdürülebilirliği yerel yönetimlerin desteğiyle başarılabilir.”

Proje Herkes İçin Mimarlık’ın bakış açısından kentsel akupunktur ve kentsel yama arasında, başka bir deyişle her iki kategoride yer alabilmektedir. Onlara göre kentsel akupunktur kent sorunlarını çözmeye çalışmak ve halk arasında farkındalık yaratmaktan ibarettir. Kentsel akupunktur ilkelerinden projede görülenler küçük ölçekli olması ve katılımı sağlamasıdır. Ancak projeden beklenen domino etkisi henüz ortaya çıkmamıştır. Yerel yönetimin desteğiyle ileride Covid – 19’un etkilerini azaltmak veya sürdürülebilirliği sağlamak için kentsel akupunkturu etkili buldukları söylenebilir.

Ayrıca konuyla ilgili görüşme soruları Todo por la praxis’e (TXP) gönderilmiştir. TXP, Madrid merkezli çok disiplinli bir mimar, tasarımcı ve sanatçı topluluğudur. TXP, vatandaşların aktif katılımını içeren kentsel inovasyon için yeni kanallar, araçlar, metodolojiler ve çerçeveler sağlayan yeni kent üretim biçimleri önermektedir. Ana

faaliyetini ortaklaşa teşhis edilen, birlikte tasarlanan, toplu olarak inşa edilen ve vatandaş yönetimi modelleriyle tanımlanan, vatandaşlarla ortak üretim süreçleri öneren işbirlikçi uygulamalardan geliştirmektedir. İş birliği yapan ve bilgi, deneyim ve kaynakları paylaşan farklı grup ve aracı ağlarıyla eklemlenmektedir (Anonim, 2021).

TXP'den gelen cevaplar aşağıdaki gibidir:

1. “Kentsel akupunkturu, Çin tıbbının belirli sorunları ele alma biçimine atıfta bulunan kentte küçük ölçekli müdahaleler olarak anlıyoruz. Planlı şehirciliğin aksine, bu müdahaleler dakik, geçerli durum ve bağlam içindedir. Boğada projesi bir kentsel akupunktur projesi olarak anlaşılabilir, çünkü bu, boyutunun ötesinde, toplumdaki gelen analizlere dayalı olarak bir mekânın işleyişini test etmeye çalışan küçük ölçekli bir çalışmadır. Bu çalışma, belirli bir iyileştirme ihtiyacına ve alan için daha büyük olanaklara yanıt vererek belirli bir sosyal dokuya katılmamızı sağlamıştır. Bu proje, tıpkı kentsel akupunkturun işe yaradığı gibi bir kentsel dönüşümdür.”
2. “Bunlar, yukarıdan aşağıya işleyen planlı kent ve geleneksel şehirciliğin hegemonik modelini alt üst eden bir şehircilik inşa etme süreçleridir. Kentsel akupunktur felsefesi, tabandan dönüşüme bir alternatif, aşağıdan yukarıya katılımı ön planda tutan bir şehirciliktir. Amacı, geleneksel modele alternatif araçlar üretmek, vatandaş özerkliğini ve kendi kendini yönetebilme alanlarını uygulamaktır.”
3. “Hasta veya düşük enerjili bir noktada gerçekleşmek: Projelerimizin birçoğunda var.

Küçük ölçekli olmak: Zorunlu değil, projeye bağlı.

Disiplinler arası olmak: Biz daha çok disiplinler arasına inanıyoruz (Çağdaş sanat, arabuluculuk, mimari ve diğer uygulamalar arasında gezinme).

Tekrarlanabilir olmak: Hayır, biz onların tekrarlanabilir olmasını istiyoruz ki aynı şey değil.

Hızlı uygulama sağlamak: Mutlaka değil, projeye bağlı, ancak çoğu durumda bunu yapıyoruz.

Ortaklaşa Öğrenmek: Eğitime, insanlar üzerinde tahakkümün bir belirtisi olarak inanmıyoruz. Kolektif ve karşılıklı olarak öğrenmeyi istiyoruz, başkalarının bilmesi gerektiğini veya yukarıdan aşağıya anlaması gerektiğini düşündüğümüz bir şey hakkında eğitmemeyi tercih ediyoruz.

Katılımcı olmak: Her zaman projelerimizin merkezinde.

Domino etkisine sahip olmak: Bu tekrarlanabilir olacaktır.

Düşük maliyetli olmak: Olmazsa olmaz bir koşul değil.

Yaratıcı olmak: Her şeyin yaratılış-yaratıcı olduğuna inanan bir temel ile çalışıyoruz, nereden gelirse gelsin. Topluluklar da yaratıcıdır.

Sürdürülebilir olmak: Böyle olmalarını istiyoruz, ancak bu büyük ölçüde çerçeveselendikleri koşullara bağlıdır.

Belirttiğiniz bu ilkelerin ötesinde projelerimizin en önemli özelliği alternatif yönetim modelleri oluşturmalarıdır. Taktiksel şehircilik süreçleriyle ilgileniyoruz, kapalı ve kesin süreçler üretmenin ötesinde, eleştirel bir ruhla sürekli bir dinamizm ve hareket içinde açık, gelişen süreçler test ediyoruz.”

4. “Herhangi bir katılım ve yakınlık süreci, bir pandemi olsun ya da olmasın, kamusal mekanları dönüştürmek için optimal olabilir. Bu sosyal ve sağlık krizinin bize bıraktığı şey, giderek daha fazla insanın aktif katılım kanallarını ve yeni vatandaş öz-örgütlenme yollarını uygulaması için kamusal mekanları ve bunlara müdahale etme şeklimizi yeniden düşünmemiz gerektiğidir. Tüm bu unsurlar bu bağlamda anahtar olarak ortaya çıkmıştır.

Daha sağlıklı kentlerle ilgili olarak gelişimler mutlaka kentsel akupunkturdan değil, herhangi bir kentsel planlamanın üstünde ve ötesinde olan diğer politik ve yapısal kavramlardan geçer. Toplumla birlikte sağlıklı şehirler derken ne demek istediğimiz tabandan düşünmeye yönelik yeni siyasi bir iradedir.”

Todo por la praxis, toplumdan gelen analizlere dayalı bir mekânın işleyişini test etmeye çalışan küçük ölçekli çalışmaların büyük olanaklara yanıt verebileceğine inanmaktadır. Kentsel akupunkturu aşağıdan yukarıya bir yaklaşım olarak, geleneksel modellere alternatif bir araç olarak hem vatandaşların özerkliğine hem de kendi kendine yetebilen alanların yaratılmasını sağlayacağına inanmaktadır. Onların projelerinde kentsel akupunktur ilkeleri olarak, hasta ve düşük enerjili bir noktada uygulanmak, disiplinler arası olmak, katılımcı ağırlıklı olmak, yaratıcı olmaya ek olarak alternatif yönetim modelleri oluşturmak ve eleştirel bir ruhla dinamik gelişen süreçler geliştirmek öne çıkmaktadır, ancak Covid – 19’un etkilerinin azalması için siyasi bir iradeye ihtiyaç olduğu belirtilmektedir.

Uygulama ile ilgili kolektife dahil olan gruplardan biri de Onaranlar Kulübüdür. Onaranlar Kulübünden, Ufuk Emin Akengin ve Doğukan Göngür ile çevrimiçi görüşme yapılmıştır, sorulara verilen cevaplar şöyledir:

1. “Projeye katılmadan öne mimar olmadığımız için kentsel akupunktur kavramı ile aşına değildik. Ancak projenin küçük ölçekli, az maliyetli ve hızlı uygulanmış olması, hasta bir noktanın enerjisini iyileştirerek etkisini daha büyük bir alanda göstermesine istinaden müdahalenin kentsel akupunktur yaklaşımına tamamen uyumlu olduğunu düşünüyoruz.”
2. “Kentsel akupunkturla pek aşına olmadığımız için bu soruya cevap vermemiz doğru olmayabilir.”
3. “Sayılan ilkelerden hasta olan bir noktada uygulanması, küçük ölçekli, hızlı olması, gönüllülerin katılımını sağlaması dikkate alınmıştır. Bu arada birkaç farklı kolektifin beraber çalışması bir ilke olarak eklenilebilir. Hem de yerel yönetimin projeye dahil olması izin süreçlerini çok kolaylaştırmıştır. Yukarıda bahsi geçenlerin en önemlisi katılımcı olmak; hem alanda hem kent sakinlerinin bir şeyler öğrenmek isteyen insanların bir araya toplanmasıdır.”
4. “Covid – 19, markaların ve şirketlerin ve yerel yönetimin kamusal mekanlara ve sokaklara bakış açısını daha da değiştirdi ve onlar için önemli hale getirdi. İnsanların birbirleri ile buluşabilmesi ve aynı zamanda gerektiğinde birbirinden mesafeli durabilmesi önem kazandı. Sonraki dönemde kamusal mekân da

konforun git gide daha da çoğalması gerektiği öne çıkacaktır. Covid'den dolayı krizler ortaya çıkabilir ve bu yüzden kentsel akupunktur bizim bulunduğumuz dönemde bir cevap olabilir. Bu yüzden kentsel akupunktur projelerinin artması lazım ki, insanlar onun ne kadar önemli ve yararlı olduğunu görsünler ve buna ek olarak iyi örneklerin görünür olması ve artması lazımdır. Burada kaynak paylaşımı ve uygulamaların nasıl yapılması gerektiği de önemli sayılmaktadır. Artık sadece mimarlar tarafından değil, diğer insanların da kendi mekanlarını yaratabilmeleri lazımdır. Türkiye çapında yavaş yavaş böyle uygulamalar çoğalacak inşallah.”

Görüşmeden elde edilen bilgilere dayanarak projenin kentsel akupunktur yaklaşımıyla örtüşmekte olduğu ve bu yaklaşımın birçok ilkesiyle uyum sağladığı görülmektedir. Projede özellikle vurgulanan ilkeler hem gönüllüleri hem de farklı kolektifleri bir araya getirerek katılımı sağlamak ve disiplinler arası olmaktır. Onaranlar Kulübü kurucularının bakış açısından Covid – 19'dan sonra sokak, ev dışı ve kentsel alan daha da önem kazanmıştır. Artık markalar, özel sektör ve yerel yönetimler bundan sonra onun iyileştirilmesi ve canlandırılması için daha sağlıklı bir kente sahip olmaya yönelik özen göstereceklerdir. Onlara göre böyle projeler çoğalacak ve zamanla insanlar da kendi alanlarını yaratmaya başlayacaklardır.

3.2.5. Başka Bir Oyun, Gölcük, Kocaeli, 2016

Antik dönem kalıntılarına dayanarak eski bir yerleşim olduğu ifade edilen Saraylı Köyü (Şekil 3.108), 1999 depreminin merkez üssü olan Gölcük'e (Şekil 3.109) bağlıdır. 46 adet koruma altına alınmış sivil mimarlık örneğini barındıran ve bir kısmı 1. derece arkeolojik sit alanı olan, meydanındaki asırlık çınar ağacı, yenilenmiş camisi ve kahveler üçlemesi ile köy, 1996'da kentsel sit ilan edilmiştir. Köy, verimli tarım toprakları ve Osmanlı Dönemi'nde Saray'a götürülen üzüm bağları ile tipik bir kırsal yerleşimken, 1930'larda süregiden toprağa dayalı geçim kaynağının Gölcük Tersanesi'nin inşası ile endüstriye geçmesine, tarımla uğraşan köylünün, ücretli işçi sınıfına dönüşmesine neden olmuştur. Ancak köylünün toprağı ile aktif bağı da uzun süre etkisini yitirmemiştir. 1999 Depremi sonrasında ise, sağlam zeminli tarım toprakları kamulaştırma ile imara açılmıştır (Anonim, 2016 ve Günaslan, 2016).

Şekil 3.108. Saraylı Köyü ve müdahale alanının kuşbakışı görüntüsü (Google, 2021)

Şekil 3.109. Saraylı Köyü'nün Kocaeli, Gölcükte ki konumu (Anonim, 2016)

Saraylı köyü, etrafındaki iki ve üç katlı betonarme konutlar ile son yıllarda inşa edilmiş olan yüksek katlı yapılarla geleneksel ve modern, kır – kent, eski – yeni olguları arasında kalmış bir yerleşim haline gelmiştir. Köy halkının köyleri ile bağları hala aktif ve güçlüdür, bir yandan köyün kadınları yaklaşık bir yıldır köy meydanında her pazar köylü pazarı kurarlarken diğer taraftan kalıcı konutların inşası için topraklarını veren köylülerle kalıcı konutlarda yaşayan çocuklar köyle sürekli iç içedir. Fakat köy henüz Safranbolu, Cumalıkızık, Beypazarı, Taraklı gibi turistik bir yere dönüşmemiş durumdadır (Anonim, 2016).

2011'de çalışmalarına başlayan ve 2015 Eylül'ünde Kocaeli Üniversitesi MTF Mimarlık Bölümü ile organik bağlarla yola çıkan Başka bir Atölye Saraylı köyünde gönüllü şekilde öğretmek yerine deneyim aktarımına dayalı bir atölye süreci başlatmıştır. Atölye ilk

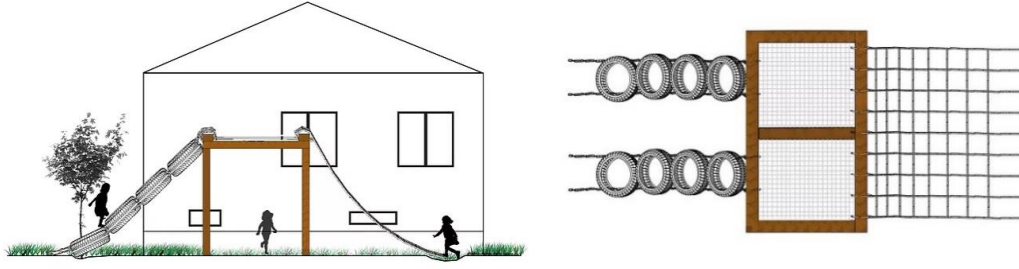
olarak köyün arada kalmış hallerini, fiziki, sosyolojik, demografik, somut ve somut olmayan farklı yönleriyle incelemeye, tartışmaya başlamıştır. Köylüden ve civar yerleşimlerden yerin ihtiyaçları dinlemiş, gözlemlemiş ve köyün yerlileri ile başka bir mimarlık arayışına girilmiştir (Anonim, 2016).

Atölyenin çalışma sürecinde, tüm çalışmalar köy halkı ile bazen köy kahvesinde (Şekil 3.110), bazen pazarın ortasında, bazen de asırlık çınar ağacının altında tartışılmıştır. Atölyeciler dönem boyunca köy ve civarını incelemiş ve en çok köy pazarının koşullarına, kalıcı konutlar arasındaki güzel, ancak dikkat çekmeyen yeşil alanlara, prefabrik plastik oyun alanlarına, gençler için etkinlik alanı ihtiyacına dikkat etmişlerdir (Günaşlan, 2016).

Şekil 3.110. Köy kahvesinde köy halkı ile yapılan atölye (Anonim, 2021)

Bu eksiklikleri çeşitli analizler ve öneriler ile ortaya koyarken ilk olarak dönem içindeki açık atölyede atık lastiklerden oluşan bir oyun alanı, köy çocuklarının tabiriyle Lastik Parkı düzenlemesi yapılmıştır. Tasarım sürecinde üretilen oyun grubu maketlerinden biri atölye katılımcıları tarafından onaylanmıştır. Katılımcılar toplu olarak beğendikleri maket üzerinde birlikte çalışarak çizimler üretmiştir. Ardından atölyede çizdiğini inşa etme pratiği ile bu kez oyun alanı tasarımı konstrüksiyon haline evrilmiştir (Şekil 3.111). Çalışmalara mekân olan yerlerden biri olan köy kahvesinin arka bahçesi hem köy meydanına bakması hem de çocukların en fazla o civarlarda oynamalarından dolayı çalışma alanı olarak seçilmiştir (Günaşlan, 2016).

Şekil 3.111. Maket üzerinden üretilen çizimler (Anonim, 2021)

Sıfır bütçe ve destekle başlanan uygulama, atölye katılımcıları, köy çocukları ve kahvecinin malzeme temini sırasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle biraz uzayarak dört günde bitirilmiştir. Çocuklar başlangıçtan itibaren sürecin esas parçası olmuşlardır. Uygulamanın her aşamasında beden gücü ile destek olmalarının yanı sıra atölyecilerin diğer projelerine eleştiri getirmeye başlamışlardır. Tırmanma ağı için, Gölcük tersanesinin çalışanlarından biri, gemicilerin ip bağlama tekniklerini atölyecilere öğretmiş ve çeşitli biçimlerde ipler örülmesini sağlamıştır. Köyün ahşap ustası ahşap işleri için atölyesini açarak yardımcı olmuştur. Sanayiden atık lastiklerin delinmesi konusunda destek alınmıştır. Atölyenin çalışma sonucu Şekil 3.112’de görülmektedir (Günaslan, 2016).

Şekil 3.112. Çocuklar ve atölye katılımcılarının iş birliği ile lastik parkını uygulaması (Günaslan, 2016)

Şekil 3.113. Oyun alanının bitmiş hali (Günaslan, 2016)

Atölye mimarlık eğitimini zorunlu bir dilimini, gönüllü, samimi, inisiyatif alan bir sürece dönüştürmeye çalışmıştır. Başka Bir Oyun Atölyesi köy sakinlerinin tasarım, uygulama ve hatta malzeme temininde katılımı, çocukların tasarım ve uygulamada yardımları sayesinde tam olarak katılımcı bir hareket olmuştur. Bununla beraber geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanılması ile atölyede çocukların gelecek nesil olarak hem öğrenmeleri sağlanmış hem de uygulamanın sürdürülebilirliğini ortaya koymuştur. Kısaca proje, kentsel akupunkturun birçok ilkesini sergilemekte ve sosyal yaşamı desteklemektedir.

Konuyla ilgili görüşme soruları Başka Bir Atölye (b1a) grubuna gönderilmiştir. 2015 yılında çalışmalarına başlayan ancak kökleri 2011 yılına uzanan, Başka Bir Atölye (b1a), ağırlıklı mimarlık disiplininin gelen kişilerden oluşmakla birlikte, mimarlık dışındaki disiplinlerin de katılımıyla sınırları tartışmaya açmaktadır (Yıldırım, 2019). Onların bakış açısından, sınırlar insan icadıdır ve mekân üretimi sadece mimarların meselesi değildir. b1a sadece sınırları değil, sınırlarla çok yakından ilişkili olan sınıf, mülkiyet, adalet, eşitlik, ekoloji, cinsiyet, türler, doğa, eğitim ve diğer tüm toplumsal bağlamları da yer-mekan üzerinden tartışmaya açmayı çalışmaktadır (Anonim, 2021).

Eposta ile gönderilen sorular bla kurucuları, Gül Köksal ve Pelin Kaydan tarafından cevaplanmıştır.

1. “Projemizi kentsel kamusal mekâna küçük ölçekli bir müdahale olarak tanımlayabiliriz. Yerinde, yerelden kişilerle ve onların istek ve ihtiyaçlarına yönelik bir çalışma oldu. Oyun grubu uygulamamızda amacımız gündelik hayata etki eden bir çalışmaydı. Kentsel akupunktur ifadesi kentsel alana yapılan küçük müdahale ise, evet, bu tanıma girebilir.”
2. “Oyun grubu uygulaması kentsel akupunktur tanımına girebilse de esasen Web sitemizde de (baskabiratolye.com) aktardığımız üzere çalışmalarımız doğrudan böyle bir felsefi sınırlamayı içermemektedir. Kentsel yaşama bütüncül olarak bakıyoruz, ancak ölçek olarak yerelde uygulama yapmak/ yapabilir olmak sınırlarımızdır. Diğer yandan kesişimler ile bu ölçeğin büyüyebileceğine inanmaktayız. O nedenle sorunuza bu alana yönelmediğimiz için net bir yanıt veremeyeceğiz.”
3. “Evet, çalışmamız bu ifadelere uyum sağlamaktadır. Ek olarak, yerinde, yerel ile birlikte dayanışma, kolektivite de eklenebilir. Ancak sizin ifadeler içinde geçenlerden "ortaklaşa öğrenmek" yerine, biz kolektif olmak, birbirinden öğrenmek, dayanışmak demeyi tercih ediyoruz. Zira bize göre öğrenme, eğitim tek yönlü değildir. Nitekim söz konusu uygulama ile ilgili yazılarımızda da dediğimiz gibi, uygulamayı yaptığımız köydeki ahşap ustası, köy kadınları, arsanın sahibi kahveci, köyün çocukları, gençleri süreç içinde bizimle çok değerli bilgiler ve imkanlar paylaşmışlardır.”
4. “Kentsel kamusal mekanlara yaşayanların müdahalesi ve bunu kolektif-dayanışmacı yollarla yapmak çok yararlı olacaktır. Bunu kentsel akupunktur olarak tarif etmek çok gerekli değil diye düşünüyoruz. Sağlıklı yaşam alanları inşa etmek için, kadim yapma bilgilerimiz üzerine yenilerini katmak, bunu çok disiplinli, çok katkılı, eşit, adil, sömürsüz, kolektif yapmak etkili sonuçlar verebilmektedir.”

Başka Bir Atölye'nin cevaplarını incelediğimizde, proje kentsel yaşama bir bütün olarak bakarak, küçük ölçekli bir müdahaleyi, yerinde, yerelden kişilerle ve onların istek ve

ihtiyaçlarına y6nelik bir uygulama yapmaya çalıştığından kentsel akupunktur olma niteliğine sahiptir. T6m kentsel akupunktur ilkelerine yerel ile birlikte yapma, dayanışma, birbirinden 6đrenme ve kolektivitelyi de eklemiştir. Covid – 19’dan sonraki d6nemlerde kentsel alanlardaki m6dahaleleri kolektif, dayanışmacı ve çok disiplinli yaklaşımlarla yapmanın etkili sonuçlar doğurabileceği ifade edilmiştir.

Bir sonraki bulgular b6l6m6nde, tez kapsamında incelenen 6rnekler hem kentsel akupunkturun ilkeleri hem de yola çıktıkları vizyonlar açısından değerlendirilmiş, kaynaklar ve g6r6şmelerden elde edilen sonuçlara istinaden uluslararası 6rnekler ile T6rkiye 6rneklerini karşılaştırmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR

Kuramsal temeller bölümünün sonunda konuyla ilgili araştırmalara dayanarak kentsel akupunktur ile ilgili onbir ilke elde edilmiştir. Bu ilkelerin tümü her kentsel akupunktur uygulamasında görölme bile, yine de bir uygulamaya kentsel akupunktur denilebilmesi için bu ilkelerin çoğunluğunu taşıması gerektiği düşünölmektedir.

Kentsel akupunktur, hassas bir noktada uygulanmalı, yani enerjinin eksik olduğu veya enerji akışında tıkanıklık ile karşılaşıldığı bir yerde yapılmalı, disiplinler arası olmalı, sadece uzmanların vizyonu ile değil, farklı disiplinler ile birlikte çapraz bir strateji oluşturulmalı, vatandaşların katılımıyla birlikte, farklı bakış açıları ve çözümlerle, bütöncöl bir yaklaşım geliştirilmelidir. Ayrıca ortaklaşa öğrenmenin yanı sıra müdahale sürecinde özellikle de çocuklara bu yaklaşımın ilkeleri öğretilmelidir.

Yaşadığımız çağın hızlı değişimleri ve ekonomik krizleri, kentsel akupunkturun, küçük ölçekli ve az maliyetli uygulamalarla yarattığı büyük etkilerin gerekliliğini göstermektedir. Kentsel akupunktur yaklaşımı, kentin yalnız bu gününü değil, geleceğini de düşünerek doğanın bir parçası olarak uygulanmalıdır. Sürdürebilirliğe ve az maliyetli olmaya odaklanmak yaratıcılığı da körükleyecektir. Son olarak kentsel akupunktur uygulamaları tekrarlanabilir olmalıdır. Fakat bu noktada tekrarlanabilirlik ve kopyalama birbiriyle karştırılmamalıdır. Çizelge 4.1'de materyal ve yöntem bölümünde incelenmiş olan 10 uluslararası projenin hangi ilkelerle, ne kadar örtüştükleri puanlama yapılarak gösterilmiştir. Projelere onbir ilke için; ilkeyi tamamen sağlıyorsa 1, kısmen sağlıyorsa veya ilkeyi sağlayıp sağlamadığı belirsizse 0, hiç sağlamıyorsa -1 puan verilmiştir. Böylece her projeye ait toplam bir puan ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.1. Uluslararası Örneklerde Kentsel Akupunktur İlkelerinin İncelemesi

Vizyon	İlkeler Projenin ismi	Hasta veya Düşük Enerjili Bir Nuktada Gerçekleşmek	Disiplinler Arası Bir Yaklaşım Olmak	Hızlı Uygulama Sağlamak	Katılım Sağlamak	Küçük Ölçekli Olmak	Düşük Maliyetli Olmak	Sürdürülebilir Olmak	Ortaklaşa öğrenmek	Domino Etkisi Yaratmak	Tekrarlanabilir Olmak	Yaratıcı Olmak	Toplam
Kentsel gelişme	Moll de la Fusta Caddesi	1	1	1	-1	-1	-1	1	-1	1	1	1	3
Sürdürülebilirlik	Tahran'ın tarihi merkezinde yaşam kalitesinin iyileştirilmesi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-1	9
Üçüncü Nesil kent	Bug Dome	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
	Yeşil Bulut	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
Kent Hayatını Harekete geçirmek	Winschoterkade Caddesinin yeşil alanı	1	1	1	-1	1	1	1	-1	1	1	1	7
	Madrid'in yıkılmış alanlarında geçici müdahale	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
	Yıkılmış alanlarda Velluters sakinlerinin stratejisi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11
	Kentsel Tomurcuk	1	-1	1	-1	1	1	1	-1	1	1	1	5
	Quarteirao Sokağı	1	-1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
	Paten noktası	1	-1	1	-1	1	1	1	1	-1	1	1	5

Projeleri incelediğimizde, hepsinin atıl kalmış, hasta ve düşük enerjili bir noktada gerçekleştiği ve sürdürülebilir olduğu, ilk örnek hariç küçük ölçekli ve düşük maliyetli olduğu, hızlı uygulandığı söylenebilir. Kentsel Tomurcuk ve Paten Noktası dışında tüm örnekler disiplinler arası çalışmalarla gerçekleştirilen müdahalelerdir. Mimarlık ve tasarım yanında mühendislik, peyzaj, sanat, ziraat en fazla destek alınan disiplinlerdir. Manuel de Sola-Moralesin iki projesi, Kentsel Tomurcuk ve Paten Noktası hariç diğer projeler katılımı sağlayan ve ortaklaşa öğrenmeyi destekleyen uygulamalar sayılabilir. Örnek olarak, Yeşil Bulut mahalle sakinlerini projeyi kendi çatılarında da uygulamaya teşvik etmiş ve karşılıklı öğrenme ile hem katılım hem de uygulamanın çoğaltılması ve

tekrarlanması sağlanmıştır. Tahran örneğinde ise, projenin farklı aşamalarında hem maddi hem fiziksel hem de fikir olarak insanların katılımı sağlanmıştır. Orizzontale Grubuna göre Quarteirao Sokağı projesinde katılımı sağlamak en önemli ilkelerden biri sayılmaktadır. Projelerin çevredeki diğer faaliyetleri desteklemesi, alanı çekim ve buluşma noktası haline getirmesi, Yeşil Bulut, Kentsel Tomurcuk ve Quarteirao Sokağı'nda doğadan gelen veya geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanılması, ayrıca uygulama bittikten sonra kullanıcıların bu projeleri yaşatması, müdahaleleri çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan sürdürülebilir uygulamalar haline getirmektedir. Paten Noktası dışında projelerin hepsinde daha büyük bir etki yaratma, başka bir deyişle domino etkisi görülmekte, farklı ve yeni bir analiz, tasarım ve uygulama şekli ile yaratıcılık sergilenmektedir. Bir tek Tahran'ın 12. bölgesinde uygulanan müdahaleler diğer ülkelerde yapılan uygulamalarla benzer özellikler göstermektedir. Uygulamaların hepsi kendi çaplarında örnek bir proje gibi tekrarlanabilir ve çoğaltılabilir müdahaleler olma niteliğe sahiptir. Toplam puanları değerlendirdiğimizde, farklı vizyonlar ile yola çıkarak ilkeleri dikkate alma konusunda üçüncü nesil kentler vizyonu diğerlerinden daha başarılı sayılabilir. Tüm ilkeleri sağlayarak tam puan alan dört proje olmuştur.

Çizelge 4.2. Ulusal Örneklerde Kentsel Akupunktur İlkelerinin İncelemesi

İlkeler	Hasta veya Düşük Enerjili Bir Noktada Gerçekleşmek	Disiplinler Arası Bir Yaklaşım Olmak	Hızlı Uygulama Sağlamak	Katılım Sağlamak	Küçük Ölçekli Olmak	Düşük Maliyetli Olmak	Sürdürülebilir Olmak	Ortaklaşa öğrenmek	Domino Etkisi Yaratmak	Tekrarlanabilir Olmak	Yaratıcı Olmak	Toplam
Hamamyolu Kentsel Platformu	1	0	-1	0	-1	0	1	-1	1	1	1	2
Renkli Onarım	1	1	1	1	-1	-1	1	1	0	1	1	6
Hareketli Çay Bahçesi	1	-1	1	-1	1	1	1	-1	-1	1	0	2
Boğada	1	1	1	1	1	1	1	1	-1	1	0	8
Başka Bir Oyun	1	1	1	1	1	1	1	1	-1	1	0	8

Çizelge 4.2'de ise materyal ve yöntem bölümünde incelenmiş olan 5 ulusal projenin hangi ilkelerle örtüştükleri gösterilmiştir. Ulusal örnekleri incelediğimizde uygulamaların

düşük enerjili noktalarda ve insan yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda gerçekleştirildiği görülmektedir. Disiplinlerarasılık konusunda Boğada uygulaması birçok kolektifi bir araya getirerek, Renkli Onarım, farklı disiplinlerden uzmanların (bir makina mühendisi ve bir endüstri mühendisi) öncülüğünde gerçekleşse bile, diğer üç uygulama bu konuda pek başarılı sayılmamaktadırlar. Ancak hepsinde yaratıcılık ve tekrarlanabilirlik ilkesi görünmektedir. Hamamyolu Platformu ve Renkli Onarım dışında diğerleri küçük ölçekli müdahaleler sayılabilir. Hamamyolu projesi hariç diğerlerinin uygulanmış alanın ötesinde bir etki yarattıkları söylenemez. Boğada ve Başka Bir Oyun'da, ortaklaşa öğrenmek ilkesi ön plandadır. Müdahalelerin hepsi Hamamyolu projesi hariç hızlı uygulanan müdahaleler sayılabilir. Maliyet konusunda Hamamyolu uygulaması ile ilgili bir bulgu elde edilememiştir. Renkli Onarım'da, Onaranlar grubunun cevabına istinaden Nike firmasının sponsor olmasından dolayı ucuz yöntemler düşünülmemiş, ancak proje tekrarlanacak ise çok daha düşük bir maliyetle bile uygulanabileceği ifade edilmiştir. Diğer üç uygulama düşük maliyetli uygulamalar sayılmaktadır. Katılımı sağlama konusunda Hareketli Çay Bahçesi bir deneme uygulaması olduğundan halkın proje tasarımı veya uygulamasına katılımı değil, onların uygulamayı nasıl karşıladıkları dikkate alınmıştır. Hamamyolu Platformunda insanların alanda neleri eksik buldukları göz önünde tutulmuştur ve Renkli Onarımda her alan kendi kullanıcılarının fikirleriyle tasarlanmıştır. Boğada ve Başka Bir Oyun'da ise alan seçiminde, tasarımda ve uygulamada kolektiflik ve halk yardımı en temel ilkeler sayılabilir. Bu noktada tüm projeler sosyal sürdürülebilirliği desteklemektedir. Renkli Onarım ve Başka Bir Oyun, içinde kullanılan geri dönüştürülmüş malzemelerden dolayı çevresel açıdan sürdürülebilir uygulamalar sayılabilir. Hamamyolu platformu ise, kullanılan doğal malzemeler, su, bitki vs. gibi etkilerden dolayı kentte yarattığı sosyal ve ekonomik etkisi yüzünden sürdürülebilir bir uygulama olabilir. Bu noktada örneklerin, Hamamyolu Kentsel Platformu hariç, kent hayatını harekete geçirmek vizyonuna daha yakın olduğu görülmektedir. Hamamyolu Kentsel Platformu kentsel gelişme vizyonuna daha uyumludur. Toplam puanları değerlendirdiğimizde en yüksek puanları alan Boğada ve Başka Bir Oyun projeleri olmuştur.

Özetle, incelenen örneklerde kentsel akupunkturu uygulama şekli, dikkate alınan ilkeler ve yola çıkılan vizyonlar değişiklik gösterse de kentsel akupunktur yaklaşımının sağlıklı

bir kente ulaşmak için kentsel alanları dönüştürmede yardımcı olabileceği aşikardır. Sonuç olarak, bu çalışmada tezin başında ortaya koyulan araştırma soruları cevaplanmış, literatür araştırması ve örnekler üzerinden kentsel akupunkturun temel ilkeleri tanımlanmıştır. Ayrıca ulusal ve uluslararası örnekler üzerinden âtil durumundaki kamusal mekanların küçük müdahalelerle canlandırılabilmesi, başka bir deyişle kentsel akupunktur yaklaşımı ile âtil kamusal mekanların başarıyla dönüştürülebileceği görülmüştür.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

DSÖ Sağlıklı Kentler Projesinin 7. etabında kentleri oluşturan insanların sağlık ve refahları konusunda iyileştirme sağlamak için kentsel mekanların tasarımında ve kullanımında katılımlarını gerçekleştirmek için kamusal mekanların erişimine yatırım yapmanın gerekliliği vurgulanmaktadır. Bilgili, motive edilmiş ve aktif olarak katılım sağlayan topluluklar, önceliklerin belirlenmesi, kararların alınması ve uygulanması için temel unsur olmalı, aynı zamanda destekleyici fiziksel ve sosyal çevrelerin yaratılmasına yardımcı olmalıdır. Sağlıklı kent planlamasını ve tasarımını desteklemek için yeşil, temiz, çocuk ve yaşlı dostu kent ortamlarına yatırım yapmak ve bu ortamı yaratırken insanların katılımını teşvik etmek kaçınılmaz olup, kamusal mekânı ve yaşamı çekici ve esnek bir hale getirmek her sağlıklı kent için bir gerekliliktir.

Kamusal mekanlar çeşitli etkinlikleri ve aktiviteleri barındırarak insanların birbiri ile iletişim ve teması girmesini sağlamalı, sağlıklı bir kent içinde sağlıklı bir kamusal yaşamı desteklemelidir. Günümüzde yeni, kaliteli ve eşit erişilebilirliğe sahip kamusal mekanlar oluşturmak, ayrıca onların tasarımında ve kullanımında halkın katılımını sağlamak, dünyadaki diğer sağlıklı kentler gibi Türkiye’de sağlıklı kent ağına girmek isteyen kentler için kaçınılmaz bir hale gelmiştir. 2020 yılında başlayan Covid – 19 pandemisinin bir sonucu olarak kamusal mekândaki fiziksel, sosyal, duygusal, ekonomik ve maddi ilişkilerimizin geçici veya temelden değişip değişmeyeceği ya da nasıl değişeceği bilinmemektedir. Bu sorulara erken çözüm üretmek için halk sağlığı uzmanları ile, kent yönetimlerinin, diğer ilgili disiplinlerden uzmanların ve halkın birlikte çalışması gerekmektedir.

Tez kapsamında incelenen uluslararası örnekler ve Türkiye örnekleri karşılaştırıldığında, ülkemizde kentsel akupunkturu daha yaygın, verimli ve başarılı bir hale getirebileceğimizi umut ederek şu sonuçları ifade etmek mümkündür:

- Uluslararası örneklerinin çoğunda müdahaleler küçük ölçekli olsalar da proje genelinde büyük bir bölge ele alınmış ve o bölgede bir nokta değil, doğru olan noktalar bulunmaya çalışılmıştır. Bu noktalar bir bütün olarak düşünülerek, müdahalelerle tüm bölge iyileştirilmeye çalışılmıştır. Oysa Türkiye örnekleri

incelendiğinde, sadece seçilen noktanın durumunun iyileştirilmesi mümkün olmuştur.

- Uluslararası örneklerde yaratıcılık ilkesi büyük ölçekte tasarımda, kullanılan malzemelerde, ortaya konulan formlarda ve uygulama şekillerinde görülmektedir. Bu yaratıcılıktan dolayı müdahaleler örnek olma niteliğine sahiptirler. Bu ilke Türkiye örneklerinde her ne kadar görülmüş olsa bile genellikle projenin kısıtlı bir boyutunda kalmıştır ve tasarım, uygulama yöntemleri, form ve malzeme seçimlerine yayılmamıştır.
- Uluslararası örneklerde, genel olarak âtıl kalmış olan bir alana değer kazandırılmaya çalışılmıştır, halbuki Türkiye örneklerinde zaten halk tarafından kullanılmakta olan, ancak eskimiş veya sorunlu olan bir alan ele alınmıştır.
- Türkiye örneklerinde projeyi yerel yönetim başlatmış olsa bile (hepsinde öyle olmasa da), daha sonra projenin kendi kendine yayılması beklenmiştir. Tekrarlanabilirlik ve domino etkisi yaratılması için veya geçici halden sürekli bir hale gelmesi için yeterli kurumsal destek verilmemiştir.
- Türkiye çapındaki örnekler her ne kadar kentsel akupunktur ilkelerine sahip olsalar da, projeyi yönetenlerin çoğunun bu kavrama ve yaklaşıma pek aşina olmadıkları görülmüştür. Bununla birlikte Türkiye örnekleri disiplinler arası ve kolektif çalışma konusunda gayet başarılı sayılabilir

Çalışma kapsamında görüşme yapılan uzmanlar da kamusal mekanların geliştirilmesi ve / veya değiştirilmesi için kentsel akupunktur gibi yeni stratejilere ve yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda ülkemizde daha sağlıklı kentlere sahip olmak ve Covid – 19’un ortaya çıkardığı etkileri azaltmak amacıyla kamusal mekanların kentsel akupunktur ilkeleriyle dönüştürülmesine yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- **Hasta veya düşük enerjili bir noktada gerçekleşmek:** Kentsel akupunktur uygulamaları için tek bir nokta değil, bir bölgenin tüm hasta ve düşük enerjili noktaları tespit edilmeli, iyileştirilmeli, canlandırılmalı ve pozitif etkinin tüm bölgeye yayılması sağlanmalıdır.
- **Disiplinlerarası bir yaklaşım olmak:** Kentsel akupunktur uygulamalarında daha bütüncül, yaratıcı ve yenilikçi fikirler geliştirmek için farklı alanlardan uzmanlar birlikte çalışmalıdır.

- **Küçük ölçekli, düşük maliyetli, hızlı uygulanabilir olmak:** Kentsel akupunktur uygulamalarının yaygınlaşması için küçük ölçekli, düşük bütçeli, kısa sürede tamamlanabilecek projeler geliştirilmelidir.
- **Tekrarlanabilir olmak ve domino etkisi yaratmak:** Kentsel akupunktur uygulamalarının çoğalması ve yaygın etki yaratabilmesi için siyasi bir iradenin ve yerel yönetimin desteği sağlanmalıdır.
- **Yaratıcı olmak:** Kentsel akupunktur uygulamalarının örnek olabilmesi için yaratıcı düşünce analiz, tasarım, uygulama, kullanım gibi müdahalenin tüm aşamalarında olmalıdır. Bu konuda farklı aktörlerin ve değişik disiplinlerden uzmanların sinerjisine ihtiyaç vardır.
- **Ortaklaşa öğrenmek ve katılım sağlamak:** Kentsel akupunktur uygulamalarının başarısı için özel sektör ve halk projeye dahil edilmelidir. Farklı aktörlerin birlikte çalışarak birbirini geliştirmesi için daha fazla teşvik ve fırsat sağlanmalıdır. Bu konuda sivil toplum kuruluşlarına ve üniversitelere büyük rol düşmektedir.
- **Sürdürülebilir olmak:** Kentsel akupunktur uygulamaları bulunduğu bölgede çevresel, sosyal ve ekonomik açılardan denge yaratmalıdır. Böylece uygulamaların yaşaması ve devamlılığı sağlanabilir.

Sonuç olarak, bu tez çalışması Türkiye'deki âtıl kamusal mekanları dönüştürmek için yenilikçi ve işbirlikçi bir strateji olarak kentsel akupunkturdan faydalanılabileceğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- Akıncı, M. (2011, Kasım 09).** *Kalamış Kadıköy İstanbul*. 2021 tarihinde Metmet Akıncı: <https://www.mehmetakinci.com.tr/kalamis-kadikoy-istanbul.html> adresinden alındı
- Anonim. (1982).** *Moll de la fusta Barcelona, 1982*. 2021 tarihinde Moll de la fusta: http://manueldesola-morales.com/proys/Moll_de_la_Fusta_eng.htm adresinden alındı
- Anonim. (2012).** *El Moll de la Fusta*. 2021 tarihinde bcnenfotos: <http://bcnenfotos.blogspot.com/2012/07/el-moll-de-la-fusta.html> adresinden alındı
- Anonim. (2014, Kasım 12).** *İşte Yeni Beşiktaş*. 2021 tarihinde Farklı Bir Bakış: <https://www.farklibirbakis.com/iste-yeni-besiktas/> adresinden alındı
- Anonim. (2016, Haziran 24).** *Saraylı'da Yere Oyunla Dahil Olmak*. 2021 tarihinde xxi: <https://xxi.com.tr/i/saraylida-yere-oyunla-dahil-olmak> adresinden alındı
- Anonim. (2017, Eylül 18).** *“Boğada” Atölyesi ve Kadıköy’ün Yeni Meydanının Hikayesi*. 2021 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/haber/bogada-atolyesi-ve-kadikoyun-yeni-meydaninin-hikayesi/> adresinden alındı
- Anonim. (2017).** *Passeig de Colom and Moll de la Fusta: The New Waterfront of Barcelona*. 2021 tarihinde Barcelona Blogspot: <https://www.barcelonaphotoblog.com/2017/10/passeig-de-colum-and-moll-de-la-fusta.html?m=0> adresinden alındı
- Anonim. (2018).** *A Guide to Inclusion & Health in Public Space: Learning Globally to Transform Locally*. Gehl Institute.
- Anonim. (2018).** *Hamamyolu Park ve Meydan Düzenlemesi (Hamamyolu Urban Deck)*. 2021 tarihinde arkiv: <http://www.arkiv.com.tr/proje/hamamyolu-urban-deck/6591> adresinden alındı
- Anonim. (2018, Şubat 17).** *Kadıköy'deki Boğa Heykeli Tescillendi*. 2021 tarihinde T24: <https://t24.com.tr/haber/kadikoydeki-boga-heykeli-tescillendi,561983> adresinden alındı
- Anonim. (2019).** *Hamamyolu Urban Deck by Yazgan*. 2019 tarihinde landezine: <http://landezine.com/index.php/2019/07/hamamyolu-urban-deck-by-yazgan/> adresinden alındı
- Anonim. (2020, Mayıs 19).** *Bi-City Biennale of Urbanism/Architecture*. 2021 tarihinde Wikipedia: https://en.wikipedia.org/wiki/Bi-City_Biennale_of_Urbanism/Architecture adresinden alındı
- Anonim. (2020, Kasım 13).** *Hareketli Çay Bahçesi*. 2021 tarihinde xxi: <https://xxi.com.tr/i/hareketli-cay-bahcesi> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Barboros Meydanı*. 2021 tarihinde Yapı: <http://www.yapi.com.tr/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Başka Bir Atölye Hakkında*. 2021 tarihinde Başka Bir Atölye: <https://www.baskabiratolye.com/hakkinda> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Başka Bir Oyun*. 2021 tarihinde Başka Bir Atölye: <https://www.baskabiratolye.com/baska-bir-oyun> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Beşiktaş Meydan Projesi*. 2021 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi: <http://www.ibb.gov.tr/tr->

tr/documents/kentseldonusumvemeydanlar/meydan/besiktas/besiktas.htm
adresinden alındı

- Anonim. (2021).** *Biz Kimiz?* 2021 tarihinde Onaranlar Kulübü:
<https://www.onaranlarkulubu.com/biz-kimiz/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Boğada.* 2021 tarihinde Herkes İçin Mimarlık:
<https://herkesicinmimarlik.org/calismalar/bogada/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Bug Dome.* 2021 tarihinde casagrandelaboratory:
<https://www.casagrandelaboratory.com/portfolio/bug-dome/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Chi - Siamo.* 2021 tarihinde Orizzontale:
<http://www.orizzontale.org/en/chi-siamo/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Hakkında.* 2021 tarihinde Herkes İçin Mimarlık:
<https://herkesicinmimarlik.org/hakkinda/> adresinden alındı
- Anonim. (2021, Şubat 24).** *Kalamış Parkı Nerede? Kalamış Parkı Tarihi, Özellikleri Ve Hakkında Bilgi.* 2021 tarihinde Hürriyet:
<https://www.hurriyet.com.tr/seyahat/kalamis-parki-nerede-kalamis-parki-tarihi-ozellikleri-ve-hakkinda-bilgi-41748352> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Kalamış Parkı'nı Geri Dönüşümle Onardılar.* 2021 tarihinde Kadıköy Belediyesi: <https://www.kadikoy.bel.tr/Haberler/kalamis-parkini-geri-donusumle-onardilar> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Orizzontale.* 2021 tarihinde Orizzontale:
<http://www.orizzontale.org/en/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Programmes.* 2021 tarihinde Tandem:
<https://www.tandemforculture.org/programmes/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Project Boğada.* 2021 tarihinde Tumblr:
<https://tandembogada.tumblr.com> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Todo Por La Praxis / Txp.* 2021 tarihinde TXP:
<https://todoporlapraxis.es/about/> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *Urban Bloom.* 2021 tarihinde architecture: <https://aim-architecture.com/projects/urban-bloom> adresinden alındı
- Anonim. (2021).** *WHO.* 12 21, 2018 tarihinde World Health Organization:
www.who.int adresinden alındı
- Aydemir, K. P., Yılmazsoy, B. K., Aydemir, Ç., Turgay, T., & Çelebi, R. H. (2017).** Yeşil Tasarım Aracılığı ile Kentsel Yenileme. *Conference: International Symposium on Architecture and Design.* İstanbul.
- Başaran, İ. (2007).** Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 207 - 229.
- Bayhan, B. (2016).** *Eskişehir'de Kamusal Bir Proje: Hamamyolu Urban Deck.* 2021 tarihinde arkitera: <https://www.arkitera.com/haber/eskisehirde-kamusal-bir-proje-hamamyolu-urban-deck/> adresinden alındı
- Belli, A. (2019).** Türkiye'de Sağlıklı Kentler ve Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Opus*, 10(17), 1930 - 1962.
- Casagrande, M. (2009).** *Bug Dome.* 2021 tarihinde worldarchitecture:
<https://worldarchitecture.org/architecture-projects/fvze/bug-dome-project-pages.html> adresinden alındı
- Casanova, H., & Hernandez, J. (2014).** *Public Space Acupuncture: Strategies and Interventions for Activating City Life.* Actar Publishers.
- Casagrande, M. (2015).** From Urban Acupuncture to the Third Generation City. *Published in "La ville rebelle. Démocratiser le projet urbain"*, (s. 1 - 22).

- Cilento, K. (2010).** *Bug Dome / The Weak*. 2021 tarihinde Archdaily: <https://www.archdaily.com/46710/bug-dome-the-weak> adresinden alındı
- DSÖ. (2019).** *DSÖ Avrupa Sağlıklı Kentler Ağı Faz VII (2019 - 2024) İçin Uygulama Çerçevesi: Hedefler, Gereksinimler ve Stratejik Yaklaşımlar*. 07 05, 2019 tarihinde SKB: <http://www.skb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/05/DSO-7.Faz-Rehberi-1.pdf> adresinden alındı
- Duhl, L. J., & Sanchez, A. (1999).** *Healthy Cities and The City Planning Process*. European Health 21 Targey 13,14: WHO.
- Ellin, N. (2006).** *Integral Urbanism*. Routledge.
- Fidan, N. (2018).** *Sağlıklı Kentler Hareketi*. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi.
- Filipovitch, T. (2014).** Urban acupuncture: Celebrating pinpricks of change that enrich city life, by Jaime Lerner Reviewed. *Journal of Urban Affairs*, 295 - 297.
- Frampton, K. (2000).** Seven points for the millennium: An untimely manifesto. *The Journal of Architecture*, 21 - 33.
- Frampton, K., Morales, M. d., & Ibelings, H. (2008).** *A Matter Of Things*. Rotterdam: Nai Publishers.
- Gazan, O. (2020, Kasım 03).** *Çok İşlevli Mobil Park: Pop Up Park İstanbul*. 2021 tarihinde Bigumigo: <https://bigumigu.com/haber/cok-islevli-mobil-park-pop-up-park-istanbul/> adresinden alındı
- Gehl, J. (2011).** *Life Between Buildings: Using Public Space*. Island Press.
- González, M. F. (2017).** *A Skate-Spot Near The Krymsky Overpass / Snohetta + Strelka KB + Strelka Architects*. 2021 tarihinde Archdaily: https://www.archdaily.com/904895/a-skate-spot-near-the-krymsky-snohetta-plus-strelka-kb-plus-strelka-architects?ad_source=search&ad_medium=search_result_all adresinden alındı
- Google. (2021).** *Google Maps*. 2021 tarihinde Google Maps: <https://www.google.com/maps/place/Moll+de+la+Fusta/@41.3791353,1.9002433,10z/data=!4m9!1m2!2m1!1smoll+de+fusta!3m5!1s0x12a4a255c114b4c3:0x4d1beac960797641!8m2!3d41.3791353!4d2.1803947!15sCg1tb2xsIGRIIGZ1c3RhgEiYnVzX3N0b3A> adresinden alındı
- Green, J. (2014).** *Interview With Jaime Lerner* . 2021 tarihinde American Society of Landscape Architects: <https://www.asla.org/ContentDetail.aspx?id=30875> adresinden alındı
- Günaslan, M. (2016, Temmuz 18).** *Köy Halkıyla Birlikte “Başka Bir Atölye” Deneyimi*. 2021 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/haber/koy-halkiyla-birlikte-baska-bir-atolye-deneyimi/> adresinden alındı
- Habermas, J. (1989).** *The Structural Transformation of The Public Sphere An Inquiry Into a Category of Bourgeois Society* .
- Habil, M. K. (2018).** Metropollerde Fiziksel Tükenmişlik ve Suç İlişkisinin Analizi Örnek İncelemesi: Tahran’ın 12. Bölgesi. *İnsan Yerleşim Planlama Çalışmaları (Coğrafi Peyzaj) Dergisi*, 647 - 458.
- Harjoko, T. Y. (2003).** Urban Kampung: Its Genesis and Transformation Into Metropolis, With Particular Reference To Penggilingan In Jakarta. *Doctor Of Philosophy*. Jakarta: Univercity Of CanBerra.
- Harjoko, T. Y. (2009).** Urban Acupuncture: An Alternative. *Informal Settlements and Affordable Housing*, 1 - 15.

- Honey-Rosés, J., Anguelovski, I., Chireh, V. K., & Bosch, C. K. (2020).** The impact of COVID-19 on public space: an early review of the emerging questions – design, perceptions and inequities. *Cities & Health*, 1 - 17.
- Hoogduyn, R. (2014).** Urban Acupuncture Revitalizing Urban Areas By Small Scale Interventions. *Master of Science*. Blekinge Tekniska Högskola.
- İtez, Ö. (2020, Ekim 21).** *Pop Up Park İstanbul*. 2021 tarihinde Arkitera: <https://www.arkitera.com/proje/pop-up-park-istanbul/> adresinden alındı
- Jooshani, B., & Polat, S. (2019).** Ransforming Public Space Through Urban Acupuncture. *Ivenarch 6th international congress*, (s. 576 - 588). Trabzon.
- Karan, I., Stijak, M., & Kuvač, I. (2017).** The Small - Scale Approach As a Generator For Urbanity Increase Of Banja Luka City. *4th International Academic Conference* (s. 126 - 134). Sarajevo - Bosnia and Herzegovina: Places and Technologies.
- KB, S. (2015).** *Bringing Gardens Back: Renovation Of The Garden Ring*. 2021 tarihinde Urbannext: <https://urbannext.net/bringing-gardens-back/> adresinden alındı
- Langston, J. (2014).** *From Brazil: A Different Kind Of Bus System*. 2021 tarihinde Seattlepi: <http://www.seattlepi.com> adresinden alındı
- Lerner, J. (2007).** *A Song of The City*. 2021 tarihinde Ted: https://www.ted.com/talks/jaime_lerner_a_song_of_the_city/up-next?language=en adresinden alındı
- Lerner, J. (2007).** *Urban Acupuncture*. Island Press.
- Lydon, M. (2015).** *Tactical Urbanism: Short - Term Action for Long - Term Change*. Island Press.
- Lynch, P. (2016).** *Orizzontale Activates the Street with Wooden Intervention in the Azores Islands*. 2021 tarihinde archdaily: <https://www.archdaily.com/799277/orizzontale-activates-the-street-with-wooden-intervention-in-the-azores-islands> adresinden alındı
- Madanipour, A. (1999).** Why are the Design and Development of Public Spaces Significant for Cities? *Environment and Planning B: Planning and Design*, 26(6), 879 - 891.
- Mang, N. (2009).** *A Leadersrship Case Study Of Curitiba, Brazil*.
- Minhao, Z., Lubei, L., Junyi, F., & Jiameng, P. (2014).** City Acupuncture: The Sustainable Development Of The Balances City In Post - Industrial AGE. *College of Civil Engineering and Architecture*, 1 - 17.
- Nassar, U. A. (2021).** Urban Acupuncture in Large Cities: Filtering Framework to Select Sensitive Urban Spots in Riyadh for Effective Urban Renewal. *Journal of Contemporary Urban Affairs*, 1 - 18.
- Navas, T. (2017).** *Bringing Gardens Back*. 2021 tarihinde Public Space: <https://www.publicspace.org/works/-/project/k287-garden-ring-bringing-gardens-back> adresinden alındı
- Özcan, A. (2007).** Ekolojik Temele Dayalı Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Malatya Kent Örneği Üzerinden Değerlendirme. 38. *Icanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi* (s. 689 - 710). Icanas.
- Phillips, T. (2008, 03 26).** *Quiet Revolution*. 2021 tarihinde The Guardian: <https://www.theguardian.com/society/2008/mar/26/communities.regeneration> adresinden alındı

- Polat, S. (2011).** Kamusal Dış Mekanlarda Mimari Kimliği Değerlendirmek İçin Bir Yöntem Önerisi: Bursa Cumhuriyet Alanı Örneği. *Doktora Tezi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi.
- Poorahmad, A., & Abbasi, Ş. (2017).** Tahran'ın 12. Bölgesindeki Kaldırım Durumunun Yeteneklerinin ve Darboğazlarının Analizi ve Zaman İçindeki Eğilimi. *Zagros Vizyonu Coğrafi ve Şehircilik Üç Aylık Dergisi*.
- Qiang, B. V., & Yu, X. “. (2019, Kasım).** The Green Cloud Project: Finding Green Space in an Urban Village (Shenzhen, China). *Project Profile*. Biophilic Cities Journal.
- Report, W. &. (2016).** *Evaluation Report*. Public Utility Association Regional Government of The Azores and Winner Effe Lable European Festival Asociation.
- Rubió, M. d.-M. (2008).** *A Matter Of Things*. Rotterdam: Nai Publishers.
- Sharifi, A., & Khavarian-Garmsir, A. R. (2020).** The Covid - 19 Pandemic: Impacts On Cities and Major Lessons For Urban Planning, Design, and Management. *Science of the Total Environment*, 1 - 14.
- Shuang, H. (2018).** *Green Cloud / Zhubo - Aao*. 2021 tarihinde Archdaily: <https://www.archdaily.com/902375/green-cloud-zhubo-aa0> adresinden alındı
- Sijakovic, M. (2010).** Between Tthe City and Sea: Urban Waterfront Regeneration. *Master Thesis*. Universitat Politecnica de Catalunya.
- Solà, M., & Manuel. (1996).** *Herinrichting Winschoterkade*. 2021 tarihinde Staat In Groningen: <http://www.staatingroningen.nl/82/herinrichting-winschoterkade> adresinden alındı
- TahranBelediyesi. (2019).** isna.ir: <https://www.isna.ir/news> adresinden alındı
- TahranBölge12Belediyesi. (2020).** *Bölge 12 Belediyenin Yürütme Kalite İyileştirme Programının Yürütme Eylemleri Hakkında Rapor*. Tahran: Tahran Bölge 12 Belediyesi.
- Tang, Y., Chen, L., Sun, Y., Shen, L., & Abdel-Hamid, T. (2015).** *Urban Acupuncture and its Practices in China & Egypt*. BAUHAUS - University Weimar.
- TDK. (2017).** *Kamu*. 2021 tarihinde Türk Dil: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı
- Tezyüksel, B. (2017, Ekim 09).** *Sirt Sirta*. 2021 tarihinde xxi: <https://xxi.com.tr/i/sirt-sirta> adresinden alındı
- Tsouros, A. D. (2017).** Healthy Cities: A Political Project Designed to Change How Cities Understand and Deal with Health. *ResearchGate*, 489 - 504.
- Uğur, Ö. T. (2020, Aralık).** *Metropol hayatına nefes aldırın insan odaklı tasarım: Urban Bloom*. 2021 tarihinde gzt: <https://www.gzt.com/arkitekt/metropol-hayatına-nefes-aldırın-insan-odaklı-tasarım-urban-bloom-3564314> adresinden alındı
- Venter, Z. S., Barton, D. N., Gundersen, V., Figari, H., & Nowell, M. (2020).** Urban nature in a time of crisis: recreational use of green space increases during the COVID-19 outbreak in Oslo, Norway. *Environmental Research Letters*.
- Vitra. (2018).** *Hamamyolu Urban Deck*. 2021 tarihinde vbenzeri: <https://www.vbenzeri.com/mimari/hamamyolu-urban-deck> adresinden alındı
- Walk&Talk. (2016).** *Casa do Quarteirão*. orizzontale: http://www.orizzontale.org/en/portfolio_page/casa-do-quarteirao/ adresinden alındı

- Wang, L. (2018, Mayıs 5).** *Whimsical park built of recycled materials pops up in Shanghai.* 2021 tarihinde INHABITAT: <https://inhabitat.com/whimsical-park-built-of-recycled-materials-pops-up-in-shanghai/> adresinden alındı
- WHO. (2021).** *WHO European Healthy Cities Network.* 2021 tarihinde World Health Organization: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/who-european-healthy-cities-network> adresinden alındı
- WHO. (2021).** *WHO European Healthy Cities Network.* 2021 tarihinde World Health Organization: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/who-european-healthy-cities-network> adresinden alındı
- Wong, J. (2018).** *Urban Bloom / AIM Architecture + Urban Matters.* 2021 tarihinde Archdaily: <https://www.archdaily.com/891819/urban-bloom-aim-architecture-plus-urban-matters> adresinden alındı
- Yıldırım, Y. (2019, Kasım 07).** *Gül Köksal ve Pelin Kaydan, "Başka Bir Atölye"yi anlatıyor.* 2021 tarihinde Açık Radyo: <https://acikradyo.com.tr/acik-mimarlik/gul-koksal-ve-pelin-kaydan-baska-bir-atolyeyi-anlatiyor> adresinden alındı
- Yimeng, Z. (2015).** *Rethinking the Dimension In Urban Acupuncture -“Super scale” strategy in practice. Master Thesis.* Barcelona, Spain: Universitat Politècnica de Catalunya.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Bahareh JOOSAHNI
Doğum Yeri ve Tarihi : 25.08.1985 / TEBRİZ, İRAN
Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim Durumu
Lise : (1998-2003) Farzanegan-E Tabriz
Lisans : (2004-2008) Tabriz Azad-E İslami Ünivesitesi, Mimarlık
Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Mimarlık Mühendisliği
Yüksek Lisans : (2013-2015) MBA, Tahran Teknoloji Enstitüsü
(2018-2021) Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık
Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bina Bilgisi Ana Bilim Dalı

Çalıştığı Kurum/Kurumlar : (2001-2008) Diba Tensile Architecture
(2008-2017) Hannah Sanat Asarları
(2020- Halen) Konverta Geri Dönüşüm A.Ş.

İletişim (e-posta) : Bahar.jooshani@konverta.com.tr